

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ท้องถิ่นภาคใต้ : ข้อมูลพื้นฐาน

ศึกษาเฉพาะกรณีของหมู่บ้านทุ่งงาย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

โดย

- สุพิน เกษาคุบศ
- พสุ สัตถาภรณ์
- วิจิต พรหมเทพ
- สุรเชษฐ์ ชีระมณี
- สมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกร

เลขที่	010322
เลขที่เขียน	010322
วัน เดือน ปี	20 ต.ค. 2529

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทคัดย่อ ✓

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทย วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อต้องการใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาความเปลี่ยนแปลงของชุมชนชนบทที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการพัฒนาเมืองหลัก ดังนั้นการศึกษารัจนี้จึงเป็นการศึกษาเบื้องต้น เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบกับการศึกษาครั้งต่อไปในอนาคต

ผู้วิจัยได้เลือกหมู่บ้านทุ่งงาย ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่การศึกษา เนื่องจากหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านชานเมืองใกล้กับเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ เมื่อรัฐบาลได้ประกาศให้หาดใหญ่เป็นเมืองเป้าหมายในการพัฒนาเมืองหลัก เพื่อเป็นศูนย์กลางของพาณิชย์-กรรมและอุตสาหกรรมของภาคใต้ตอนล่าง ดังนั้นชุมชนต่าง ๆ ทั้งตัวเมืองหาดใหญ่เองและเมืองบริวารรอบ ๆ ก็ย่อมจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย การศึกษาถึงผลกระทบของการพัฒนาเมืองหลักที่มีต่อชุมชนบริวารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

ในการศึกษารัจนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของหมู่บ้านนี้ในด้านต่าง ๆ โดยแบ่งหัวข้อศึกษาออกเป็น 5 บทดังนี้

1. สภาพทั่วไป : ศึกษาในเรื่องกำเนิดของชุมชนและสถาบันต่าง ๆ ในชุมชน สภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพการดำรงชีวิตของชาวบ้าน การประกอบอาชีพ ตลอดจนศาสนา วัฒนธรรมนิยม และประเพณีที่สำคัญของชุมชน

2. ข้อมูลประชากร : เป็นการเก็บข้อมูลประชากรรายครัวเรือนทุกครัวเรือน ในหมู่บ้าน ได้แก่ข้อมูลด้านอายุ เพศ การศึกษา อาชีพ สถานภาพการสมรส จำนวนบุตรและรายละเอียดเกี่ยวกับบุตรเพื่อดูการเลื่อนชั้นทางสังคม

3. สภาพเศรษฐกิจ : ศึกษาถึงลักษณะทางเศรษฐกิจของชุมชน แหล่งรายได้ จำนวนรายได้ การถือครองที่ดิน เงินออม ตลอดจนหนี้สินของแต่ละครัวเรือน

4. การมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ : ศึกษาถึงสภาวะ "ความเป็นการ

เมือง" ของหัวหน้าครัวเรือน ได้แก่ การเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง ความรู้เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น การเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ตลอดจนช่องทางต่าง ๆ ในการรับข่าวสารจากภายนอกชุมชน และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสาธารณะสมบัติต่าง ๆ

5. บทสรุป : บทนี้เป็นการสรุปข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ทั้งหมด ผู้วิจัยได้เสนอข้อคิดเห็นในเรื่องแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านนี้ ด้วยความคิดว่าถ้าประชาชนในชุมชนได้แต่รอคอยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างธรรมชาติ อันเนื่องมาจากการพัฒนาเมืองหลักแล้ว ประชาชนในหมู่บ้านอาจเป็นผู้เสียเปรียบเพราะผลพวงทางนิเสธ ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาเมืองหลักชุมชนบริวารก็จำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางและรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนาของชุมชนของตนเองด้วย ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนนี้ออกเป็น 3 ด้านด้วยกันคือ การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม และการพัฒนาองค์กร เพื่อประสิทธิภาพของชุมชนด้วยตนเอง

.....

Abstract

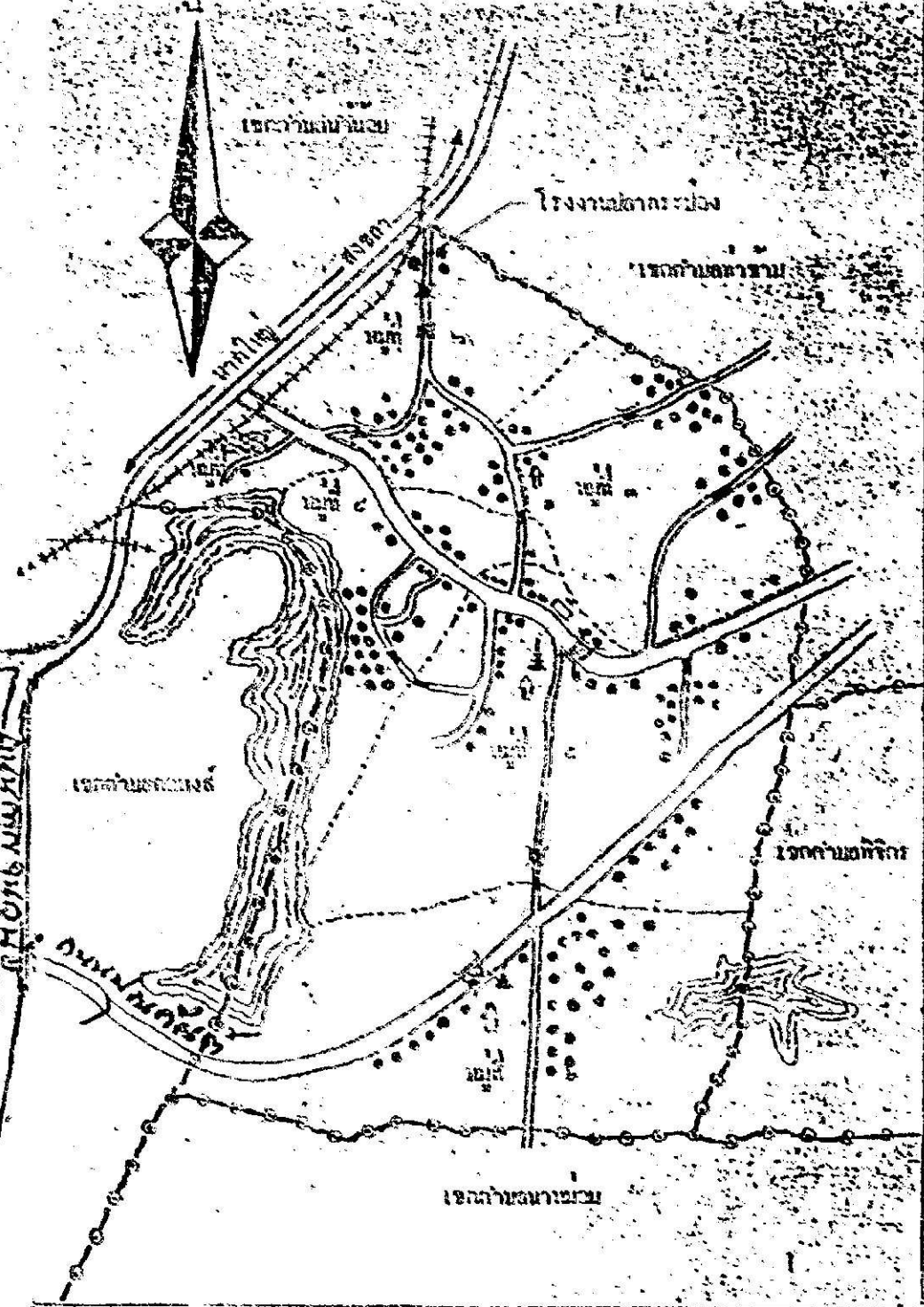
This research is a collection of baseline data and a comprehensive study of a rural community in Southern Thailand. The objective is to study on the impact of a growth-pole city upon its peripheries. This is only a preliminary research that will be used for comparison in a future study on the change of the periphery village as the consequence of the development in the pivotal city.

Tung-Ngai Village of Amphor Hat-Yai, Songkla Province has been chosen as the target village as it lies only 5 kilometers from the Hat-Yai municipal area. In 1982, Hat-Yai was declared by the government as growth-pole city in the South, being the center of commercial and industrial activities for Lower-Southern Thailand. As a consequence, the periphery communities around Hat-Yai would receive the impact of the expansion of Hat-Yai city.

There are 5 chapters in this research presented as the following:

- 1) General characteristics of the community: They cover the historical background and geographical characteristics of the village, the villagers ways of life, and the culture and religion.
- 2) Population characteristics: the head of every households in the village were interviewed. Data on age, sex, education, career, marital status and number of children were collected and reported.

- 3) Economics: this part composed of each household's income, source of income, land tenure, property owned, savings and debts.
- 4) popular participation: This chapter is concerned with "the political state" of the villagers. To see whether they are public minded, such as their political participation in national and local elections, their knowledge on local government, their memberships of community organizations as well as channel of communication and approach to mass media.
- 5) Conclusion and suggestions: the final chapter is devoted to making recommendations on strategies and models of village development. If the village does not plan for change itself and only waits for natural change which pour over from the pivotal city, it is certain that the consequence will be a negative one. The researchers had suggested planned chaged in 3 ways: in economic development; in social development; and in organizational development.

	ทางหลวง		แม่น้ำ		คลอง		รถไฟ
	ทางหลวง		แม่น้ำ		คลอง		รถไฟ
	ทางหลวง		แม่น้ำ		คลอง		รถไฟ

สารบัญ

		หน้า
บทนำ		ก
บทที่ 1	สภาพทั่วไป	1
	กำเนิดชุมชนและสถาบัน	1
	สภาพภูมิศาสตร์	4
	สภาพความเป็นอยู่	6
	การประกอบอาชีพ	7
	ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี	11
บทที่ 2	ข้อมูลประชากร	13
	ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์	13
	โครงสร้างครอบครัว	17
	ลักษณะทั่วไปของบุตร	25
บทที่ 3	สภาพเศรษฐกิจ	35
	อาชีพ	36
	การถือครองที่ดิน	39
	รายได้	41
	เงินออม	46
	หนี้สิน	48
	ยานพาหนะ	52
	ความเห็นเกี่ยวกับฐานะของคนในหมู่บ้าน	54
บทที่ 4	การมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ	55
	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	56
	กลุ่มและการเป็นสมาชิกกลุ่ม	62

	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สิ่งสาธารณะ	63
	ช่องทางการติดต่อสื่อสาร	64
บทที่ 5	บทสรุปและข้อคิดเห็น	68
	การพัฒนาสังคม	70
	การพัฒนาเศรษฐกิจ	71
	การพัฒนาองค์กร	74
	หนังสืออ้างอิง	77
	บรรณานุกรม	79

.....

บทที่ 1
สภาพทั่วไป

บนเส้นทางถนนกาญจนาภิเษย์ ระหว่างสามแยกคอกหงษ์กับสามแยกคลองเรียนใน
ท้องที่ตำบลคอกหงษ์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยถ้าเดินทางจากสามแยกคอกหงษ์จนถึงมุมรั้ว
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ด้านใต้ ทางด้านซ้ายมือมีทางแยกเป็นทางลาดยกหนึ่งช่องทางวิ่ง
ลักษณะผิวการจราจรไม่คั่นกั้น เส้นทางนี้มีชื่อว่า "ถนนบุญกัณฑ์"

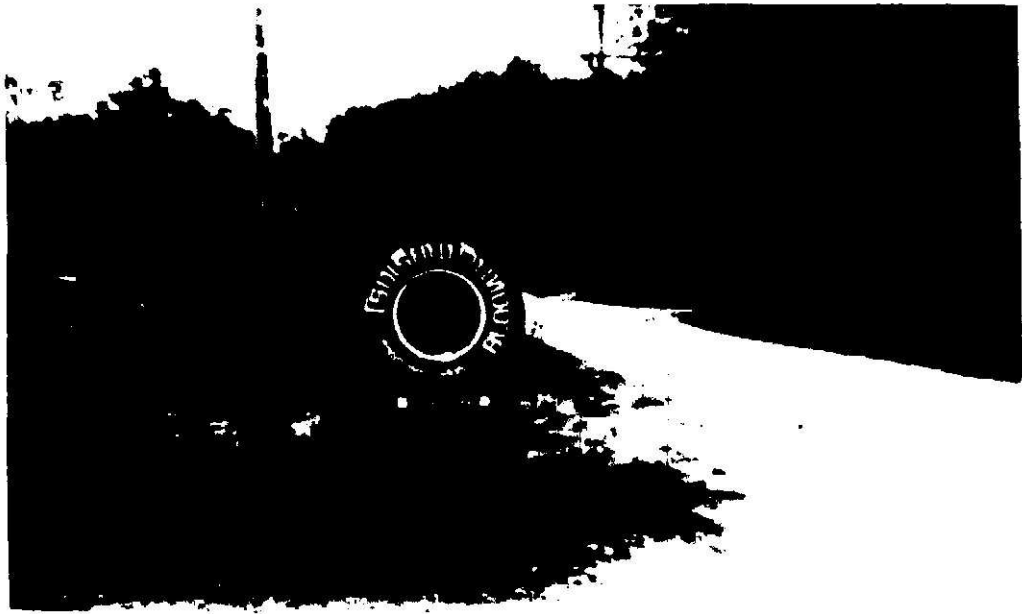
เมื่อแล่นรถไปตามถนนบุญกัณฑ์มุ่งไปทางตะวันออก จะมองเห็นภูเขาสูงตระหง่าน
ขวางหน้าอยู่แต่ไกล ด้านซ้ายมือเป็นแนวรั้วมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านขวามือเป็น
หมู่บ้านชนบทเล็ก ๆ ตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่ม ๆ สลับด้วยทุ่งนาข้าว เมื่อแล่นรถได้ประมาณ 1.5
กิโลเมตรจะเริ่มขึ้นเนิน โหล่เขาทางด้านซ้ายจะเห็นภูเขาถูกล้อม ๆ ที่มีการพังหลายหน้าคืนเพื่อ
นำไปขายเป็นวัสดุก่อสร้าง ระยะทางตามโหล่เขาช่วงนี้ประมาณ 1.5 กิโลเมตรจะถึงทาง
โค้งถนนบุญกัณฑ์ ซึ่งหันเลี้ยวทางซ้ายขึ้นเขาเพื่อไปยังสถานีรับสัญญาณโทรทัศน์ช่อง 10

ตรงระหว่างทางโค้งนี้ มีถนนเอียงลาดลงเป็นถนนคั่น อันเป็นลักษณะของถนน
ตามชนบททางไกลทั่วไป ในฤดูแล้งจะมีฝุ่นตลบเมื่อรถแล่นผ่าน ในฤดูฝนก็จะเต็มไปด้วยหลุมขัง
น้ำฝนบนผิวการจราจร ตรงจุดเริ่มต้นถนนคั่นลูกรังมีอักษรเขียนไว้กับสั้อย่างรถยนต์ขนาดใหญ่ที่ใช้
งานไม่ได้อีกแล้วว่า "โรงเรียนบ้านทุ่งงาย 700 เมตร" (2527) และตรงจุดนี้เองเป็นจุดเริ่ม
ต้นเข้าหมู่บ้านทุ่งงาย ซึ่งอยู่บนเส้นแนวแบ่งเขตการปกครองระหว่างตำบลคอกหงษ์ กับตำบลทุ่งใหญ่
ของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

กำเนิดชุมชนและสถาบัน¹

อดีตเมื่อเกือบร้อยปีก่อน พื้นที่ราบแห่งนี้เป็นดงหีบอุดมสมบูรณ์ทั้งพันธุ์ไม้และสัตว์ป่านานาชนิด เช่น เสือ กวาง อีเก้ง หมูป่า ฯลฯ ทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์เหล่านี้เป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้
ชาวบ้านที่อยู่ห่างออกไปในรัศมี 5-10 กม. เข้ามาหาทรัพยากรที่มีอยู่ตามธรรมชาตินี้ เช่น ชาวบ้านทุ่งหรืออยู่ทางตะวันตกประมาณ 4 กม. ชาวบ้านทุ่งคืออยู่ที่ใต้ 6 กม. ชาวบ้านเขากลอย

อยู่ทางตะวันออกประมาณ 4 กม. และชาวบ้านพูดจะอยู่ที่คเหนือ 4 กม. การเคลื่อนย้ายของชาวบ้านในสมัยนั้นอาศัยการเดินทางเท้าหรือเกวียนเป็นหลัก เนื่องจาก ยังไม่มีถนน และรถยนต์เป็นพาหนะ

ปากทางแยกเข้าหมู่บ้านทุ่งงาย

หมู่บ้านทุ่งงายอยู่ในพื้นที่ราบเล็ก ๆ ที่ล้อมรอบด้วยภูเขาทั้ง 4 ด้าน เมื่อฝนตกลงมาน้ำฝนจากภูเขาที่ไหลลงสู่ที่ราบลุ่มแห่งนี้ ทำให้เกิดความชุ่มชื้น ซึ่งเหมาะแก่การเพาะปลูกที่ราบเล็ก ๆ ระหว่างหุบเขาแห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์และมีของป่านานาชนิดรวมทั้งแหล่งน้ำสำหรับอุปโภคและบริโภคที่ชาวบ้านจะหาได้ เมื่อชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียงต้องการสิ่งใดก็มุ่งหน้ามาบริเวณที่ราบนี้ เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติมากมายสามารถตอบสนองความต้องการของผู้แสวงหาได้อย่างง่ายดาย ที่ราบนี้จึงได้ชื่อว่า "ทุ่งงาย" และตามสำเนียงบักซ์ไตก็คือ ทุ่งงาย นั่นเอง

เมื่อประชากรหมู่บ้านใกล้เคียงขยายตัว คนรุ่นต่อมาก็ค่อย ๆ อพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งในบริเวณที่ราบแห่งนี้ เริ่มต้นด้วยการมาสร้างที่พักชั่วคราว หักร้างถางพงเพื่อทำไร่ทำนา ยกคันดินสร้างระบบชลประทานทดน้ำ การลงแรงเกิดดอกออกผล จึงต้องคอยดูแลขจัดภัยจากสัตว์ป่า เพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตให้ได้เต็มที่ เพื่อลดเวลาในการเดินทาง ชาวบ้านเหล่านี้ก็ค่อย ๆ สร้าง

ที่อยู่อาศัยถาวรขึ้นในระยะ 10-20 ปีต่อมา จึงเกิดกลุ่มบ้านขึ้นมา 2 กลุ่มโดยสร้างที่อยู่อาศัยตาม
 ที่เน้นที่พ้นจากการเกิดน้ำท่วมในฤดูที่ฝนตกหนัก กลุ่มชุมชนทั้ง 2 กลุ่มนี้อยู่ห่างกันประมาณ 500-
 800 เมตร ในทิศทางตะวันออก-ตะวันตก กลุ่มบ้านตะวันออกเรียกว่า "บ้านหนองโคสน" กลุ่มที่
 ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเรียกว่า "บ้านทุ่งงาย" ประชาชนในกลุ่มบ้านทั้งสองมีวัฒนธรรมชาวพุทธและ
 สืบสายโลหิตมาโดยตลอด มีป่าช้า (เปลว) เป็นสาธารณสถานร่วม ตั้งอยู่ระหว่างสองกลุ่มบ้านนี้
 เมื่อประมาณ 50 ปีที่แล้ว กลุ่มบ้านหนองโคสนมีผู้อาศัยประมาณ 30 หลังคาเรือน และบ้าน
 ทุ่งงายมีอยู่ 30 หลังคาเรือน การย้ายถิ่นของประชากรในช่วง 50 ปีที่ผ่านมานี้มีน้อยมาก
 จนแทบจะกล่าวได้ว่าไม่มีการโยกย้ายถิ่นปัจจุบันนี้ (พ.ศ. 2528) มีบ้านเรือนที่อยู่อาศัยทั้งสิ้น
 101 หลังคาเรือน

การดำเนินชีวิตของประชาชนทั้งสองกลุ่มบ้านเป็นไปอย่างง่าย ๆ และเคร่งครัด
 ในศาสนาตามแบบฉบับของชาวชนบทไทยโดยทั่วไป ณ บ้านเขากลอยซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ห่างออกไป
 ประมาณ 4 กิโลเมตร มีวัดอยู่วัดหนึ่งซึ่งเจ้าอาวาสเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาวัด
 ได้เข้ามาหาไม้ป่าจากทุ่งงายไปก่อสร้างกุฏิและศาสนสถานต่าง ๆ และได้อาศัยแรงชาวบ้านช่วย
 เหลือในการตัดไม้จากรอบ ๆ บริเวณนั้น ชาวบ้านของทั้งสองกลุ่มบ้านนี้มักจะมาพักแรม ณ บริเวณ
 ป่าช้าของบ้านทุ่งงายอันเป็นโอกาสให้ชาวบ้านได้ปฏิบัติศาสนกิจไปด้วย เช่น ประกอบพิธีกรรมใน
 การเผาหรือฝังศพ ก่อนหน้านั้นเมื่อมีผู้สิ้นชีพิตักษัยก็ต้องไปนิมนต์พระมาจากหมู่บ้านอื่นมาทำพิธีให้เกิด
 ความยากลำบากในการดำเนินการต่าง ๆ ผู้นำชุมชนบ้านทุ่งงายจึงหาทางแก้ไขด้วยการช่วย
 กันสร้างที่พักสงฆ์และนิมนต์พระมาประจำบริเวณป่าช้า จนเป็นองค์คณะทำการบวชกุลบุตรให้สืบทอด
 พระศาสนาได้ตั้งนั้นวัดจึงเป็นสถานทางสังคมเพิ่มขึ้นอีกสถาบันหนึ่งนอกเหนือจากสถาบันครอบครัว
 ที่มีมาก่อนเก่าเมื่อมีวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน การสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยก็กระจายต่อเนื่องกันไป
 จนความรู้สึกของความเป็นสองกลุ่มบ้านจางลง และเมื่อจวนตัวหลังคาเรือนทั้งสองกลุ่มถึงแก่เหตุ
 การจัดตั้งหมู่บ้านตามกฎหมาย จึงรวมกันเป็นเขตปกครองเดียว คือ "หมู่ที่ 6 ต.ทุ่งใหญ่
 อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา" แต่ชาวบ้านทั่วไปยังคงเรียกหมู่บ้านทั้งสองกลุ่มนี้ว่าทุ่งงายดังเช่นในปัจจุบัน
 เมื่อป่าช้าพัฒนามาเป็นวัดและที่พำนักตลอดจนการทำกิจกรรมของผู้มีชีวิตที่สละชีพ
 ของผู้ตายต้องย้ายออกไป ความจำเป็นในเรื่องที่พักพิงของผู้ตายจึงกลายเป็น "ความต้องการ

ของชุมชน" ประชาชนจึงหารื้อกันพร้อมกับมีผู้เสียสละที่ดินและเงินทอง จัดสร้างป่าช้าขึ้นมาใหม่ ห่างไกลจากที่เดิมประมาณ 1 กิโลเมตร เป็นสมบัติของส่วนรวมแห่งที่สอง สำหรับที่เดิมซึ่งกลายเป็นวัดนั้น อนุญาตให้เผาได้เฉพาะศพของผู้สูงอายุ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัดโดยตรงเท่านั้น

เมื่อการศึกษาในระบบโรงเรียนมีความจำเป็น แต่ท้องถิ่นยังไม่มีโรงเรียนในหมู่บ้านและโรงเรียนที่มีอยู่ก็อยู่ห่างไกล ทำให้เกิดความยากลำบากในการเดินทางของบุตรหลานที่ถึงเกณฑ์เข้ารับการศึกษา ชาวบ้านจึงร่วมกันสร้างโรงเรียนประถมศึกษาชั้นในบริเวณวัด โรงเรียนนี้มีฐานะเป็นโรงเรียนประชาบาล (ประถมศึกษาในปัจจุบัน) ซึ่งได้ทำประโยชน์มาหลายปี แต่มีข้อจำกัดด้านพื้นที่ในการใช้ประโยชน์ทางพลศึกษา ประกอบกับประชากรวัยประถมศึกษาเพิ่มขึ้น จึงได้ย้ายโรงเรียนไปตั้งใหม่ที่นายเกลื่อน วรรณกาล ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ถือที่ดินให้สร้างเป็นอาคารไม้ถาวรขนาด 4 ห้อง ใช้เป็นที่ทำการด้านบริหารและที่พักครูหนึ่งห้องอีกสามห้องจัดเป็นหกชั้นเรียนโดยไม่มีฝาผนัง แต่ละห้องมีนักเรียนสองชั้นหันหลังเข้าหากัน และยังมีอาคารหลังคามุงใบไม้ ไม่มีฝาผนังอีก 1 หลัง โรงเรียนนี้จัดเป็นสมบัติของชุมชนแห่งที่ 3 ที่มีขึ้นอันเป็นผลมาจากความพยายามของประชาชนในท้องถิ่นที่ได้ช่วยกันจัดสร้างขึ้น

ประมาณต้นปี พ.ศ. 2519 หมู่บ้านทุ่งงายได้รับความช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เตินสายส่งไฟฟ้าแรงสูงระบบสายเคเบิลถึงวัด ซึ่งภายหลังการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ได้ขยายเขตจากกระแสไฟถึงประชาชนพร้อมที่จะให้ผู้มีเงินติดตั้งอุปกรณ์ภายในบ้านใช้กระแสไฟได้ทันที แต่กระนั้นอีกหลายครัวเรือนยังไม่มีกำลังได้ใช้กระแสไฟฟ้า เนื่องจากไม่มีเงินซื้ออุปกรณ์และเสียค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

สภาพทางภูมิศาสตร์

บ้านทุ่งงายเป็นหมู่บ้านที่ 6 ของตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อาณาเขตของบ้านทุ่งงายให้เห็นในแผนที่ (หน้า 6) เขตพัฒนาตำบลทุ่งใหญ่ พอสรุปได้ดังนี้

ทิศเหนือ	จดกับ เขต	หมู่บ้านพรเตาะใน ตำบลทุ่งใหญ่
ทิศใต้	จดกับ เขต	ตำบลนาหม่อม
ทิศตะวันออก	จดกับ เขต	ตำบลพิงิตร

ทิศตะวันตก

จคมป์เขต

ตำบลคอหงษ์

บ้านทุ่งงายมีเนื้อที่รวมทั้งสิ้นประมาณ 16,000 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบซึ่งใช้
ในการเพาะปลูกข้าว การทำสวนยาง และสวนมะพร้าว บางส่วนเป็นภูเขา มีถนนลาดยาง
หรือถนนปูนกั้นหน้าเข้า แต่เมื่อย่างเข้าหมู่บ้านก็เป็นถนนดินลูกรัง ผ่านกลางหมู่บ้านกว้างประมาณ
6 เมตร สองข้างทางมีบ้านเรือนปลูกเรียงรายเป็นระยะ ๆ และมีทางเล็ก ๆ ซอยแยกออกไป
เพื่อไปยังหมู่บ้านพรุเตาะสายหนึ่ง กับแยกไปทางตำบลนาหม่อมสายหนึ่ง ซึ่งสามารถพิจารณาสภาพ
ภูมิประเทศดังกล่าวจากแผนที่ภาพถ่ายพื้นที่หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งใหญ่ แหล่งน้ำตามธรรมชาติของ
หมู่บ้านได้แก่ คลองทุ่งงาย อันเป็นคลองเล็ก ๆ มีลักษณะคล้ายลำธารมีน้ำไม่มากนักในฤดูแล้ง
คลองบางตอนจะตื้นเขินและแห้ง ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงต้องใช้น้ำจากบ่อบาดาล ของสาธารณะบ้าง
และที่ขุดใช้เองในบ้านบ้าง

บ่อน้ำบาดาลในบริเวณบ้าน

สภาพความเป็นอยู่

หากการพัฒนาหมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ในสภาวะที่ดีขึ้น โดยให้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม และความคิดความเชื่อต่าง ๆ แล้ว นับได้ว่าหมู่บ้านทุ่งงายมีการพัฒนาอยู่ในระดับหนึ่งซึ่งน้อยมาก และหากว่าเราจะพิจารณาเฉพาะประเด็นของการก่อสร้างและจัดหาวัสดุต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตของประชาชนแล้ว หมู่บ้านทุ่งงายนับได้ว่ายังมีความต้องการพัฒนาอีกมาก ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาแม้ว่าการเสริมสร้าง ทางวัตถุจะมีมากขึ้นตามฐานะของผู้บริโภค แต่ความช่วยเหลือจากภายนอกมีน้อยมาก ประชาชนส่วนใหญ่จึงยังคงมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ไม่ได้มีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก ดังที่จะแยกเป็นหมวดหมู่ให้เห็นชัดเจนดังต่อไปนี้

ที่อยู่อาศัย

ลักษณะบ้านของชาวทุ่งงายเป็นหมู่บ้านเก่า 2 กลุ่ม แต่ละกลุ่มปลูกบ้านเรือนใกล้ชิดติดกันค่อนข้างแออัด ส่วนบ้านที่ปลูกสร้างใหม่ภายหลังมักจะเรียงรายกระจายไปตามถนนหรือพื้นที่ที่ห่างออกไปอย่างไม่เป็นระเบียบ ยกเว้นบ้านที่อยู่ตามแนวถนนหลักของหมู่บ้าน บ้านที่สร้างใหม่จะมีสภาพดีกว่าบ้านเก่า ๆ ที่สร้างมานาน บ้านเก่าส่วนใหญ่จะเป็นบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูงซึ่งใช้เป็นที่เก็บสัมภาระที่ใช้ในการเพาะปลูก เช่น ปุ๋ย จอบ ไถ เป็นต้น หรืออาจจะตั้งแคร่สำหรับนอนเล่นหรือพักผ่อนหรืออาจจะเป็นครัวก็มี และบางบ้านใช้เป็นที่ขังสัตว์เลี้ยง เช่น วัว เป็ด ไก่ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อมิให้สัตว์ถูกฝน และป้องกันการลักขโมยอีกด้วยสภาพตัวบ้านของชาวทุ่งงายอาจแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 4 ประเภท คือ

1. ประเภทที่ 1 ครัวบ้านเป็นปูน หลังคามุงกระเบื้อง พื้นไม้หรือพื้นซีเมนต์ผาผนังเป็นปูนหรือไม้ชั้นบน มีประมาณ ร้อยละ 28.42
2. ประเภทที่ 2 ครัวบ้านไม้ หลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสีพื้นไม้ ผาผนังไม้กระดาน มีประมาณ ร้อยละ 53.68
3. ประเภทที่ 3 ครัวบ้านไม้ หลังคามุงสังกะสีหรือมุงจาก พื้นไม้ ผาผนังไม้ มีประมาณ ร้อยละ 7.73

4. ประเภทแยะ ตั้วบ้านไม้ทรงหรือจาก หลังคามุงจากหรือใบทรง พื้นไม้
ฝาผนังใบทรงหรือจาก มีประมาณ ร้อยละ 10.53

การซ่อมแซมบ้านจะใช้วัสดุที่หาได้ ภายในหมู่บ้าน และทำอย่างไม่เป็นระเบียบนัก
นอกจากนี้ยังมีการนำสัตว์เลี้ยงมาเลี้ยงในบริเวณใต้ถุนบ้านและมีการทิ้งขยะกันเคลื่อนตามซอยทาง
เดินระหว่างบ้าน หรือมีฉะนั้นก็จะกองขยะไว้ที่หน้าบ้านหรือข้าง ๆ บ้าน เก็บไว้จนเป็นจำนวนมาก
จึงค่อยเผาไฟทิ้ง

การประกอบอาชีพ : วิธีการดำรงชีวิต

ทุกครอบครัวในหมู่บ้านนี้ จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก การเพาะปลูกที่
สำคัญคือการทำสวนยางพารา ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของภาคใต้ ดังนั้นแหล่งรายได้ที่สำคัญของ
ชาวทุ่งงายจึงมาจากการทำสวนยาง สำหรับการทำนาจะทำกันเกือบทุกครอบครัวเช่นเดียวกัน
แต่ก็ทำกันเพียงเพื่อการบริโภคภายในครอบครัวเท่านั้นมิได้จำหน่าย การทำสวนผลไม้และผักสวน
ครัวมีการเพาะปลูกกันบางครอบครัว และมี 3 ครอบครัวที่ทำสวนมะพร้าวเป็นอาชีพหลัก มีครอบครัว
ครัวชาวจีน 1 ครอบครัวที่ปลูกดอกไม้ขายเป็นอาชีพหลัก โดยทั่วไปชาวบ้านทุ่งงายเป็นคนขยัน
และทำงานอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากการทำสวนเป็นงานหนัก ซึ่งจะต้อง เริ่มต้นทำตั้งแต่ก่อนตะวัน
จะขึ้นและสิ้นสุดลงในตอนเย็นของแต่ละวัน และถ้าเป็นฤดูปลูกข้าวชาวนาก็จะต้องไปทำนาเพิ่มขึ้น
อีกด้วย สำหรับผู้ที่มิที่ดินเพื่อการเพาะปลูกน้อยก็จะรับจ้างถางป่าทำสวนหรือรับจ้างทั่วไป
ไปทำงานในเมืองมีน้อยมาก เนื่องจากเกือบทุกครอบครัวจะมีที่ดินเป็นของตนเอง อย่างไรก็ตาม
ชาวนาก็ถือว่าการรับราชการเป็นงานที่มีเกียรติ แม้ว่าจะเป็นผู้ที่มีฐานะค้ำที่ดินมาก หากเป็นไป
ได้ก็จะสมัครรับราชการในหมู่บ้านนี้มีผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัว 8 คนที่รับราชการเป็นทหาร ตำรวจ
ครู และลูกจ้างของหน่วยราชการ

การประกอบอาชีพของชาวบ้าน เป็นสิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการดำรงชีวิต
ประจำวันของชาวชนบท วิธีการผลิตเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชุมชน การเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ
เหล่านี้จะช่วยให้เราได้รู้จักสังคมภาคใต้ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งต่อไปนี้จะบรรยายให้เห็นถึงชีวิตประจำวัน
ในการประกอบอาชีพของชุมชนทุ่งงาย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ การทำสวนยางพารา และ
การทำนา

การทำนา

การทำนาเป็นมรดกสืบทอดของชาวชนบทไทย พื้นที่ของภาคใต้ตอนล่าง เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการปลูกยางพาราซึ่งให้รายได้ที่ดีกว่า การทำนา แต่ชาวบ้านก็ไม่ ละทิ้งการทำนาโดยสิ้นเชิง โดยปกติแต่ละบ้านจะแบ่งที่ดินไว้จำนวนหนึ่งเพื่อปลูกข้าวให้เพียงพอแก่ การบริโภคภายในครอบครัวในแต่ละปีในหมู่บ้านทุ่งงายไม่มีการเช่าที่นาทำกินดังเช่นภาคกลางหรือ ภาคเหนือ วิธีการทำนาก็ทำตามแบบอย่างที่เคยทำมาไม่ได้มีการใช้เทคนิควิชาการใหม่ ๆ เนื่องจากแต่ละบ้านมีพื้นที่เพาะปลูกข้าวเพียงไม่กี่ไร่ มีการใช้เครื่องทุ่นแรง เช่น ควายเหล็ก หรือ การว่าจ้างรถไถ และใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์บ้าง การชลประทานก็มีเพียงคันนาที่สร้างขึ้นเพื่อเก็บกัก น้ำฝนเท่านั้น

การทำนาจะเริ่มต้นประมาณเดือน ตุลาคม อันเป็นเดือนที่เริ่มย่างเข้าฤดูฝนและ จะเสร็จสิ้นราว ๆ เดือน มีนาคม ต้นข้าวจะถูกเก็บเกี่ยวและนำไปเก็บไว้เพื่อการบริโภคตลอดปี ในฤดูกาลทำนาชาวบ้านจะต้องเริ่มงานตั้งแต่เช้ามีตทุกวัน จนถึงเวลาประมาณ 10.00-11.00 ซึ่งอากาศจะร้อนจัด ช่วงนี้จะพักกลางวันและจะปักดำข้าวกล้าต่อหลังอาหารกลางวัน ช่วงเวลาตั้งแต่เริ่มไถนาจนปักดำเสร็จจะใช้เวลาประมาณหนึ่งเดือน หลังจากนั้นจะต้องคอยดูแลวัชพืชและ ศัตรูข้าว ช่วงการเจริญเติบโตของต้นข้าวจะใช้เวลาประมาณ 6 เดือนต้นข้าวก็จะสุกและสามารถ เก็บเกี่ยวได้ การเก็บเกี่ยวข้าวมักจะทำกันตอนเย็นเนื่องจากตอนเช้าต้องกรีดยางและทำยาง หลังฤดูกาลเก็บข้าว ชาวบ้านก็จะปลูกพืชผักอื่น ๆ ตามความเหมาะสมรวมทั้งการถางป่าชาย ผู้ที่ ไม่มีสวนยางก็จะรับจ้างถางป่าของผู้อื่นหรือรับจ้างทำงานอื่น ๆ ตามความถนัด การถางป่าอย่างนั้น บางครั้งชาวบ้านจะร่วมกันทำเป็นกลุ่ม และผลัดกันไปทำตามสวนของสมาชิกเวียนกันไป เรียกว่า "แชร์งาน" บางครอบครัวก็ใช้เวลาหลังเก็บเกี่ยวเลี้ยงวัวตามท้องนาที่มีหมู่บ้านธรรมชาติ การเลี้ยง วัวนอกจากจะใช้เป็นแรงงานในการทำนา ยังสามารถเลี้ยงไว้ขายเป็นรายได้ระหว่างปีอีกด้วย

การทำสวนยาง

การทำสวนยาง แบ่งออกได้เป็นสองตอนใหญ่ คือ ระยะเวลาสร้างสวนซึ่งใช้ เวลา 5-7 ปี ก่อนที่จะมีรายได้จากการผลิตรายโดยตรง ช่วง 5 ปีแรก ชาวสวนมีรายได้จาก

การปลูกพืชไร่อย่างอื่นระหว่างแถวอาจไปได้บ้าง เช่น กล้ายหรือสับปะรด ฯลฯ หรือรับจ้างตัดตา
ยางแต่จะไม่น่ากล่าวในรายละเอียดในที่นี้ เพราะสวนยางของบ้านทุ่งงามส่วนใหญ่ที่ในระยะสร้างสวน
ไปแล้ว จะชอกกล่าวถึงชีวิตการทำงานในการผลิตยางที่เป็นอยู่

การกรีดยางหรือการแยกน้ำยางออกจากต้นยาง งานกรีดยางจะต้องทำในเวลา
ค่ำคืน (ความเข้าใจของชาวบ้าน) เพราะต้นยางจะให้น้ำยางมากขึ้นขึ้นอยู่กับ ความร้อน - เย็น
ของอากาศ ความเร็วของลมที่พัด พันธ์ุยาง และการบำรุงรักษา

อากาศร้อนเย็นและแรงลมมีผลต่อปริมาณน้ำยาง สิ่งนี้เป็นความรู้จากประสบการณ์
ที่ชาวบ้านทราบกันดีกล่าวคือ ถ้าลมพัดมากหน้ายาง (รอยกรีด) แห้งเร็วทำให้น้ำยางหยุดไหลเร็ว
อากาศร้อนก็เช่นเดียวกับลมพัด หมายถึงต้นยางจะให้หน้ายางมากในเวลาอากาศเย็นและลมไม่พัด
หรือพัดน้อยมาก ดังนั้น การกรีดยางในเวลากลางวันจึงทำไม่ได้ ต้องรอให้อากาศเย็นเสียก่อน
ในรอบ 24 ชั่วโมงอากาศจะเย็นเมื่อเวลาเที่ยงคืนล่วงไปแล้ว จนถึง 7.00 น. (ฝนตกก็กรีด
ไม่ได้) ดังนั้นการกรีดยางจะเริ่มตั้งแต่เที่ยงคืนเป็นต้นไปจนถึงประมาณ 6.00 น. หรือก่อน
ที่ตะวันจะร้อนใครจะเริ่มเวลาใดก็ได้แล้วแต่จำนวนต้นที่จะทำการกรีด รายที่กรีดมาก ๆ ประมาณ
1,200 ต้น (ประมาณไร่ละ 70 ต้น) จะเริ่มงานตั้งแต่เที่ยงคืน ถ้ากรีดน้อยอาจจะลงมือ 4.00-
6.00 น. เรื่องนี้ชาวสวนรู้ดีจากความเคยชินว่าการเริ่มต้นกรีดยางต้องสัมพันธ์กับการหยุดไหลของ
น้ำยางด้วย เมื่อน้ำยางหยุดไหลก็ต้องทำการเก็บรวบรวมน้ำยางทันทีเก็บมาตั้งแต่ต้นแรกที่กรีดก่อน
เป็นลำดับ ไปพอดีกับต้นสุดท้ายน้ำยางหยุดไหล นั่นหมายความว่าเมื่อกรีดต้นสุดท้ายเสร็จ ผู้กรีด
จะเริ่มลงมือเก็บรวมน้ำยางทันที เป็นการทำงานต่อเนื่องกันที่ไม่มีเวลาพักผ่อน

การกรีดยางยามค่ำคืนดังกล่าวข้างต้นผู้ปฏิบัติงานอาศัยแสงสว่างจากตะเกียงแก๊ซ
ได้จากแคลเซียมคาร์ไบด์ที่ติดตั้งที่หน้าผาก (ปัจจุบัน เริ่มทดลองใช้กระแสไฟฟ้าจากแบตเตอรี่)
ส่วนมีกรีดยางมีลักษณะจำเพาะเพื่อการนี้เท่านั้น ที่จะต้องมีความคมระดั้มัดโกนผม ผู้กรีดจะต้อง
ลับเตรียมไว้เป็นประจำทุกวันภายหลังการทำยางแผ่นเสร็จสิ้นลงก่อนหลบค่ำ การเตรียมเครื่องมือ
เหล่านี้ก็ใช้เวลาอย่างน้อยหนึ่งชั่วโมงเต็ม แต่ไม่ต้องทำต่อเนื่องกับการกรีด

ขณะที่ทำการกรีด น้ำยางจะไหลไปตามร่องเปลือกต้นยางตามรอยมีด เมื่อถึงราง
นำน้ำยางที่ตอกก็ักให้น้ำยางก็จะไหลลงถ้วยรองรับน้ำยางซึ่งมีประจำทุกต้น ด้วยแสงสว่างอันจำกัด

ในยามค่ำคืนที่จะต้องทำงานในพื้นที่กว้างขวางมาก ทางเดินลุ่ม ๆ ดอน ๆ จึงเต็มไปด้วยเศษหญ้า ใบไม้กิ่งยาง อันเป็นที่ฝังจรของสัตว์มีพิษนานาชนิดโดยเฉพาะงูกะปะ ทำให้ผู้กรีดยังไม่มีเวลาอวย รมณ์ระวังสิ่งเจือปนที่มีอยู่ในถ้วยรองรับน้ำยางอยู่ก่อนแล้วทางหนึ่ง อีกทางหนึ่งระหว่างที่น้ำยาง กำลังไหลหยดลงถ้วยรองรับ ลมพัดเอาสิ่งต่าง ๆ ลงไปเจือปนได้ตลอดเวลา ดังนั้น ความบริสุทธิ์ ของน้ำยางจึงลดลง ถ้าผู้ทำยางมีการระมัดระวัง จะทำให้ยางที่ผลิตได้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น ดังที่กล่าว ไว้แล้วว่า ฝ้ายางจะให้ น้ำยางมากขึ้นขึ้นอยู่กับพันธุ์และการบำรุงรักษาด้วยความรู้เหล่านี้เป็น ความรู้เทคนิคทางเกษตรการยางซึ่งปัจจุบันได้แพร่หลายในหมู่ชาวสวนยางมากพอควร เนื่องจาก ความเอาใจใส่และการดำเนินงานอย่างจริงจังของ ศูนย์วิจัยยาง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การกรีดยางหรือภาษาท้องถิ่นเรียกว่า "ตัดยาง" มีความหมายอยู่สองนัย คือ อย่างกว้างหมายถึง กระบวนการผลิตยางแผ่นทั้งหมด รวมเอางานใหญ่ ๆ ที่มีความแตกต่างกันถึง สามงานคือ งานขยักน้ำยางออกจากต้นไม้งานเก็บรวบรวมน้ำยางและขนส่งถึงโรงงานรีดยางอีก ความหมายหนึ่งเป็นความหมายอย่างแคบ เป็นการเจาะจงจำเพาะงานขยักน้ำยางออกจากต้นไม้นี้ คือการใช้มีดกรีดยางน้ำยาง ที่มีอยู่ในชั้นเปลือกของต้นยางโดยธรรมชาติ ซึ่งชาวบ้านก็เรียกว่า "ตัดยาง" เช่นเดียวกัน

การเก็บรวบรวมและขนส่งน้ำยางดังที่กล่าวมาแล้วว่าเมื่อน้ำยางหยุดไหลต้องเก็บ ต้นที่ ซึ่งโดยทั่วไปจะเริ่มเก็บตั้งแต่เวลา 7.00 น. เป็นต้นไป และใช้เวลาน้อยกว่าการกรีดยาง ประมาณครึ่งหนึ่ง คือ ถ้าใช้เวลากรีดยาง 3 ชั่วโมง เก็บรวบรวมน้ำยางอีก 1 ชั่วโมงครึ่ง การเก็บ รวบรวมน้ำยางนี้จะรอนานไม่ได้ เพราะน้ำยางจะแห้งจากผิวหน้า คนตัดยางต้องทำงานต่อเนื่อง กันไปไม่มีเวลาพักผ่อน มีข้อยกเว้นในรายที่ต้นยางให้น้ำยางมาก กรีดยางครั้งสุดท้ายเสร็จต้นที่กรีดยาก่อน น้ำยางยังไม่หยุดไหล สวมประเทปที่มีน้อยทำให้ผู้กรีดยางมีเวลาพักผ่อน แต่อย่างไรก็ตาม หักเวลา ให้นานเกินไปไม่ได้

งานทำยาง คือการทำน้ำยางให้เป็นยางแผ่น ซึ่งเริ่มด้วยของเหลวและสิ่งเจือปน อื่น ๆ โดยการกรองด้วยตะแกรงลวดเพื่อเอาเศษวัตถุอย่างอื่นออกแล้ววางลงเบ้า (ตะกง) ใน ปริมาณ ยางสด 3 ลิตร น้ำ 2-5 ลิตร และเติมกรดน้ำส้มเล็กน้อยเพื่อช่วยในการทำให้น้ำยาง

แข็งตัวและคนให้น้ำยากกับน้ำเข้ากันอย่างทั่วถึง หลังจากนั้นประมาณ 10-15 นาที เนื้อยางจะจับตัวกันเป็นแผ่นหนาและที่สามารถนำมารีดเป็นแผ่นบางได้สุบแล้วว่าจะทำงานเสร็จส่วนใหญ่มักจะใช้เวลาจนถึง 12.00น. บางรายถึง 13.00 น. เป็นการทำงานต่อเนื่องกันตั้งแต่เที่ยงคืนการทำสวนยางพารานี้เป็นอาชีพที่มีงานทำไปเรื่อย ๆ ตลอดปี เห็นช่วงฤดูใบไม้ร่วงประมาณ 1-1.5 เดือน (ประมาณกลางเดือนมีนาคม ถึงเดือนเมษายน) และช่วงเวลาฝนตก คือประมาณเดือนธันวาคม ถึงมกราคมของทุกปี

ศาสนาชนบทธรรมนิยมประเพณีที่สำคัญ

ประชากรในหมู่บ้านทุ่งงายหนึ่งร้อยเปอร์เซ็นต์นับถือศาสนาพุทธ มีวัดอยู่ในหมู่บ้านหนึ่งวัดชื่อว่า "วัดทุ่งงาย" วัดนี้นับว่าเป็นศูนย์กลางในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมทางสังคม หรือกิจกรรมอื่น ๆ อย่างเช่น การประชุมชาวบ้านของทางราชการหรือการประชุมลูกบ้านของผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

กิจกรรมทางศาสนาที่สำคัญคือ การบวชนาค งานวันเดือนสิบ (ตั้งเปรต) วันเข้าพรรษาและออกพรรษา วันสงกรานต์ และวันวิสาขบูชา การทำบุญทุกวันขึ้นและแรมสิบห้าค่ำซึ่งผู้ที่เคร่งในพุทธศาสนาจะนำอาหารมาถวายพระ งานประเพณีทางศาสนาดังกล่าว ชาวบ้านจะใช้เวลาทุ่งงายเป็นศูนย์กลางมาชุมนุมพร้อมเพรียงกัน กิจกรรมทางศาสนาส่วนใหญ่ ผู้ที่มาชุมนุมกันมักจะเป็นผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุ สำหรับเด็กหนุ่มสาวมักจะไม่นิยมการมาทำบุญกันมากนักนอกจากมีการละเล่นเช่น หนังตะลุง โนราห์ หรือภาพยนตร์กลางแปลง

นอกจากวัดเป็นศูนย์กลางในกิจกรรมทางศาสนาแล้ว วัดยังเป็นศูนย์กลางในพิธีอื่น ๆ อีกด้วย โดยเฉพาะพิธีงานศพ โดยทั่วไปมักจะจัดพิธีงานศพในวัดมากกว่าทำพิธีที่บ้าน ซึ่งเมื่อคนในหมู่บ้านถึงแก่กรรมลง ชาวบ้านก็จะร่วมแรงร่วมใจกันทำพิธีสวด ซึ่งอาจเป็นหนึ่งคืน สามคืน หรือเจ็ดคืน ก่อนนำไปเผา หมู่บ้านเล็ก ๆ เช่นทุ่งงายนี้ชาวบ้านจะช่วยเหลือกันมาก ทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์

ประเพณีอีกอันหนึ่งก็คือการทอดกฐินและผ้าป่า ส่วนใหญ่จะเป็นการร่วมมือร่วมใจกันระหว่างหมู่บ้านและผลัดกันช่วยเหลือทั้งในด้านกำลังคนและกำลังเงิน เช่น เมื่อคนในหมู่บ้านทุ่งงายจัดทอดกฐินหรือผ้าป่าคนในหมู่บ้านอื่นก็มาช่วย และเมื่อคนหมู่บ้านอื่นมีงานดังกล่าวคนของ

หมู่บ้านทุ่งงายก็ไปช่วย อย่างนี้เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกันระหว่างหมู่บ้านโดยเฉพาะผู้นำหรือคณะกรรมการหมู่บ้านจะมีความรักใคร่ชอบพอกัน อันทำให้เกิดความสามัคคีกันระหว่างหมู่บ้านใกล้เคียง

สรุป

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า หมู่บ้านทุ่งงายมีสภาพความเป็นอยู่ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตก่อนมีแผนการพัฒนาประเทศมากนัก อาศัยจากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ทำให้ชาวบ้านอยู่ในฐานะที่พอเลี้ยงตัวได้ และความที่อยู่ใกล้กับชุมชนเมืองที่มีความเจริญทางวัตถุอย่างมาก ทำให้ชาวบ้านสามารถจัดหาวัตถุดิบบริโภคได้ตามสมัย แต่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ เช่น วิธีการผลิต การตลาด การยกระดับด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา ยังเป็นไปอย่างเชื่องช้ามาก ซึ่งสาเหตุประการหนึ่งก็เนื่องมาจากการถูกละเลยจากหน่วยงานของรัฐที่มีได้ให้ความสนใจแก่หมู่บ้านนี้มากนัก

บทที่ 2

ข้อมูลประชากร

ในบทนี้เป็นกรายงานข้อมูลทางด้านประชากรของหมู่บ้านทุ่งงาย ในระยะที่ทำการสำรวจหมู่บ้านนี้มีประชากรทั้งสิ้น 528 เป็นชาย 272 คน หญิง 256 คน หัวหน้าครอบครัวที่ให้สัมภาษณ์จำนวน 95 คน จากครัวเรือนในหมู่บ้านทั้งสิ้น 101 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 94.06 ซึ่งนับว่าเป็นตัวเลขที่ค่อนข้างสมบูรณ์ แต่ละครัวเรือนจะมีผู้อยู่อาศัยโดยเฉลี่ย 5 คน จากจำนวนครัวเรือนที่สำรวจประมาณร้อยละ 71.58 มีบุตรเพียงไม่เกิน 3 คน และครอบครัวที่มีบุตรไม่เกิน 2 คน มีจำนวนถึงร้อยละ 43.16 แสดงให้เห็นว่าหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านที่มีอัตราการเกิดอยู่ในระดับใกล้เคียงกับอัตราเฉลี่ยของประชากรไทย การย้ายถิ่นเข้าและออกจากหมู่บ้านมีน้อยมากส่วนใหญ่มีสาเหตุจากการแต่งงานข้ามหมู่บ้าน

ในการสำรวจได้สอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพของบุคคล 3 กลุ่ม คือ ตัวผู้ให้สัมภาษณ์เอง คู่สมรส และบุตร ซึ่งจะได้แยกเสนอเป็นกลุ่ม ๆ ต่อไป การแยกกลุ่มก็เพื่อจะนำข้อมูลมาใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบิดามารดา และบุตรในเรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านการประกอบอาชีพ การศึกษา และการเลื่อนชั้นทางสังคม

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

เพศ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แก่หัวหน้าครอบครัวหรือภรรยา จำนวนร้อยละ 51.58 เป็นเพศชาย และร้อยละ 48.42 เป็นเพศหญิง ในข้อเท็จจริงจำนวนครัวเรือน 95 ครอบครัวร้อยละ 75.79 ที่เพศชายเป็นหัวหน้าครอบครัว แต่ในขณะที่สำรวจข้อมูลหัวหน้าครอบครัวไม่อยู่บ้านเพราะออกไปทำสวน จึงสัมภาษณ์ภรรยาแทน ในครอบครัวที่สตรีเป็นหัวหน้าครอบครัวนั้นสืบเนื่องมาจากสามีเสียชีวิตหรือแยกกันอยู่

ตารางที่ 2-1 : เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	272	51.58
หญิง	256	48.42
รวม	528	100.00

อายุ อายุของผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งได้แก่หัวหน้าครอบครัวหรือคู่สมรสประมาณร้อยละ 71.68 จะมีอายุ 41 ปีขึ้นไป โดยมีกลุ่มอายุช่วง 41-50 ปี มีจำนวนถึงร้อยละ 32.63 กลุ่มที่มากเป็นอันดับสองคือ ช่วงอายุ 51-60 ปี มีร้อยละ 26.32 ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 2-2 : อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุของผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน	ร้อยละ
60 ปีขึ้นไป	12	12.63
51-60 ปี	25	26.32
41-50 ปี	31	32.63
31-40 ปี	14	14.74
21-30 ปี	15	13.68
รวม	95	100.00

การศึกษา การศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มพูนคุณภาพของบุคคลในสังคม การศึกษาเกี่ยวกับชนบทโดยทั่วไปของไทย พบว่า ประชากรในชนบทมีการศึกษาต่ำ หัวหน้าครอบครัวส่วนมากจะจบระดับประถมศึกษา และมีระดับหนึ่งซึ่งไม่รู้หนังสือเลย ปัญหาดังกล่าวมีความสำคัญต่อการพัฒนาชนบท เพราะมีแนวความคิดที่มีผู้เชื่อถือกันอย่างมากกว่าความยากจนในชนบทนั้นมีสา

เหตุสำคัญมาจากการที่ประชากรในชนบทมีการศึกษาค่ำ ประชากรในหมู่บ้านทุ่งงายมีลักษณะไม่แตกต่างจากชนบทโดยทั่วไป กล่าวคือ มีประชากรร้อยละ 14.76 มีการศึกษาไม่เกินชั้นประถม 4 และเฉพาะที่จบระดับประถมศึกษา (ป.4) มีถึงร้อยละ 49.47 และผู้ที่ไม่รู้หนังสือ ร้อยละ 25.26 ซึ่งได้แก่ผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ส่วนที่เหลืออีก 10.41% ได้แก่ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าประถม สิ้นจนถึงระดับปริญญาตรี ผู้ที่มีความรู้สูงในหมู่บ้านคือ ผู้ที่มีอาชีพครู ซึ่งผลการศึกษาก็สามารถแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 2-3 : ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ระดับการศึกษาของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
ไม่รู้หนังสือ	24	25.26
อ่านออก เขียนได้ (เรียนจากวัด)	44	4.22
ไม่จบ ป.4	10	10.54
จบ ป.4	47	49.47
จบ ป.7	1	1.05
จบ ม.ศ. 3	3	3.16
จบ ม.ศ. 5	1	1.05
จบ ปวช.	1	1.05
จบ ป.ม.	1	1.05
จบ ป.ก.ศ.ต้น	1	1.05
จบ ป.ก.ศ.	1	1.05
จบปริญญาตรี	1	1.05
รวม	95	100.00

รัฐบาลเองก็ตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของประชากรในชนบท จึงได้พยายามเสริมสร้างการศึกษาในรูปแบบของการฝึกอบรมเพิ่มเติมหรือการศึกษานอกระบบ ทั้งด้านการเมือง การเกษตร อนามัย และงานอาชีพ อย่างไรก็ตาม ประชากรของหมู่บ้านทุ่งงายเข้ารับการฝึกอบรมน้อยมีเพียงร้อยละ 37.89 เท่านั้น ซึ่งหัวข้อของการฝึกอบรม มีดังนี้

ตารางที่ 2-4 : หัวข้อการฝึกอบรม

หัวข้อการฝึกอบรม	จำนวน
เกี่ยวกับความมั่นคง	2
อปป.	16
อปป.	5
ทส.ปช.	4
อนามัย	4
การเกษตร	8
สหกรณ์	3
แม่บ้าน	2
วัฒนธรรม	2
อุตสาหกรรมโรงงาน	1
การบัญชีและการเงิน	2
หมายเหตุ	มีผู้ผ่านการอบรม 36 คน แต่การอบรมของแต่ละบุคคลจะมีมากกว่า 1 หัวข้อ

การฝึกอบรมในหัวข้อที่กล่าวมาแล้วเป็นการจัดโดยหน่วยงานของรัฐบาลเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นหัวข้อการฝึกอบรมจึงมุ่งเน้นทางด้านความมั่นคง พร้อมทั้งการฝึกอบรมทางด้านอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นอาชีพทางการเกษตรหรือการจัดทำอาหารของกลุ่มแม่บ้าน มีข้อสังเกตว่าการฝึกอบรมทางด้านอาชีพ ยังมีได้มีการนำเอาความรู้มาใช้อย่างจริงจังหรือไม่มีกิจกรรมต่อเนื่องเพื่อสนับสนุน

ให้การอบรมดังกล่าวให้เกิดผลปฏิบัติออกมา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ และกำลังคนของหน่วยงานรัฐบาล ทำให้การผลักดันผลการฝึกอบรมให้มีการปฏิบัติเป็นไปไม่ได้

โครงสร้างของครอบครัว

ครอบครัวมีลักษณะเช่นเดียวกับสถาบันทางสังคมประเภทอื่น ๆ กล่าวคือครอบครัวจะมีระบบการยอมรับบรรทัดฐาน (norms) และวิธีการทำงานที่สำคัญร่วมกัน ครอบครัวหมายถึงการรวมกลุ่มที่อาศัย ความเกี่ยวข้องกันซึ่งจะต้องจัดหาสิ่งอุปโภคบริโภคเพื่อการเลี้ยงดูเด็กและคนในครอบครัวเพื่อสนองความต้องการด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ โดยปกติการกล่าวถึงครอบครัวมักจะมีหมายถึงสามี ภรรยา และบุตร มีจำนวนน้อยครั้งจะรวมถึงญาติพี่น้องอื่น ๆ ด้วย

ลักษณะครอบครัวของหมู่บ้านทุ่งงายจะประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูกที่ยังไม่ได้สมรสเป็นส่วนใหญ่ โดยบุตรที่สมรสแล้วมักจะแยกครอบครัวออกไป แต่ยังคงมีความสัมพันธ์กับครอบครัว เช่น ยังคงทำงานร่วมกันในสวนยางหรือทำนา หรือยังคงมีการไปมาหาสู่กัน มีเพียงร้อยละ 12.63 ที่ครอบครัวมีลักษณะแตกต่างออกมา กล่าวคือ ในครอบครัวที่พ่อ แม่ มีอายุมาก อาจขอร้องให้บุตรที่สมรสแล้วอาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน หรือในครอบครัวที่มีบุตรเพียงคนเดียว จะขอร้องให้บุตรที่สมรสแล้วอยู่ร่วมกันต่อไปไม่แยกครอบครัวออกไป นอกจากนี้ยังพบว่า บางครอบครัวจะมีย่าหรือยายมาอยู่ด้วย ไม่ปรากฏว่ามีครอบครัวใดนำปู่หรือตามาอยู่ด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ถ้าปู่ และตายังอยู่ในครอบครัว ก็คงจะสภาพความเป็นผู้นำครอบครัวมากกว่าการมีสภาพการเป็นผู้อาศัยในบางครอบครัวจะรับหลานมาอยู่ด้วย

ขนาดครอบครัวของหมู่บ้านทุ่งงาย ร้อยละ 25.26 เป็นครอบครัวที่มีผู้อยู่อาศัย 5 คน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นครอบครัวขนาดเล็ก คือมี พ่อ-แม่ และลูก 2-3 คน ผลการศึกษาขนาดครอบครัวปรากฏ ดังตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 : จำนวนผู้อาศัยในครอบครัว

จำนวนผู้อาศัยในครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
2	5	5.26
3	13	13.68
4	18	18.95
5	24	25.26
6	14	14.74
7	15	15.79
8	4	4.21
9	2	2.11
รวม	95	100.00

สถานภาพการสมรส

สถานภาพการสมรส เป็นรูปแบบหนึ่งทางสังคมซึ่งยอมรับกันว่า เมื่อชายและหญิง มาอยู่ร่วมกันจะสร้างสภาพครอบครัวขึ้นนำไปสู่การเลี้ยงดูบุตร และการผูกพันต่าง ๆ ตามเงื่อนไขทางสังคมด้วย จากการศึกษาสถานภาพการสมรสของชาวบ้านทุ่งงาย พบว่า บุคคลที่มีสถานภาพสมรสและยังอยู่ร่วมกัน มีร้อยละ 71.58 ผู้ที่มีสถานภาพสมรสแต่ไม่ได้อยู่ร่วมกัน มีร้อยละ 12.63 ซึ่งสาเหตุของการที่ไม่ได้อยู่ร่วมกันได้แก่ การหย่าร้าง การแยกกันอยู่เฉย ๆ และคู่สมรสเสียชีวิต นอกจากนี้มีผู้ไม่ยอมตอบคำถามในข้อนี้ ร้อยละ 15.79

อายุของคู่สมรส

อายุของคู่สมรส จะอยู่ในช่วง 31-40 ปี มากที่สุดคือร้อยละ 21.05 ซึ่งมีข้อสังเกตเช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้วในเรื่องอายุของผู้ให้สัมภาษณ์ ว่าประชากรที่อยู่ในชนบทมักจะ

มีอายุก่อนข้างมาก เพราะเมื่ออายุยังน้อย ยังมีได้ตั้งใจจะทำงานทำในชนบท แต่มุ่งหวังการทำงานในอาชีพอื่น ๆ มากกว่า อย่างไรก็ตามอายุของคู่สมรสจะต่ำกว่าอายุของผู้ให้สัมภาษณ์ เนื่องจากคู่สมรสจะเป็นภรรยา ซึ่งจะอายุน้อยกว่าสามี ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษเกี่ยวกับอายุของคู่สมรสได้ดังนี้

ตารางที่ 2-6 : อายุของคู่สมรส

อายุของคู่สมรส	จำนวน	ร้อยละ
60 ปีขึ้นไป	7	7.37
51-60 ปี	11	11.58
41-50 ปี	17	17.89
31-40 ปี	20	21.05
21-30 ปี	12	12.63
ต่ำกว่า 21 ปี	1	1.05
ไม่ตอบ	27	28.43
รวม	95	100.00

การศึกษาของคู่สมรส

การศึกษาของคู่สมรส ส่วนมากจะจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนต้น

(ป.4) ร้อยละ 46.31 และมีจำนวนไม่น้อยที่ไม่รู้หนังสือ หรือเรียนต่ำกว่า ป.4 เมื่อสอบถามเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบพบว่า มีการศึกษาเพิ่มเติมทางด้านสาธารณสุข 1 ราย และทางด้านเสริมสวย 1 ราย ผลการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาของคู่สมรสสรุปได้ดังตารางที่ 2-7

ตารางที่ 2-7 : การศึกษาของคู่สมรส

การศึกษาของคู่สมรส	จำนวน	ร้อยละ
ไม่รู้หนังสือ	6	6.21
อ่านออก เขียนได้ (เรียนจากวัด)	5	5.27
ไม่จบ ป.4	7	7.37
จบ ป.4	44	46.31
จบ ป.7	1	1.05
ม.6	1	1.05
ม.ศ.3	4	4.22
ไม่ตอบ	27	28.42
รวม	95	100.00

อาชีพของคู่สมรส

อาชีพของคู่สมรสของผู้เป็นภรรยา ส่วนมากจะเป็นการทำงานทางด้าน การเกษตร ซึ่งมักจะทำงานร่วมกับสามี แต่มีภรรยาบางรายที่เปิดร้านค้าขาย หรือทำหน้าที่แม่บ้าน หรือเปิดร้านเสริมสวย ส่วนอาชีพของคู่สมรสผู้เป็นสามี มักจะมีอาชีพทางการเกษตรเป็นต้นจะมีบางรายที่มีอาชีพรับราชการ แต่ยังคงมีอาชีพทำการเกษตรเป็นอาชีพรอง หรือบางรายมีอาชีพ ขับรถรับจ้างเป็นต้น

การวางแผนครอบครัว

ครอบครัวในชนบทส่วนใหญ่จะมีอาชีพทางการเกษตร ลักษณะครอบครัว จะเป็นครอบครัวใหญ่ มีสมาชิกในครอบครัวหลายคน คนในชนบทต้องการแรงงานมาช่วยในการทำ ไร่ทำนามาก เนื่องจากงานทางด้าน การเกษตรเป็นงานหนักไม่สามารถทำคนเดียวหรือสองคนไหว อย่างไรก็ตามในระยะไม่กี่ปีมานี้เอง ได้มีการพูดถึงปัญหาความยากจนในชนบท ซึ่งสาเหตุหนึ่งได้

มีการกล่าวถึง คือ การที่ประชากรในชนบทได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น ในขณะที่จำนวนที่คั่นยังมีอยู่อย่างจำกัด ก่อให้เกิดผลที่ตามมาคือ การว่างงาน ซึ่งอยู่ในรูปของการที่ชนบทมีงานทำไม่เต็มที่ หรือไม่มีงานทำในฤดูออกการเกษตร เป็นการยากที่จะปรับปรุงให้ประชากรเหล่านี้ให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ถ้าไม่กำหนดวิธีการเพิ่มการใช้ประโยชน์จากแรงงาน¹ อีกด้านหนึ่งของการแก้ไขปัญหามหาประชากร คือการดำเนินนโยบายวางแผนครอบครัว

สำหรับหมู่บ้านทุ่งงายแล้วข้อความดังกล่าวข้างต้นไม่ตรงกับความจริงนัก คงจะเห็นได้ว่าจำนวนบุตรของแต่ละครอบครัวส่วนใหญ่มีเพียง 2-3 คนเท่านั้น จากการสอบถามกับชาวบ้านถึงสาเหตุของการมีบุตรน้อยพบว่า ชาวบ้านถือเป็นเรื่องน่าอับอายหากมีบุตรมากเกินไปจนความสามารถในการเลี้ยงดูและฐานะทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการที่ต้องแบ่งที่ดินเป็นมรดกให้กับบุตรหลายคนละเล็กน้อย ไม่เพียงพอแก่การทำกินของบุตรหลาน อย่างไรก็ตามคณะผู้ศึกษาให้สอบถามเรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวทุ่งงาย ผู้ตอบคำถามตอบว่าไม่ได้คุมกำเนิด ก็มีจำนวนถึงร้อยละ 80 และมีการคุมกำเนิดเพียงร้อยละ 20 สาเหตุของการไม่คุมกำเนิดแผนใหม่เนื่องมาจากใช้วิธีการคุมกำเนิดตามธรรมชาติ คือการนับช่วงเวลาที่ปลอดภัย จากการตั้งครรภ์ อายุมากแล้วทำให้ไม่เห็นความจำเป็นของการทำหมัน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม จำนวนบุตรที่คลอดรอดชีวิตของหมู่บ้านนี้มีจำนวนไม่มากนัก อยู่ระหว่าง 2-3 คน ซึ่งการศึกษาพิจารณาได้จากตารางที่ 2-8

ตารางที่ 2-8 : จำนวนบุตรที่คลอดรอดชีวิต

จำนวนบุตรที่คลอดรอดชีวิต	จำนวน	ร้อยละ
1	9	9.48
2	22	33.68
3	27	28.42
4	9	9.48
5	5	5.26
6	9	9.48
7	3	3.15
8	1	1.05
รวม	95	100.00

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนบุตรที่อยู่ในอุปการะ พบว่า ครอบครัวที่ปลอดการจะมีร้อยละ 21.06 มีบุตรในอุปการะ 1 คน ร้อยละ 13.68 มีบุตรในอุปการะ 2 คน ร้อยละ 20.00 มีบุตรในอุปการะ 3 คน ร้อยละ 25.26 มีบุตรในอุปการะ 6 คน ร้อยละ 3.15 และมีบุตรในอุปการะ 7 คน ร้อยละ 2.11

การย้ายถิ่น

การย้ายถิ่นเป็นดัชนีตัวหนึ่ง ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของประชากรและนำไปสู่การแสวงหาสาเหตุของการย้ายโดยทั่วไป การย้ายถิ่นในประเทศมักจะเป็นการย้ายถิ่นจากชนบทเข้ามาสู่เมือง เนื่องมาจากสภาพของเมืองเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา การบริหารงานของรัฐ เศรษฐกิจ ศาสนา และวัฒนธรรม ในประเทศที่กำลังพัฒนาโดยทั่วไปจะมีเมืองใหญ่ที่เป็นเมืองหลักจำนวนไม่มากนัก² และเป็นเมืองที่ดึงดูดประชาชนที่อยู่รอบ ๆ ให้อพยพเข้ามาเพื่อแสวงหาสิ่งที่ดีกว่าในชนบท เมืองสงขลา-หาดใหญ่ ได้ถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่จะพัฒนาเป็นเมืองหลักของภาคใต้ ซึ่งรัฐบาลได้เน้นการปรับโครงสร้างการผลิตและขยายงานเศรษฐกิจออกไปชนานใหญ่จากสภาพการตั้งกล่าว ทำให้เมืองสงขลา-หาดใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหาดใหญ่มีการพัฒนาทั้งทางด้านอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมอย่างมากมาทำให้ประชากรอพยพหลั่งไหลเข้ามาอาศัยในเขตชานเมือง และเข้ามาทำงานในตัวเมืองมากขึ้น หมู่บ้านทุ่งงายเป็นหมู่บ้านที่มีแนวโน้มที่จะได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาเมืองหาดใหญ่มากขึ้นทุกที จึงจะเห็นได้จากการที่มีผู้สนใจและพ่อค้ามาแสวงหาซื้อที่ดินเพื่อการลงทุนในอนาคต

คณะผู้ศึกษามีความสนใจในสภาพหมู่บ้านทุ่งงาย การย้ายถิ่นเข้ามาในหมู่บ้านมีสภาพเช่นใด เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาการย้ายถิ่นในอนาคตของหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นคนดั้งเดิม ร้อยละ 63.61 และมีประชากรย้ายถิ่นเข้ามา ร้อยละ 36.34 รายละเอียดของจำนวนคนย้ายถิ่นตามระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านมีดังนี้

ตารางที่ 2-9 : ระยะเวลาการย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ที่หมู่บ้านทุ่งงาย

ระยะเวลาการย้ายถิ่น	จำนวน	ร้อยละ
1-5 ปี	8	22.86
6-10 ปี	2	5.71
11-20 ปี	7	20.00
21-30 ปี	10	28.58
รวม	35	100.00

เมื่อศึกษาถึงสาเหตุของการย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ที่หมู่บ้านทุ่งงาย พบว่า มีสาเหตุมาจากการแต่งงาน ร้อยละ 48.57 (ในจำนวนนี้เป็นการย้ายตามภรรยา ถึงร้อยละ 31.43) สาเหตุมาจากความต้องการอยู่ใกล้ญาติพี่น้อง ร้อยละ 11.43 สาเหตุมาจากการทำมาหากิน ร้อยละ 5.71 (กลุ่มที่เข้ามาอาศัยเพื่อใช้ที่ดินในหมู่บ้านเพาะปลูก ซึ่งที่ดินในหมู่บ้านมีความอุดมสมบูรณ์มากกว่าถิ่นที่อยู่เดิม) สาเหตุมาจากการรับมรดกที่ดิน ร้อยละ 2.86 และไม่สามารถให้เหตุผลในการย้ายถิ่น ร้อยละ 28.57 จากเหตุผลของการย้ายถิ่นเข้ามาในหมู่บ้านทุ่งงาย พอสรุปได้ว่าส่วนใหญ่มีสายสัมพันธ์กับบุคคลที่อาศัยอยู่เดิมมาก่อนการย้ายถิ่น อย่างไรก็ตามคณะผู้ศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์ที่แอบแฝงอยู่ของการย้ายถิ่นเข้ามาในหมู่บ้าน ก็เนื่องมาจากความสวดสละบายของการติดต่อกับตัวเมืองหาดใหญ่

การเลื่อนชั้นทางสังคม

นักสังคมวิทยามีความเห็นว่ามนุษย์มีความแตกต่างกันในเรื่องชนชั้น และมีความเห็นว่า ถ้ามีความเข้าใจในเรื่องของการจัดลำดับชั้น จะทำให้เข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ W. Lloyd Warner กำหนดว่า การจัดลำดับทางสังคมขึ้นกับรายได้ ชนิดของรายได้ การศึกษา อาชีพ ที่อยู่และเพื่อนฝูง ตลอดจนสมาชิกในสังคม³ มนุษย์ไม่จำเป็นจะต้องดำรงชนชั้นตามบรรพบุรุษ เมื่อโอกาสทางสังคมเปิดให้มีการเปลี่ยนแปลง สถานภาพของตนเองได้การ

เลื่อนชั้นทางสังคม มี 2 ลักษณะดังนี้⁴

1. การเลื่อนชั้นทางแนวนอน (horizontal mobility) นักสังคมวิทยา หมายถึง บุคคลที่มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง โดยมีผลทำให้ชั้นชั้นหรือสถานภาพเดิมเปลี่ยนแปลงชั้นชั้น หรือสถานภาพเดิม เช่น เปลี่ยนจากอาชีพช่างไม้เป็นช่างปูน

2. การเลื่อนชั้นทางแนวตั้ง (vertical mobility) หมายถึงบุคคลที่มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง โดยมีผลทำให้ชั้นชั้นหรือสถานภาพเดิมเปลี่ยนแปลงในทางต่ำลง (downward mobility) หรือสูงขึ้น (upward mobility)

การเลื่อนชั้นทางสังคมดังกล่าวจะเกิดขึ้นเมื่อ

(1) มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพราะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งงาน และโครงสร้างของอาชีพในลักษณะที่เพิ่มขึ้น

(2) ความแตกต่างในอัตราภาวะเจริญพันธุ์ในแต่ละชั้นชั้น เช่นในชั้นชั้นสูงมีบุตรน้อย ทำให้เกิดการช่องว่างในกลุ่มชั้นชั้นสูงจึงเปิดโอกาสให้กลุ่มชั้นชั้นต่ำกว่าเข้าแทนที่

(3) การมีโอกาสด้านการศึกษาของแต่ละชั้นชั้น ซึ่งชั้นชั้นสูงกว่าย่อมมีโอกาสมากกว่าเพราะมีความมั่นคงเป็นเครื่องสนับสนุน

(4) การเป็นสมาชิกของสังคม เช่น การสังกัดในชนกลุ่มใหญ่จะมีโอกาสมากกว่า เพราะความรู้จักและคุ้นเคยกันทำให้เกิดการสนับสนุนกัน

(5) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรม เป็นอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตำแหน่งงานชั้น⁵

จากโอกาสของการเลื่อนชั้นทางสังคมดังกล่าว คณะผู้ศึกษามีความเห็นว่าการหมู่บ้านทุ่งนายเข้ามาสู่โอกาสของการเลื่อนชั้นทางสังคม เพราะเมืองหาดใหญ่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาเป็นเมืองหลักของภาคใต้ตอนล่าง ประกอบกับมีสถาบันการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยในจังหวัดสงขลาหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยเทคโนโลยีสงขลา เป็นต้น สถานศึกษาเหล่านี้จะช่วยให้ประชาชนลดค่าใช้จ่ายทางการศึกษา อันเกิดจากการที่ต้องไปศึกษายังกรุงเทพมหานครหรือ

ที่ไกล สิ่งนี้เป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มชนที่มีรายได้น้อยมีโอกาสทางการศึกษามากขึ้น ซึ่งเป็นทางหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมที่สูงขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงสถานภาพในแผนวอนอนัน เนื่องมาจากการเปลี่ยนอาชีพจากการเกษตรไปสู่สาขาอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะเมืองท่าที่ใหญ่มีแนวโน้มจะพัฒนาเป็นสังคมของพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรมมากขึ้นเรื่อย ๆ

คณะผู้ศึกษาทำการศึกษเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นของการจัดชั้นทางสังคม คือ การพิจารณาเรื่องการศึกษาของบุตร และอาชีพของบุตร ของประชากรในหมู่บ้านทุ่งงาย ซึ่งจะได้อธิบายข้อมูลรายละเอียดในการศึกษาดังนี้

ลักษณะทั่วไปของบุตร

ประชากรในหมู่บ้านทุ่งงายจะมีบุตรสูงสุดจำนวน 8 คนแต่ก็มีเพียงรายเดียวเท่านั้นในหมู่บ้านส่วนใหญ่แล้วแต่ละครอบครัวจะมีบุตรอยู่ระหว่าง 2-3 คน ก่อนที่เข้าสู่การพิจารณาถึงการเลื่อนชั้นทางสังคมของบุตร ขอเสนอข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะโดยทั่วไปเกี่ยวกับเพศ สถานภาพสมรส และอายุของบุตร ดังนี้

เพศ

บุตรคนที่ 1 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 95 คน เป็นเพศชาย ร้อยละ 47.37 และเพศหญิง ร้อยละ 48.42 ซึ่งพบว่ามีส่วนไม่แตกต่างกันมากนัก บุตรคนที่ 2 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 86 คน เป็นเพศชายร้อยละ 54.65 และเพศหญิงร้อยละ 40.70 และบุตรคนที่ 3 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 54 คน เป็นเพศชาย ร้อยละ 51.84 คน และเป็นหญิงร้อยละ 42.59 ซึ่งพบว่า มีสัดส่วนของเพศชายมากกว่าเพศหญิง ในบุตรคนที่ 2 และ 3 บุตรคนที่ 4 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 27 คน เป็นเพศชาย ร้อยละ 144.44 และเพศหญิง ร้อยละ 48.15 บุตรคนที่ 5 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 18 คน เป็นเพศชาย ร้อยละ 44.44 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.00 บุตรคนที่ 6 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 13 คน เป็นเพศชาย ร้อยละ 23.08 และเพศหญิง ร้อยละ 53.84 ซึ่งพบว่ามีส่วนของเพศหญิงมากกว่าเพศชายในบุตรคนที่ 4 , 5 และ 6 บุตรคนที่ 7 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 4 คน เป็นเพศชาย ร้อยละ 50 นอกนั้นไม่ตอบแบบสอบถาม และบุตร คนที่ 8 มีจำนวน 1 คน ไม่มีข้อมูลรายละเอียด เพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบ จึงได้นำเสนอข้อมูลนี้ในรูปกราฟกึ่งภาพที่ 2-1

สถานภาพสมรส

สถานภาพสมรสพิจารณาจากกลุ่มบุตรที่จบการศึกษาแล้ว พบว่าบุตรคนที่ 1 ที่จบการศึกษาแล้วมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 63 คน ร้อยละ 77.78 สมรส ร้อยละ 19.05 เป็นโสด ร้อยละ 3.39 หย่า และร้อยละ 16.95 ไม่ตอบแบบสอบถาม บุตรคนที่ 3 ที่จบการศึกษาแล้วมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 34 คน ร้อยละ 32.35 สมรส ร้อยละ 47.06 เป็นโสดร้อยละ 2.94 เป็นหม้าย และร้อยละ 17.65 ไม่ตอบแบบสอบถาม บุตรคนที่ 4 จบการศึกษาแล้วมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 11 คน ร้อยละ 18.18 สมรส ร้อยละ 63.64 เป็นโสด และร้อยละ 18.18 ไม่ตอบแบบสอบถาม บุตรคนที่ 5 ที่จบการศึกษาแล้วมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 5 คน ร้อยละ 20 สมรส ร้อยละ 60 เป็นโสด และร้อยละ 20 ไม่ตอบแบบสอบถาม บุตรคนที่ 6 ที่จบการศึกษาแล้วมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 5 คน ร้อยละ 40 เป็นโสด และร้อยละ 60 ไม่ตอบแบบสอบถาม บุตรคนที่ 7 และบุตรคนที่ 8 ไม่มีข้อมูลที่จะอธิบายรายละเอียด เพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบข้อมูล จึงให้นำเสนอข้อมูลเหล่านี้ในรูปกราฟ ภาพที่ 2-2 ในรูปกราฟดังกล่าวยังแสดงให้เห็นเพศหญิงจะมีสถานภาพโสดมากกว่าเพศชาย

อายุ

การกระจายอายุของบุตรแต่ละคนมีลักษณะดังนี้ บุตรคนที่ 1 มีจำนวนทั้งสิ้น 95 คน ร้อยละ 2.11 มีอายุในช่วง 41-50 ปี ร้อยละ 18.95 มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 32-63 มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี ร้อยละ 26-31 มีอายุอยู่ในช่วง 11-20 ปี ร้อยละ 14.74 มีอายุอยู่ในช่วงต่ำกว่า 11 ปี และร้อยละ 5.26 ไม่ตอบแบบสอบถาม บุตรคนที่ 2 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 86 คน ร้อยละ 1.16 มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี ร้อยละ 8.14 มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 43.02 มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี ร้อยละ 24.43 มีอายุอยู่ในช่วง 11-20 ปี ร้อยละ 18.60 มีอายุอยู่ในช่วงต่ำกว่า 11 ปี และร้อยละ 4.65 ไม่ตอบแบบสอบถาม บุตรคนที่ 3 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 54 คน ร้อยละ 3.70 มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 22.23 มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี ร้อยละ 44.45 มีอายุอยู่ในช่วง 11-20 ปี ร้อยละ 24.07 มีอายุต่ำกว่า 11 ปี และร้อยละ 5.55 ไม่ตอบแบบสอบถาม

บุตรคนที่ 4 มีจำนวนทั้งสิ้น 27 คน ร้อยละ 14.81 มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี ร้อยละ 59.26 มีอายุอยู่ในช่วง 11-20 ปี ร้อยละ 18.52 มีอายุต่ำกว่า 11 ปี และร้อยละ 7.41 ไม่ตอบแบบสอบถาม บุตรคนที่ 5 มีจำนวนทั้งสิ้น 18 คน ร้อยละ 16.67 มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี ร้อยละ 55.56 มีอายุอยู่ในช่วง 11-20 ปี ร้อยละ 22.22 มีอายุต่ำกว่า 11 ปี และร้อยละ 5.55 ไม่ตอบแบบสอบถาม บุตรคนที่ 6 สำนวนรวมทั้งสิ้น 13 คน ร้อยละ 38.46 มีอายุอยู่ในช่วง 11-20 ปี ร้อยละ 38.46 ไม่อายุต่ำกว่า 11 ปี และร้อยละ 23.08 ไม่ตอบแบบสอบถาม บุตรคนที่ 7 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 4 คน ร้อยละ 50 มีอายุต่ำกว่า 11 ปี และร้อยละ 50 ไม่ตอบแบบสอบถาม ส่วนบุตรคนที่ 8 จำนวน 1 คน ไม่มีข้อมูลรายละเอียดที่จะอธิบาย

เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอายุ ได้นำเสนอข้อมูลส่วนนี้ในรูปกราฟ ภาพที่ 2-3 ซึ่งจะเห็นว่า การกระจายความหนาแน่นของกลุ่มอายุจะอยู่ใน 3 ช่วง คือ ช่วง 21-30 ปี , 11-20 ปี และต่ำกว่า 11 ปี เมื่อนำกลุ่มอายุเหล่านี้ไปเปรียบเทียบกลุ่มอายุของพ่อแม่ตามตารางที่ 2-2 และตารางที่ 2-6 จะพบว่าในหมู่บ้านทุ่งยางมีความแตกต่างของกลุ่มอายุอย่างเด่นชัด ซึ่งมีผลทำให้แนวความคิดต่าง ๆ แตกต่างกัน อันจะมีผลต่อการสร้างกลุ่มการพัฒนาหมู่บ้าน

ระดับการศึกษา

การศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้าง สนับสนุน และปรับปรุงคุณภาพของประชากร ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นโอกาสอันหนึ่งที่จะทำให้มนุษย์สามารถเลื่อนฐานะจากสังคมเดิมของตนเองได้ ดังนั้น การเสนอผลการศึกษานองบุตรโดยการเปรียบเทียบกับการศึกษาของบิดา จึงเป็นการวัดถึงการเปลี่ยนแปลงสถานะของบุตรได้โดยทางอ้อม การศึกษาเกี่ยวกับระดับการศึกษาจะมุ่งพิจารณาจากกลุ่มของบุตรที่จบการศึกษาแล้วเท่านั้น ในตารางที่ 3-10 แสดงให้เห็นถึงอัตราร้อยละของบุตรที่จบการศึกษาแล้วเปรียบเทียบกับอัตราร้อยละของบุตรที่ยังมิได้จบการศึกษา

ตารางที่ 2-10 : การกระจายสัดส่วนของบุตรที่จบการศึกษาแล้ว :
บุตรที่กำลังศึกษา

บุตรคนที่	จำนวน	ร้อยละ	
		จบการศึกษา	กำลังศึกษา
1	95	66.32	33.68
2	86	68.60	31.40
3	54	62.96	37.04
4	27	40.74	59.26
5	18	27.78	72.22
6	13	38.46	61.54
7	4*		50.00
8	1*		

* ไม่ตอบแบบสอบถาม

เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ จึงได้นำเสนอข้อมูลในรูปกราฟ ซึ่งจะเห็นการศึกษาของบุตรที่จบการศึกษาแล้วว่ามีการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับใด ในภาพที่ 2-4 จากภาพนี้จะพบว่า การศึกษาของบุตรจะตกอยู่ในกลุ่ม จบ ป.4 เป็นส่วนใหญ่ ส่วนการศึกษา ระดับ จบ ป.7 มีความหนาแน่นของการจบการศึกษามากขึ้นเนื่องมาจากการบังคับของรัฐบาลให้ประชากรต้องจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย นอกจากนั้นภาพ 2-4 ยังแสดงให้เห็นว่าบุตรในลำดับแรก ๆ คือ ลำดับที่ 1, 2 และ 3 มีโอกาสได้เรียนสูงขึ้น ดังจะเห็นในกลุ่มผู้จบ ม.6 กลุ่มผู้จบปริญญาตรี และกลุ่มอื่น ๆ (กลุ่มอื่น หมายถึงกลุ่มที่จบการศึกษาระดับ ปวส. บัณฑิต. ปกศ. นายสิบ เป็นต้น) นอกจากนี้เมื่อนำระดับการศึกษาของบิดามาเปรียบเทียบพบว่า บิดาที่มีการศึกษาสูงจะพยายามสนับสนุนให้บุตรมีการศึกษาสูงตามไปด้วย

จากภาพการศึกษาของบุตรชาวหมู่บ้านทุ่งงาย

อาจจะกล่าวได้ว่าระดับการ

ศึกษาของบุตรที่จบการศึกษาแล้ว มีความแตกต่างจากสมัยบิดามารดาไม่มากนัก ดังนั้น จึงเป็นการยากที่บุตรจะเลื่อนฐานะทางสังคมของตนเอง ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนเมื่อพิจารณาเรื่องอาชีพของบุตร

อาชีพของบุตร

ในแต่ละสังคมจะมีการแบ่งแยกระดับความสำคัญของอาชีพแต่ละอาชีพ ซึ่งตัวแปรที่ประกอบการพิจารณาถึงความสำคัญของอาชีพมีมากมาย ในเมืองไทยยังมิได้มีการจัดลำดับความสำคัญของอาชีพอย่างจริงจัง เมื่อพิจารณาถึงรายได้ในแต่ละอาชีพกันแล้ว พบว่ารายได้ของการเกษตรกรรมอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งจะเปรียบเทียบจากตารางที่ 2-11

ตารางที่ 2-11 : รายได้ต่อคนในสาขาอาชีพที่สำคัญ ปี 2523

สาขาอาชีพ	รายได้ต่อคน (บาท)	ดัชนี
เกษตรกรรม	11,461	1.0
อุตสาหกรรม	67,971	5.9
พาณิชยกรรม	72,402	6.3
บริการ	43,187	3.0
เฉลี่ยทุกอาชีพ	48,755	4.3

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม ผลการพัฒนาตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520-2524) (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี 2526) หน้า 67

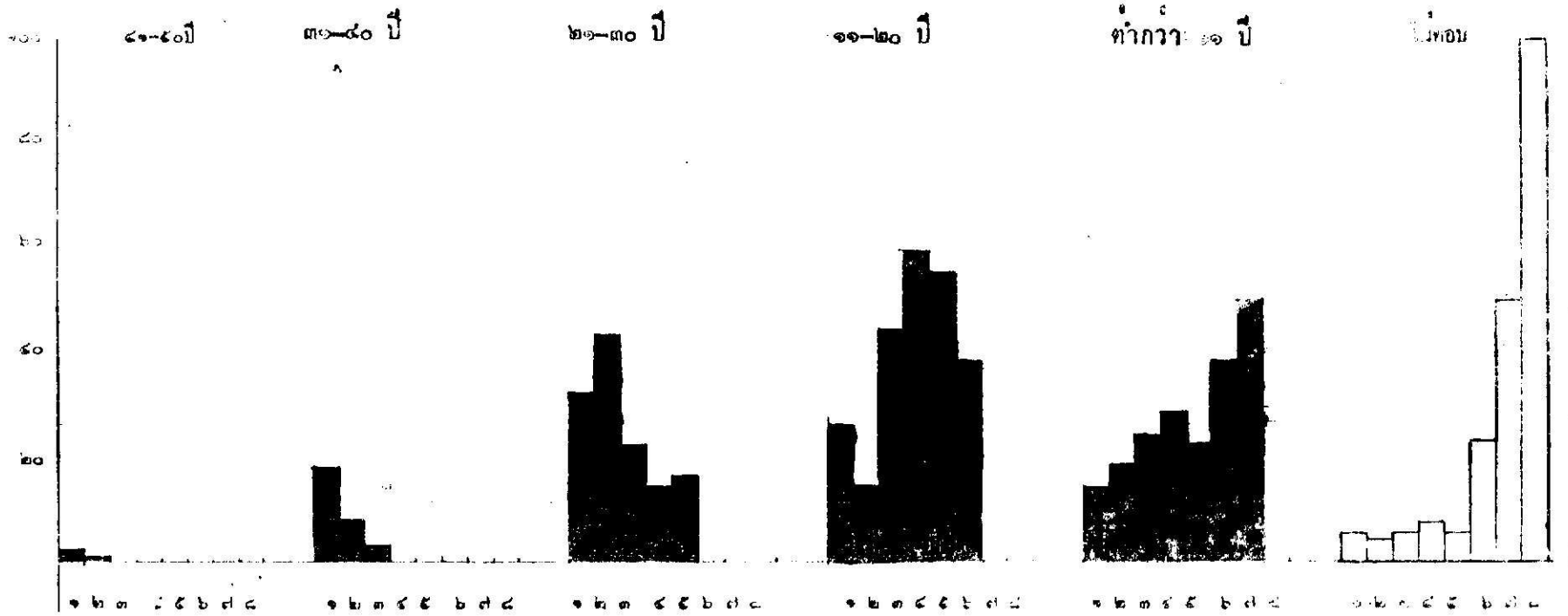
ภาพที่ 2-5 แสดงถึงการกระจายอาชีพของบุตรในรูปกราฟซึ่งจะพบว่าอาชีพส่วนใหญ่ของบุตรคือ อาชีพทางการเกษตร ซึ่งสืบทอดมาจากบิดามารดาตนเอง ส่วนอาชีพรับราชการอยู่ในตำแหน่งที่ไม่สูงนัก กล่าวคือ มีอาชีพพยาบาล (จบปริญญาตรี) อาชีพครู (จบ ปกศ.) อาชีพทหาร (จบ นายสิบ ม.6 และ ป.4) ลูกจ้างชั่วคราว (จบ ม.ศ.3 และปวช.) เป็น ยาม 1 คน (จบ ป.4) ส่วนอาชีพรับจ้างนอกสาขาการเกษตรคือเข้าทำงานในบริษัทตำแหน่งไม่สูงมากนัก จากการวิเคราะห์ข้างต้นคงพอจะสรุปได้ว่าบุตรจะมีระดับชั้นทางสังคมไม่แตกต่างจากบิดามารดา

สรุป

สถานการณ์ทางสังคมของหมู่บ้านทุ่งงายนั้น เป็นสังคมแบบชนบทที่มีชายเป็นผู้นำครอบครัว ระดับการศึกษาของผู้ให้สัมภาษณ์และคู่สมรสส่วนใหญ่ จบ ป-4 มีอาชีพทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ คือการทำสวนยาง ไร่ นา สวนมะพร้าว ในด้านการวางแผนครอบครัวนิยมใช้วิธีแบบธรรมชาติมากกว่าการคุมกำเนิดทางการแพทย์ อย่างไรก็ตามพบว่า จำนวนบุตรของประชากรในหมู่บ้านทุ่งงายมีไม่มากนัก อยู่ระหว่าง 2-3 คน การย้ายถิ่นเข้ามายังหมู่บ้านทุ่งงายมีสาเหตุจากการแต่งงานมากที่สุด

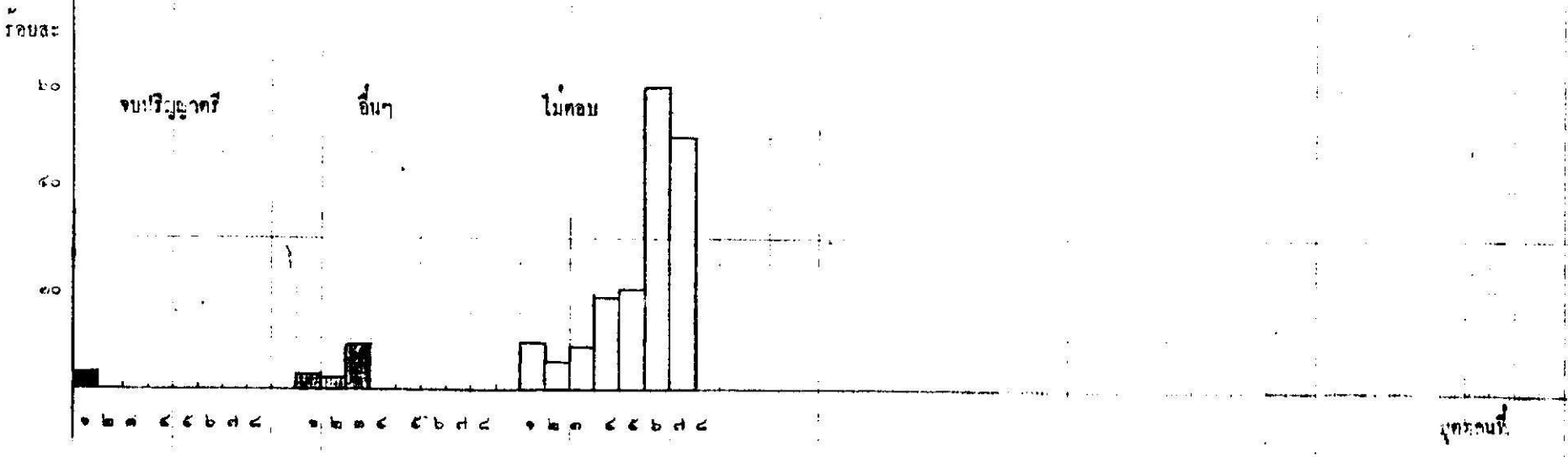
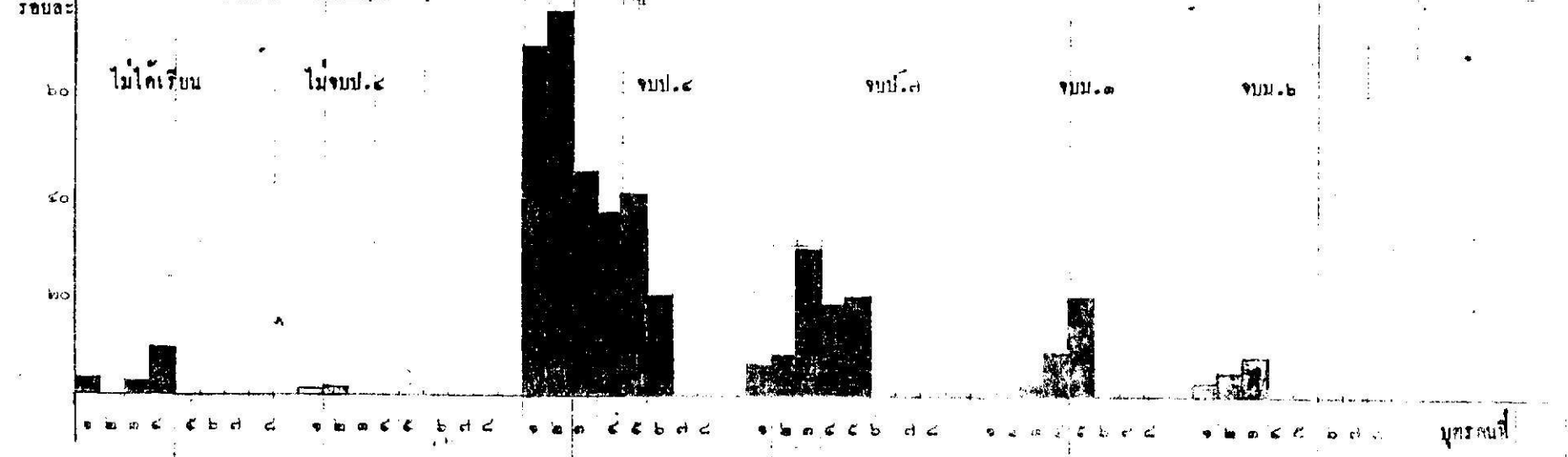
เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการเลื่อนชั้นทางสังคม ของชาวทุ่งงายโดยการเปรียบเทียบระหว่างอาชีพของบิดากับอาชีพของบุตร พบว่า บุตรยังคงมีสถานภาพทางสังคมไม่แตกต่างกับบิดาคือ ส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาซึ่งเป็นเครื่องสนับสนุนการเลื่อนชั้นทางสังคมพบว่า ระดับการศึกษาของบุตรส่วนใหญ่ คือ จบ ป-4 ซึ่งไม่แตกต่างจากบิดา

ภาพที่ ๒-๓ อายุของบุตร

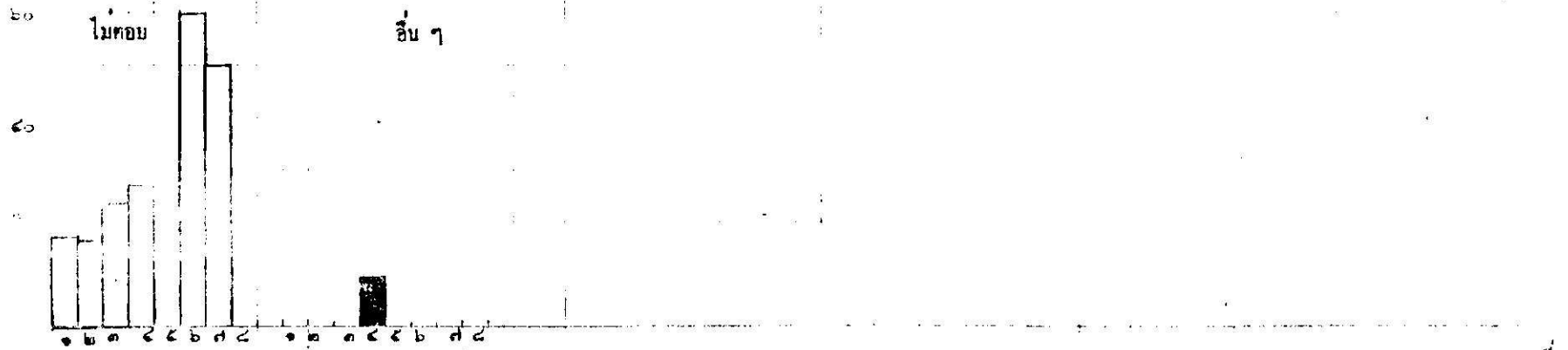
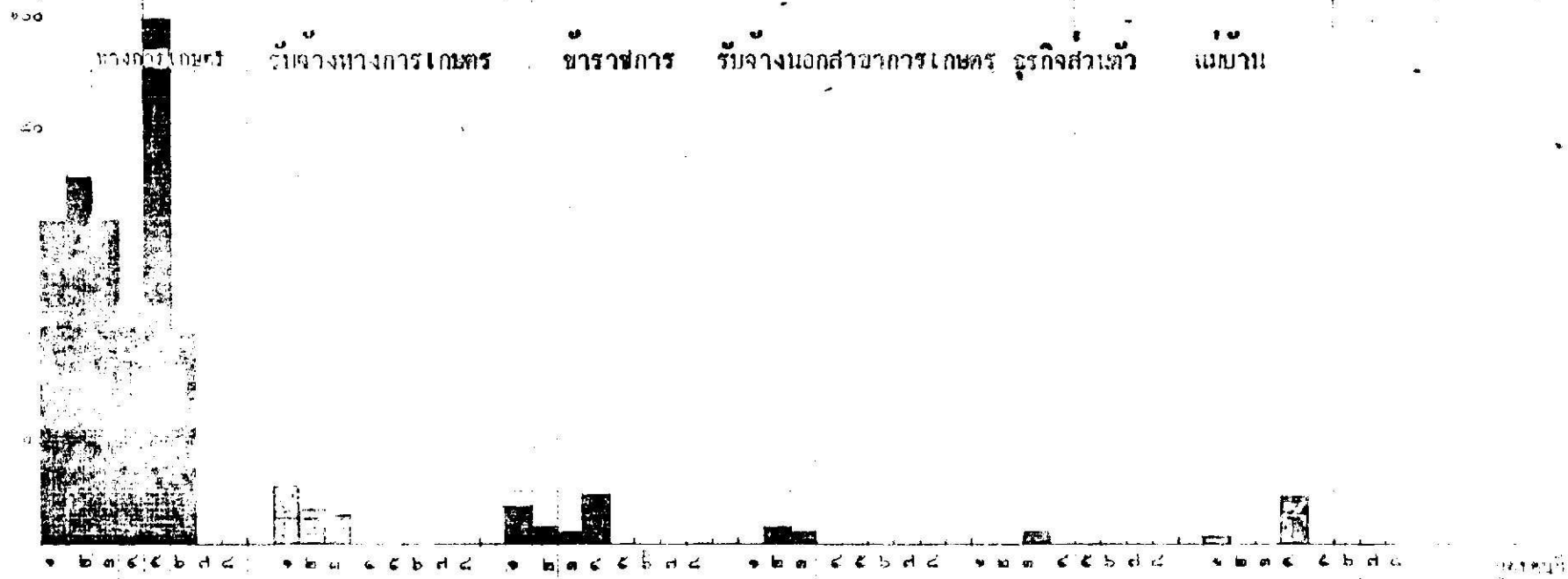

บุตรคนที่

ภาพที่ ๒-๕ ระดับการศึกษาของบุตร (กลุ่มที่จบการศึกษาแล้ว)

รูปที่ ๒-๕ ความสำเร็จของบท (กลุ่มที่จบการศึกษาแล้ว)

บทที่ 3

สภาพทางเศรษฐกิจ

การเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของคนไทย ประมาณร้อยละ 80 ของประชาชนทั้งประเทศประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น การปลูกข้าว ปลูกพืชไร่ต่าง ๆ การทำสวนผลไม้ และการประมง เป็นต้น สำหรับภาคใต้ตอนกลางและตอนล่างของประเทศไทย การทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลักที่สร้างรายได้ให้กับประชาชนนอกเหนือจากการทำกิจกรรมประเภทอื่น ผลผลิตยางพาราประมาณ 95 เปอร์เซ็นต์ของประเทศผลิตได้มาจากภาคใต้ คงจะเห็นได้ว่าพื้นที่เพาะปลูกยางพาราในปี พ.ศ. 2526 มีถึง 8.9 ล้านไร่ จังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกยางมากที่สุดคือจังหวัดสงขลาซึ่งมีพื้นที่ปลูกยางถึง 15,442 พันไร่ หรือร้อยละ 17.3 ของภาคใต้ทั้งหมด

ในหมู่บ้านทุ่งงาย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาที่เป็นหมู่บ้านหนึ่งเช่นเดียวกับหมู่บ้านส่วนใหญ่ของภาคใต้ตอนล่าง ที่ประชาชนส่วนใหญ่ทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลักของครอบครัว กล่าวคือ ประมาณร้อยละ 56.95 จะมีรายได้หลักมาจากการทำสวนยางและร้อยละ 22.11 จะทำสวนยางเป็นอาชีพรอง การทำนานี้จะทำกันทุกครอบครัว แต่เป็นการทำเพียงเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน จำนวนที่ดินที่ใช้ปลูกข้าวเฉลี่ยแล้วมีเพียง 2 ไร่ต่อครอบครัวเท่านั้น อย่างไรก็ตามเกือบจะทุกครอบครัว มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง มีเพียง 2 ไร่ต่อครอบครัวเท่านั้นที่ไม่มีที่ดินอัตราเฉลี่ยการถือครองที่ดินต่อครอบครัวเท่ากับ 19 ไร่ เนื่องจากหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านขนาดเล็กมีที่ดินน้อย ผู้ที่มีฐานะดีจึงต้องไปซื้อที่ดินในตำบลอำเภออื่นที่อยู่ไกลออกไปเพื่อขยายการผลิต ส่วนใหญ่เป็นการซื้อสวนยางพารา อาชีพอื่นนอกเหนือจากการทำสวนยางพาราก็มีการปลูกมะพร้าวซึ่งทำเป็นอาชีพรอง สวนมะพร้าวที่ทำมีขนาดไม่ใหญ่นักคือ ประมาณ 4-10 ไร่ ซึ่งทำกันอยู่เพียงไม่กี่ราย นอกจากนั้นก็เป็นการปลูกเล็กน้อยภายในที่ดินที่ว่างของตน ซึ่งชาวบ้านทั่วไปนิยมปลูกไม้ผลหรือผักสวนครัวเพื่อการบริโภคอยู่แล้ว การประกอบอาชีพอื่นที่มีใช้กิจกรรม เช่น เป็นครูหรืองานรับจ้าง ทั่วไปไม่ทำกันอยู่บ้างเล็กน้อยคือประมาณ 8 คน จาก 95 คน ที่ตอบแบบสอบถาม มีการค้าขายของเล็ก ๆ น้อย ๆ ในหมู่บ้านเพื่อเป็นรายได้เสริม 4 ครัวเรือน ร้านค้าในหมู่บ้านนี้เป็น

แหล่งซื้อหาของจำเป็นที่ขาดเหลือในครัวเรือนปกติโดยทั่วไปแล้วชาวบ้านจะเข้าไปซื้อของยังตลาดเทศบาลของอำเภอซึ่งอยู่ไกลออกไปเพียง 12 กิโลเมตรเท่านั้น

ฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้านทุ่งงายจัดว่าอยู่ในเกณฑ์ฐานะปานกลาง โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่อครอบครัวเท่ากับ 35,648.17 บาท จากจำนวนผู้ที่ตอบคำสัมภาษณ์เรื่องหนี้สินของครอบครัว พบว่า การกู้หนี้ยืมสินนั้นประมาณร้อยละ 65.6 จะกู้ยืมเงินจากญาติพี่น้องหรือบุคคลที่รู้จัก มีเพียงร้อยละ 34.4 เท่านั้นที่กู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน ส่วนการออมเงินนั้นส่วนใหญ่จะใช้วิธีการเล่นแชร์เงิน มีการฝากธนาคารบ้างแต่มีจำนวนไม่มากนัก รายละเอียดของสภาพเศรษฐกิจของชาวบ้านทุ่งงายจะได้แจกแจงเป็นหมวดหมู่ดังต่อไปนี้

อาชีพ

ผู้วิจัยได้แบ่งอาชีพของหัวหน้าครอบครัวออกเป็นอาชีพหลักและอาชีพรองของผู้สัมภาษณ์ ได้ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตัดสินใจเองว่าอาชีพหลักและอาชีพรองของหัวหน้าครอบครัวทั้ง 95 ครัวเรือน ได้แก่อาชีพอะไร จากการสำรวจพบว่า อาชีพหลักที่ทำสวนยาง มี 44 คนหรือร้อยละ 46.32 ทำนา 20 คน หรือร้อยละ 21.05 ทำนาและทำสวนยาง มี 12 คนหรือร้อยละ 12.63 ถ้ารวมอาชีพทำสวนยาง ทำนา และทำทั้งสวนยางและทำนา จะมีจำนวน 76 คน หรือร้อยละ 80 รองลงมาได้แก่อาชีพรับราชการมี 5 คน หรือร้อยละ 5.27 รับจ้างตัดยาง 4 คน หรือร้อยละ 4.21 เป็นลูกจ้างประจำมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 3 คน หรือ ร้อยละ 3.16 ที่เหลือมีอาชีพปลูกผัก ขับรถรับจ้าง ช่างฝีมือ ลูกจ้างบริษัทเอกชน อย่างละ 1 คน หรือร้อยละ 1.05 และเป็นผู้ไม่มีอาชีพ 3 คนหรือร้อยละ 3.16 ซึ่งเป็นผู้ที่มีอายุมากแล้วอยู่กับบ้าน รายละเอียดตามตารางที่

ตารางที่ 3-1 : แสดงอาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัว

ประเภทของอาชีพหลัก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ทำสวนยาง	44	46
2. ทำนา	20	21.05
3. ทำนาและสวนยาง	12	12.63
4. รับราชการได้แก่ทหาร ตำรวจ และครู	5	5.26
5. รับจ้างตัดยาง	4	4.21
6. ลูกจ้างประจำมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	3	3.16
7. อื่น ๆ ได้แก่ ปลูกรubber ชักรถรับจ้าง ลูกจ้างบริษัทเอกชน และช่างฝีมือ	4	4.21
8. ไม่มีอาชีพ	3	3.16
รวม	95	100.00

ทางด้านอาชีพรองของหัวหน้าครอบครัว ซึ่งเป็นอาชีพที่ทำเมื่อว่างจากการประกอบอาชีพหลัก จำนวนมากที่สุด มี 34 คน หรือร้อยละ 35.79 ที่ทำนา รองลงมา 15 คน หรือ ร้อยละ 15.79 ทำสวนยาง 7 คน หรือร้อยละ 7.36 ปลูกรubber 6 คนหรือร้อยละ 6.32 ทำสวนยางและทำนา ถ้าวรวมหัวหน้าครอบครัวที่มีอาชีพรองทำนาทำสวนยางและทำทั้งนาและสวนยางจะมี 55 คน หรือร้อยละ 57.94 คน หรือร้อยละ 4.21 ค่าขาย 3 คนหรือร้อยละ 3.16 ทำสวนมะพร้าว 2 คน หรือร้อยละ 2.11 มีอาชีพจกสาน ที่เหลือ 3 คนมีอาชีพเลี้ยงสัตว์ ชักรถรับจ้าง เป็นเจ้ามือเล่นแชร์เงิน อาชีพละ 1 คน และที่ไม่มีอาชีพรอง 21 คน หรือ ร้อยละ 22.11 รายละเอียดตามตารางที่ 3-2

ตารางที่ 3-2 : แสดงอาชีพรองของหัวหน้าครอบครัว

ประเภทของอาชีพรอง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ทำนา	34	35.79
2. ทำสวนยาง	15	15.79
3. ปลูกลูก	7	7.36
4. ทำนาและสวนยาง	6	6.32
5. กำชาย	4	4.21
6. ทำสวนมะพร้าว	3	3.16
7. จักสาน	2	2.11
8. เลี้ยงสัตว์ ขับรถรับจ้าง เป็นเจ้ามือ เล่นแชร์เงิน	3	3.16
9. ไม่มีอาชีพรอง	21	22.11
รวม	95	100.00

โดยสรุปทุกครัวเรือนจะทำการเกษตร แม้บางคนจะรับราชการ แต่ก็ยังคงมีสวนยาง ไร่ นา เป็นอาชีพรองซึ่งตนเองเป็นผู้ทำเองโดยเอาเวลาว่างจากการรับราชการหรือให้สมาชิกในครัวเรือนทำ

การเลี้ยงสัตว์

เกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงที่สามารถบริโภคได้ที่มีเลี้ยงกันอยู่ในหมู่บ้านได้แก่ วัว หมู ไก่ เป็ด และห่าน จำนวนครัวเรือนที่เลี้ยงและจำนวนของสัตว์เลี้ยงเป็นดังนี้ คือ วัว มีครัวเรือนที่เลี้ยง 52 ครัวเรือน เมื่อรวมทั้งตัวเล็กและใหญ่ จะมีทั้งสิ้น 201 ตัว โดยเฉลี่ยมีเลี้ยงครัวเรือนละประมาณ 4 ตัว หมูมีเลี้ยงอยู่ 7 ครัวเรือน รวมทั้งตัวเล็กและใหญ่มีทั้งสิ้น 22 ตัว โดยเฉลี่ย

มีเลี้ยงครว้เรือนละประมาณ 3 ตัว , ไก่มีเลี้ยงอยู่ 39 ครว้เรือน รวมทั้งตัวเล็กและใหญ่ มีทั้งสิ้น 285 ตัว โดยเฉลี่ยมีเลี้ยงครว้เรือนละ 7 ตัว เป็ดมีเลี้ยงอยู่ 2 ครว้เรือน ๆ หนึ่งมี 7 ตัว อีกครว้เรือนหนึ่งมี 3 ตัว และห่านมีเลี้ยงอยู่ครว้เรือนเดียว จำนวน 2 ตัว รายละเอียดตามตารางที่ 3-3

ตารางที่ 3-3 : แสดงจำนวนครว้เรือนที่เลี้ยงสัตว์บริโภคได้แต่ละประเภท

ประเภทของสัตว์ที่เลี้ยง	จำนวนครว้เรือนที่เลี้ยง	จำนวนสัตว์ (ตัว)	เฉลี่ยครว้เรือนละ (ตัว)
วัว	52	201	3.87 (4)
หมู	7	22	3.13 (3)
ไก่	39	285	7.3 (7)
เป็ด	2	10	(7.3)
ห่าน	1	2	(2)

จากลักษณะของการเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคข้างต้น แสดงให้เห็นว่าชาวทุ่งงายสามารถหาอาหารประเภทเนื้อสัตว์ที่จะให้โปรตีนแก่ร่างกายบ้าง โดยไม่ต้องลงทุนซื้อหา ซึ่งมีผลทำให้ไม่เป็นโรคขาดอาหาร นอกจากนี้ยังสามารถใช้วัวช่วยทำงานในท้องนารวมทั้งนำวัวออกขายได้ยามจำเป็น ซึ่งสภาพการดังกล่าวนี้ดีกว่าชาวชนบทในภาคเหนือและภาคอีสานที่ขาดแคลนอาหารประเภทโปรตีน และยิ่งขาดแคลนแรงงานสัตว์ (ประเภทโค กระบือ) ที่ช่วยทำไร่ไถนา¹

การถือครองที่ดิน

การถือครองที่ดินในจำนวน 95 ครว้เรือนจากการสำรวจพบว่า 93 ครว้เรือนหรือร้อยละ 97.89 ของครว้เรือนทั้งหมดมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ส่วนอีก 2 ครว้เรือนหรือร้อยละ 2.11 ของครว้เรือนทั้งหมด ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ตามตารางที่ 3-4

ตารางที่ 3-4 : แสดงจำนวนครัวเรือนที่มรดินทำกินของตนเอง

ที่ดินทำกินของตนเอง	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มีที่ดินทำกินของตนเอง	93	97.89
ไม่มีที่ดินทำกินของตนเอง	2	2.11
รวม	95	100.00

ผู้ที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองทั้ง 93 ครัวเรือนเมื่อรวมที่ดินทั้งที่อยู่ในหมู่บ้านทุ่ง
งายและนอกหมู่บ้านจะมีทั้งสิ้น 17,000 ไร่ ซึ่งจำแนกตามหลักฐานการถือครองที่ดินออกได้เป็น ที่
ดินที่มี น.ส.3 ซึ่งมีเป็นจำนวนมากที่สุดคือ 1,272.25 ไร่ หรือร้อยละ 74.84 ของที่ดินทั้งหมด
รองลงมาเป็นที่ดินมีโฉนด 232.75 ไร่ หรือร้อยละ 13.69 ของที่ดินทั้งหมดที่ดินที่ถือครองโดยไม่มี
มีหลักฐานแสดงสิทธิมี 128 ไร่ หรือร้อยละ 7.53 ของที่ดินทั้งหมด และที่ดินที่มี ส.ค.1 จำนวน
67 ไร่ หรือร้อยละ 3.94 ของที่ดินทั้งหมด รายละเอียดตามตารางที่ 3-5

ตารางที่ 3-5 : จำนวนที่ดินจำแนกตามหลักฐานการถือครองที่ดินประเภทต่าง ๆ

หลักฐานการถือครองที่ดิน	จำนวนที่ดิน (ไร่)	ร้อยละ
น.ส.3	1,272.25	74.84
โฉนด	232.75	13.69
ไม่มีหลักฐานการถือครองที่ดิน	128	7.53
ส.ค.1	67	3.94
รวม	1,700	100.00

จำนวนที่ดินถือครองของผู้มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองโดยเฉลี่ยจะมีครัวเรือนละ 18.28 ไร่ เนื้อที่ดินที่เป็นสวนยาง เฉลี่ย 14.28 ไร่ต่อครอบครัวเนื้อที่ที่ดินเป็นป่าเฉลี่ย 2 ไร่ต่อครอบครัว และเนื้อที่ที่ดินที่เป็นสวนมะพร้าวเฉลี่ย 2 ไร่ต่อครอบครัว เมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาการถือครองที่ดินของพื้นที่ในเขตภาคจนของภาคใต้ พบว่า ชาวสวนยางที่ยากจนมักเป็นเจ้าของสวนยางขนาดเล็ก คือต่ำกว่า 11 ไร่ต่อครัวเรือน ผลผลิตข้าวเฉลี่ยได้เพียง 27 ถังต่อไร่ เป็นการทำนาครั้งเดียวและอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก² จากการเปรียบเทียบสภาพการถือครองที่ดินของชาวทุ่งงายกับสภาพการถือครองที่ดินของเขตพื้นที่ยากจนในภาคใต้ พบว่า สภาพของชาวทุ่งงายอยู่ในเกณฑ์ดีกว่า เนื่องจากสวนยางแม้จะมีขนาดเล็กแต่ก็เป็นสวนยางที่เป็นยางพันธุ์ใหม่

รายได้

โดยทั่วไปเกษตรกรส่วนใหญ่ทำงานหนัก แต่มีผลผลิตน้อย อันนำไปสู่การมีรายได้ต่ำประกอบกับมีครอบครัวขนาดใหญ่ จึงทำให้รายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย จากการศึกษารายได้ของชาวบ้านทุ่งงาย ในช่วงปี 2526 โดยคิดรายได้อันเป็นตัวเงินและรายได้ที่อยู่ในรูปผลผลิตที่ขายและใช้บริโภคเองภายในครัวเรือน เพื่อจะเป็นการสะดวกสำหรับผู้ถูกสัมภาษณ์ รายได้ที่อยู่ในรูปของผลผลิตจึงคิดแต่ผลผลิตซึ่งเห็นได้ชัด และเป็นจำนวนที่มากพอสมควร ผลผลิตที่นำมาคิดได้แก่ยางพารา ข้าว มะพร้าว ผักสวนครัว จากการคำนวณรายได้เฉลี่ยของราษฎรในหมู่บ้านทุ่งงายนี้มีประมาณครอบครัวละ 35,648.17 บาทต่อปี รายละเอียดการกระจายรายได้มีดังตารางที่ 3-6

ตารางที่ 3-6 : การกระจายรายได้ของชาวทุ่งงาย

กลุ่มรายได้	จำนวน ครอบครัว	ร้อยละ
ต่ำกว่า 3,750 บาท	4	4.22
3,750 - 6,000 บาท	5	5.26
6,001 - 8,000 บาท	8	8.43
8,001 - 10,000 บาท	2	2.10
10,001 - 12,000 บาท	5	5.26
12,001 - 14,000 บาท	3	3.16
14,001 - 16,000 บาท	5	5.26
16,001 - 18,000 บาท	1	1.05
18,001 - 20,000 บาท	6	6.32
20,001 - 25,000 บาท	5	5.26
25,001 - 30,000 บาท	11	11.58
30,001 - 35,000 บาท	8	8.43
35,001 - 40,000 บาท	3	3.16
40,001 - 45,000 บาท	4	4.22
45,001 - 50,000 บาท	5	5.26
50,001 - 55,000 บาท	5	5.26
55,001 - 60,000 บาท	1	1.05
60,001 - 65,000 บาท	-	-
65,001 - 70,000 บาท	3	3.16
70,001 - 75,000 บาท	1	1.05
75,001 - 80,000 บาท	1	1.05

ตารางที่ 3-6 การกระจายรายได้ของชาวทุ่งนาย (ต่อ)

กลุ่มรายได้	จำนวน ครอบครัว	ร้อยละ
80,001 - 85,000 บาท	1	1.05
85,001 - 90,000 บาท	1	1.05
90,001 - 95,000 บาท	-	-
95,001 - 100,000 บาท	-	-
100,000 - 150,000 บาท	5	5.26
150,001 - 200,000 บาท	1	1.05
มากกว่า 200,000 บาท	1	1.05
รวม	95	100.00

จากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เกี่ยวกับความยากจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะจำแนกรฐานะของครอบครัวออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับครอบครัวยากจน ระดับครอบครัวค่อนข้างยากจน ระดับครอบครัวค่อนข้างฐานะดี และระดับครอบครัวฐานะดี การศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อาศัยตัวเลขของการศึกษานานาชาติโลกเมื่อปี พ.ศ. 2518-2519 ซึ่ง จะเสนอรายละเอียด ตามตารางที่ 3-7

ตารางที่ 3-7 : รายได้ของครัวเรือน

	เฉลี่ย	ครอบครัว ยากจน	ครอบครัว ค่อนข้าง ยากจน	ครอบครัว ค่อนข้าง ฐานะดี	ครอบครัว ฐานะดี
รายได้ของครัวเรือน ปี (2518-2519) ดัชนีราคาผู้บริโภค = 1.879 (ปี 2519 เป็นฐาน) รายได้ของครัวเรือน (ปี 2526)	16,152	9,876	14,304	21,216	43,932
	30,350	18,557	26,877	39,865	82,548

- ที่มา : 1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สนบทไทย 2525
(กรุงเทพมหานคร : ยุติพิบูลย์เคชั่น 2526) หน้า 47
2. _____ : วารสารเศรษฐกิจ (ปีที่ 17 ฉบับที่ 5 พฤษภาคม 2528)
หน้า 97 -

เมื่อนำรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีของชาวทุ่งงาย 35,648.17 บาท มาเปรียบเทียบกับระดับฐานะของครอบครัวกับตารางที่ 3-8 พบว่า ฐานะของชาวทุ่งงายอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องมาจากรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนอยู่ระหว่าง ครอบครัวค่อนข้างยากจน (26,877 บาท) กับครอบครัวค่อนข้างฐานะดี (39,865 บาท) คณะผู้ศึกษามีความสนใจต่อไปว่า ลักษณะการกระจายรายได้ของชาวทุ่งงาย มีลักษณะเช่นใด จึงใช้วิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini Coefficient) ซึ่งต้องนำรายได้ทั้งหมดมาคำนวณ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์จินีมีค่าเท่ากับ 0.309 ซึ่งมีค่าน้อย แสดงว่าราษฎรส่วนมากในหมู่บ้านนี้ มีช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจนน้อย

ตารางที่ 3-8 : ผลของการกระจายรายได้ในครัวเรือนการบริโภค

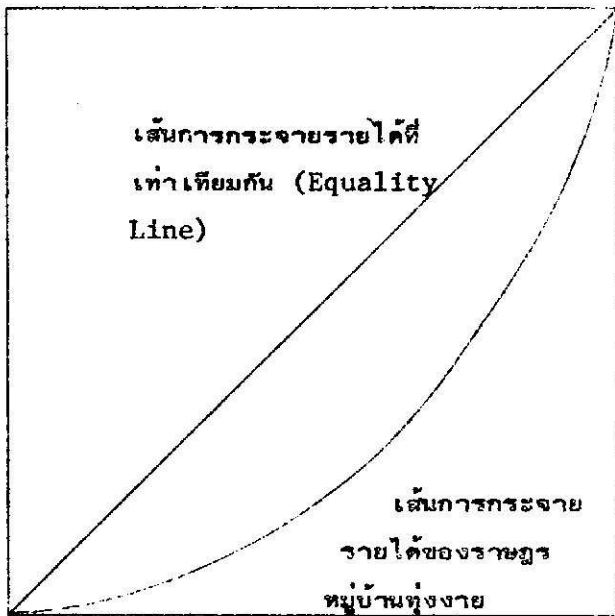
ช่วงการบริโภค (บาท)	ครัวเรือน			รายได้		
	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ	การกระจายร้อยละ	จำนวนการบริโภค	ร้อยละ	การกระจายร้อยละ
ต่ำกว่า 3,750 บาท	4	4.211	4.211	7,990	.224	.224
3,751 - 6,000 บาท	5	5.263	9.474	25,360	.749	.973
6,001 - 8,000 บาท	8	8.421	17.895	57,165	1.688	2.661
8,001 - 10,000 บาท	2	2.105	20.070	19,100	.564	3.225
10,001 - 12,000 บาท	5	5.213	25.263	55,465	1.638	4.863
12,001 - 14,000 บาท	3	3.158	28.421	39,220	1.158	6.021
14,001 - 16,000 บาท	5	5.263	33.684	75,520	2.230	8.251
16,001 - 18,000 บาท	1	1.053	34.737	17,200	.508	8.759
18,001 - 20,000 บาท	6	6.316	41.053	114,590	3.382	12.141
20,001 - 23,000 บาท	5	5.263	46.316	108,705	3.239	15.381
23,001 - 30,000 บาท	11	11.579	57.895	308,300	9.104	24.484
30,001 - 33,000 บาท	6	8.421	66.316	257,125	7.592	32.077
33,001 - 40,000 บาท	5	3.158	69.474	118,800	3.508	35.585
40,001 - 45,000 บาท	4	4.211	73.684	163,380	4.824	40.408
45,001 - 50,000 บาท	5	5.263	78.947	241,600	7.134	47.543
50,001 - 55,000 บาท	5	5.263	84.211	267,680	7.904	55.447
55,001 - 60,000 บาท	1	1.053	85.263	99,400	2.934	59.201
60,001 - 65,000 บาท	0	.000	85.263	-	.000	59.201
65,001 - 70,000 บาท	3	3.158	88.421	200,500	5.930	63.122
70,001 - 75,000 บาท	1	1.053	89.474	72,430	2.138	65.260
75,001 - 80,000 บาท	1	1.053	90.526	70,865	2.070	67.330
80,001 - 85,000 บาท	1	1.053	91.579	80,090	2.363	69.693
85,001 - 90,000 บาท	1	1.053	92.632	86,600	2.557	72.252
90,001 - 95,000 บาท	0	.000	92.632	-	.000	72.252
95,001 - 100,000 บาท	0	.000	92.632	-	.000	72.252
100,001 - 120,000 บาท	5	5.263	97.895	561,531	16.575	88.827
120,001 - 200,000 บาท	1	1.053	98.947	196,000	5.806	93.634
200,000 บาท	1	1.053	100.000	215,600	6.366	100.000
รวม	95			3,386,976		

หรือกล่าวได้ว่า ราษฎรส่วนใหญ่เป็นผู้ที่จะมีกิน คนรวยมีจำนวนน้อย ขณะที่ยากจนก็มีจำนวนน้อยด้วยเหมือนกัน ดังแสดงในตารางที่ 3-8

ลักษณะของการกระจายรายได้แสดงด้วยเส้นกราฟลอเรนซ์ (Lorenz Curve)

ได้ดังนี้

ร้อยละสะสม
ของรายได้ (100%)

ร้อยละสะสม
ของครัวเรือน (100%)

จากรูปกราฟ เส้นการกระจายรายได้ของราษฎรหมู่บ้านทุ่งงายซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จิ้น 0.309 เป็นเส้นโค้งที่อยู่ใกล้กับเส้นการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกัน (Equality Line) ซึ่งแสดงว่าการกระจายรายได้ของราษฎรหมู่บ้านทุ่งงายมีความเท่าเทียมกันพอสมควรหรือราษฎรส่วนใหญ่เป็นผู้ที่พอจะมีกิน คนรวยและคนจนมีอยู่เป็นจำนวนน้อย

เงินออม

เงินออม ถ้าให้ความหมายของเงินออมว่า หมายถึง เงินที่เก็บสะสมเอาไว้เพื่อสำหรับจะใช้จ่ายในอนาคต เงินออมของราษฎรทุ่งงายจะอยู่ในรูปของเงินฝากธนาคาร เงินฝากสหกรณ์ออมทรัพย์ และรวมทั้งการเล่นแชร์เงิน ปลอ่ยเงินกู้ และการรับจ้างที่นำ

ครัวเรือนที่มีเงินออมในลักษณะดังกล่าวมีทั้งหมด 64 ครัวเรือน จำแนกออกได้เป็นส่วนมากที่สุด 36 ครัวเรือน หรือร้อยละ 54.55 มีเงินออมในรูปของการเล่นแชร์เงิน รองลงมา 18 ครัวเรือนหรือร้อยละ 27.27 มีเงินออมในรูปของเงินฝากธนาคารและการเล่นแชร์เงิน อีก 9 ครัวเรือนหรือร้อยละ 13.65 ฝากธนาคาร และที่เหลือ 3 ครัวเรือนออมในรูปของฝากสหกรณ์ออมทรัพย์ ปล่อยเงินกู้ และรับจ้างนอกรายอย่างละ 1 ครัวเรือน รายละเอียดตามตารางที่ 3-9

ตารางที่ 3-9 : แสดงจำนวนครัวเรือนที่มีเงินออมในลักษณะต่าง ๆ

ลักษณะของเงินออม	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
1. ฝากธนาคาร	9	13.65
2. เล่นแชร์เงิน	36	54.55
3. ฝากธนาคารและเล่นแชร์เงิน	18	27.27
4. ฝากสหกรณ์ออมทรัพย์	1	1.51
5. ปล่อยเงินกู้	1	1.51
6. รับจ้างนอกราย	1	1.51
รวม	66	100.00

จำนวนเงินออมจาก 66 ครัวเรือน รวมทั้งสิ้น 1,036,850 บาท โดยเฉลี่ยแล้วมีเงินออมครัวเรือนละประมาณ 15,709.85 บาท จากยอดเงินออมเฉลี่ยจะพบว่ามีจำนวนไม่มากพอที่จะลงทุนเพื่อนำเทคนิคใหม่ ๆ ทางการเกษตรเข้ามาใช้ ดังนั้น การพัฒนาการทางด้านการเกษตรจะอยู่ในภาวะชงักงัน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงการใช้สถาบันการเงินของทุ่งงายพอจะแยกออกได้เป็น 2 ระบบ คือ 1) สถาบันการเงินในระบบ และ 2) สถาบันการเงินนอกระบบ

สถาบันการเงินในระบบที่ชาวทุ่งงายใช้บริการคือ ธนาคารพาณิชย์ ซึ่งมีหน้าที่หลัก 2 ประการคือการรับฝาก และการให้กู้ยืมเงินประเภทต่าง ๆ ภายใต้การควบคุมของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยออกกฎหมายในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดหลักประกันแก่ผู้นำเงินมาฝาก³ ส่วนสถาบันการเงินนอกระบบที่ชาวทุ่งงายใช้บริการ คือ การเล่นแชร์ แบบที่เล่นกันเองในหมู่บ้าน รู้จักกัน สถาบันการเงินนอกระบบนี้ไม่มีกฎหมายใดระบุว่าเป็นสถาบันการเงินการกำกับดูแลจึงไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบ โดยเฉพาะ⁴ ดังนั้น หลักประกันจึงขึ้นกับความเชื่อถือของหมู่ผู้เล่นแชร์ แม้ว่าการเล่นแชร์ในแบบนี้จะไม่มีเจตนาคดโกงกันในเบื้องต้น แต่การคืนเงินจะขึ้นอยู่กับว่าผู้เปียแชร์สามารถนำเงินจากการเล่นแชร์มาสนองวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นแล้วประสบความสำเร็จ หรือ ผู้เปียแชร์สามารถหมุนเงินมาใช้ได้ทันตามกำหนด โอกาสที่ผู้เล่นแชร์คนอื่น ๆ จะได้เงินคืนก็มีมาก

นอกจากนี้ชาวทุ่งงายยังใช้บริการฝากเงินในสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งต้องอาศัยความสามารถของการบริหารงานของสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นประกัน ส่วนการปล่อยเงินกู้โดยไม่มีหลักประกันเลยเป็นเรื่องที่น่าสงสัยในการคืนเงินอย่างมาก รวมทั้งการรับจำนองที่นำ ถ้าหากมีการทำหลักฐานให้ถูกต้องตามกฎหมาย นับว่าเป็นหลักประกันที่ดีอย่างหนึ่ง

เมื่อนำแนวความคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของสถาบันการเงิน เข้ามาวิเคราะห์ระบบเงินออมของชาวทุ่งงายฝากความหวังไว้กับความเชื่อถือระหว่างกันมากที่สุด เนื่องมาจากความนิยมในการเล่นแชร์ในหมู่บ้านนี้มีมาก

หนี้สิน

สำหรับเรื่องหนี้สิน ผู้ที่ยินดีบอกจำนวนหนี้สินของตนมี 22 คราวเรือน มีจำนวนเงินที่เป็นหนี้รวมกันทั้งสิ้น 484,226 บาท โดยเฉลี่ยมีหนี้สินคราวเรือนละประมาณ 22,010 บาท สำหรับแหล่งเงินกู้ยืมมีผู้ตอบคำถามนี้ 46 คราวเรือน ซึ่งสามารถจำแนกแหล่งเงินกู้ยืมออกได้เป็นกู่จากธนาคารมากที่สุดคือ 28 คราวเรือน หรือร้อยละ 60.87 และส่วนใหญ่ จะกู่จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมา 11 คราวเรือน หรือร้อยละ 23.91 กู่จากเพื่อนบ้าน 4 คราวเรือนหรือร้อยละ 8.7 กู่จากร้านค้าซึ่งอยู่ในรูปของการซื้อสินค้าผ่อนส่ง 2 คราวเรือนหรือ

ร้อยละ 4.35 จากญาติพี่น้อง และ 1 คราวเรือน หรือร้อยละ 2.17 จากกลุ่มออมทรัพย์ รายละเอียดตามตารางที่ 3-10

ตารางที่ 3-10 : แสดงจำนวนครัวเรือนที่กู้เงินจากแหล่งต่าง ๆ

แหล่งเงินกู้	จำนวน ครัวเรือน	ร้อยละ
ธนาคาร	28	60.87
เพื่อนบ้าน	11	23.91
ร้านค้า	4	8.7
ญาติพี่น้อง	2	4.35
กลุ่มออมทรัพย์	1	2.17
รวม	46	100.00

หนี้สินของเกษตรกรเป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับความยากจน ของเกษตรกรไทยอย่างมาก โดยเฉพาะการกู้ยืมโดยใช้สถาบันการเงินนอกระบบ ซึ่งต้องถูกเอารัดเอาเปรียบและเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูงมาก ในปัจจุบันรัฐบาลได้พยายามส่งเสริมและสนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์รวมทั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรขยายเงินกู้แก่เกษตรกรมากขึ้น⁵ แหล่งเงินกู้ของเกษตรกรไทยจากการสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทย สรุปได้ดังตารางที่ 3-11

ตารางที่ 3-11 แหล่งเงินกู้ของเกษตรกรไทย

แหล่งเงินกู้	ปีการสำรวจ	
	2513/2514	2514/2516
นอกสถาบันการเงิน	65.6	63.7
ญาติพี่น้อง	33.9	15.4
เพื่อนบ้าน	22.5	18.7
เจ้าของที่ดิน	-	2.2
พ่อค้า	9.2	24.0
อื่น ๆ		
สถาบันการเงิน	34.4	36.3
ธนาคาร	21.3	20.7
สหกรณ์	12.7	14.1
กลุ่มเกษตรกร	0.4	1.5

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างแหล่งกู้ยืมของชาวทุ่งงายกับแหล่งการกู้ยืมของเกษตรกรไทยโดยทั่วไปพบว่า ชาวทุ่งงายนิยมการกู้จากธนาคาร ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า หมู่บ้านทุ่งงายมีการคมนาคมที่สะดวกสามารถติดต่อกับธนาคารได้ง่าย รวมทั้งธนาคารเองมีความสะดวกในการทวงถามหนี้สินได้ด้วย

ครัวเรือนที่มหนี้สินและตอบคำถามจำนวน 43 ครัวเรือน เมื่อถามว่า ได้นำเงินกู้เหล่านี้ไปใช้ทำอะไร พบว่า 26 ครัวเรือนหรือร้อยละ 60.47 นำเงินกู้ไปใช้ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน เช่นนำไปซื้อรถไถนา วัว ที่นา ปุ๋ย จักรรียคยาง (บีเส็น) จ้างคนไถนา นำไปทำสวนยาง เป็นต้น ส่วนอีก 13 ครัวเรือนหรือร้อยละ 30.23 นำเงินกู้ไปใช้เป็นตัวใช้จ่ายในครอบครัว เช่น ซ่อมแซมบ้าน ค่าเล่าเรียนบุตร ค่ารักษาพยาบาลคนในครอบครัว ค่าจ้างงาน

ประเพณี เป็นต้น และที่เหลืออีก 4 ครั้วเรือนหรือร้อยละ 9.3 นำเงินกู้ไปซื้อรถจักรยานยนต์
รายละเอียด ตามตารางที่ 3-12

ตารางที่ 3-12 : แสดงจำนวนครั้วเรือนที่นำเงินไปใช้ในด้านต่าง ๆ

นำเงินกู้ไปใช้	จำนวน ครั้วเรือน	ร้อยละ
เกี่ยวกับการทำมาหากิน	26	60.47
เป็นค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว	13	30.23
ซื้อรถจักรยานยนต์	4	9.3
รวม	43	100.00

ในแนวความคิดทางธุรกิจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน จะก่อให้เกิดผล
ประโยชน์ดังนี้

1. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุน ซึ่งหมายถึงการลงทุนในระยะยาวหรือลงทุนในสิน
ทรัพย์ถาวร เช่น การลงทุนซื้อที่ดิน หรือการลงทุนในเครื่องจักรเพื่อการเกษตร
2. เป็นเครื่องช่วยการหมุนเวียนของเงินทุน เช่น บางเดือนมีความจำเป็น
ซื้อปุ๋ย จะหาเงินกู้ระยะสั้น ๆ มาช่วย
3. เพื่อเป็นการขยายผลผลิต เช่น การลงทุนปรับปรุงสวนยางให้มีคุณภาพดีขึ้น
และ
4. เพื่อเป็นการเพิ่มกำไร เช่น เมื่อยาราคาค่าในระยษหนึ่ง อาจจะหา
ทุนซื้อยางเก็บไว้เพื่อขายในราคาสูง⁶ ซึ่งอาจจะสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการกู้ยืม จาก
สภาพของการใช้เงินกู้ของชาวทุ่งงายมีจำนวนไม่น้อยคือร้อยละ 30.23 เป็นการกู้ที่ไม่ก่อให้เกิด
การเพิ่มทุนรายได้ซึ่งถ้าหากไม่มีรายได้ทางอื่นมาใช้คืนหนี้สินประเภทนี้ หนี้เหล่านี้จะยิ่งเพิ่มทุน
มากขึ้น

จากการสำรวจเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยของการกู้ยืมของอำเภอหาคีใหญ่ พบว่าใน ตำบลทุ่งใหญ่ อัตราดอกเบี้ยจากการกู้ธนาคารเพื่อการเกษตรและเกษตรสหกรณ์ ร้อยละ 1.25 บาทต่อเดือน จากสหกรณ์ ร้อยละ 1.25 บาทต่อเดือน จากญาติร้อยละ 5-10 บาทต่อเดือน และ จากเพื่อนร้อยละ 5 บาทต่อเดือน

ยานพาหนะ

ยานพาหนะที่ใช้เดินทางได้แก่ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ และรถจักรยาน จากการสำรวจพบว่า ใน 95 ครัวเรือนมี 66 ครัวเรือนมีพาหนะดังกล่าว และ 29 ครัวเรือนไม่มีใน จำนวน 66 ครัวเรือนที่มีพาหนะจำแนกออกได้เป็น ครัวเรือนที่มีรถยนต์อย่างเดียวมี 2 ครัวเรือน ครัวเรือนหนึ่ง มี 1 คัน อีกครัวเรือนหนึ่งมี 2 คัน ครัวเรือนที่มีจักรยานยนต์อย่างเดียว 56 ครัวเรือนหรือร้อยละ 84.85 โดยที่ 49 ครัวเรือนมี 1 คัน 4 ครัวเรือนมี 2 คัน 2 ครัวเรือน มี 3 คัน และ 1 ครัวเรือนมี 4 คัน ครัวเรือนที่มีทั้งรถยนต์ , จักรยานยนต์ และจักรยาน มี 1 ครัวเรือน โดยมีประเภทละ 1 คัน ครัวเรือนที่มีรถยนต์และจักรยานยนต์มี 3 ครัวเรือน ๑ ที่ มีประเภทละ 1 คัน มี 2 ครัวเรือนอีก 1 ครัวเรือนมีรถยนต์ 1 คันและจักรยานยนต์ ๒ คัน ครัวเรือนที่มีจักรยานยนต์และจักรยานมี 4 ครัวเรือน แต่ละครัวเรือนมีประเภทละ 1 คัน รายละเอียดตามตารางที่ 3-13

ตารางที่ 3-13 : แสดงจำนวนครัวเรือนที่มียานพาหนะแต่ละประเภท

ประเภทของพาหนะ	จำนวน (คัน)				รวม	
	1	2	3	4	จำนวน ครัวเรือน	ร้อยละ
รถยนต์	1	1	-	-	2	3.03
รถจักรยานยนต์	49	4	2	1	56	84.85
รถจักรยาน มีทั้งรถยนต์ : จักรยาน	-	-	-	-	-	-
ยนต์ และจักรยาน	1	-	-	-	1	1.52
มีรถยนต์และจักรยานยนต์	3	-	-	-	3	4.54
มีรถจักรยานยนต์และ						
จักรยาน	4	-	-	-	4	6.06
มีจักรยานและรถยนต์	-	-	-	-	-	-
รวม					66	100.00

ในจำนวนผู้ที่มียานพาหนะทั้ง 66 ครัวเรือน เมื่อรวมจำนวนยานพาหนะในแต่ละประเภท จะพบว่า ในหมู่บ้านนี้มีรถยนต์ทั้งสิ้น 6 คัน รถจักรยานยนต์ มีทั้งสิ้น 76 คัน และรถจักรยาน มี 5 คัน

ยานพาหนะที่กล่าวมาข้างต้น เป็นส่วนหนึ่งที่มีความจำเป็นมากในการขนส่งลำทางการเกษตร (ยางพารา) เข้ามาขายในตัวเมืองหาดใหญ่ เนื่องจากเส้นทางระหว่างหมู่บ้านทุ่งงายกับตัวเมืองหาดใหญ่ไม่มีบริการรถรับจ้าง นอกจากนี้รถจักรยานยนต์และรถจักรยาน ช่วยในการเดินทางระหว่างบ้านพักกับสวนยางหรือสวนมะพร้าวหรือที่นาด้วย อาจกล่าวได้ว่า ยานพาหนะเป็นส่วนสำคัญต่อการดำรงชีพของชาวทุ่งงาย

ความเห็นเกี่ยวกับฐานะของคนในหมู่บ้าน

ผู้วิจัยมีความมั่นใจว่าชาวบ้านมีความคิดเห็น ต่อฐานะของคนในหมู่บ้านนี้อย่างไร และอะไร เป็นสาเหตุที่ทำให้คนมีฐานะยากจนจึงได้สอบถามผู้ให้สัมภาษณ์ว่า คนส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน เป็นคนจนหรือคนรวยปรากฏว่าประมาณร้อยละ 63.16 มีความเห็นว่าคนในหมู่บ้านเป็นคนฐานะปานกลาง หรือพอมีพอกัน ร้อยละ 6.3 เห็นว่าเป็นคนรวย และร้อยละ 30.5 เห็นว่าจนหรือค่อนข้างยากจน

ความคิดเห็นนี้ตรงกับข้อเท็จจริงที่ว่า ประชาชนในหมู่บ้านทุ่งงายส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง คือไม่ยากจนเกินไป พอกินพอใช้ ที่ยากจนจริง ๆ มีส่วนน้อย ส่วนคนฐานะดีก็มีบ้าง แต่ไม่ถึงขั้นเป็นเศรษฐี สำหรับผู้ที่ยากจนนั้น จากการสอบถามความคิดเห็น เห็นว่าคนที่ยากจนนั้น สาเหตุเป็นเพราะขาดที่ดินสำหรับทำมาหากิน หรือไม่มีมรดกมาก่อน นอกจากนี้ยากจนเพราะความซึ่เกียจ ไม่ขยัน ลูกมาก เล่นการพนันและอื่น ๆ ดังจะเห็นได้จากข้อมูลที่ทำให้ความคิดเห็นดังนี้

จนเพราะขาดที่ทำกินหรือไม่มีมรดก	ร้อยละ	51.59
จนเพราะซึ่เกียจ	ร้อยละ	26.32
จนเพราะลูกมาก	ร้อยละ	9.47
จนเพราะอย่างอื่นหรือไม่ตอบคำถาม	ร้อยละ	4.41
		<u>100.00</u>

กล่าวโดยสรุป ประชาชนส่วนใหญ่มีนิสัยขยันขันแข็ง หมั่นเพียร จึงมีฐานะค่อนข้างดีหรือปานกลาง มีส่วนน้อยที่เกียจคร้านและยากจนเพราะไม่มีที่ทำกิน บางรายก็คิมของมีเงินเมมา (เช่น น้ำตาลเมมา) และเล่นการพนัน เช่น ชนวัว ชนไก่ กัดปลา ห้างบ่อนที่อยู่นอกหมู่บ้านและในหมู่บ้าน แต่ก็มีน้อยกว่าที่อื่น

บทที่ 4

การมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ

การมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสนใจของประชาชนที่มีต่อชุมชน และแสดงให้เห็นว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีหน้าที่ ที่จะต้องทำเพื่อประโยชน์ของชุมชนที่เขาอาศัยอยู่ ระดับของการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะในสังคมจะเป็นตัวชี้ที่สำคัญตัวหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงระดับความสนใจ ของประชาชนที่มีต่อ เรื่องส่วนรวม และนำไปสู่การพัฒนาทางการเมืองของประชาชนในสังคมนั้นอีกด้วย

โดยทั่วไปชาวชนบทมักจะสนใจ และรับรู้รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการอยู่ในหมู่บ้านและตำบลใกล้เคียง เนื่องมาจากความสัมพันธ์ทางสายเลือดระหว่างกลุ่มคนเหล่านี้ส่วนหนึ่ง และความเป็นคนที่มีความสนใจเอื้อ เพื่อแผ้วถางกันอยู่อย่างหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมงานวัด และประเพณีต่าง ๆ อย่างไรก็ตามปัจจุบันขอบเขตของกิจกรรมสาธารณะ ได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวางมากขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะ เมื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคมในภาครัฐบาลและเอกชนได้ขยายตัวเข้าไปยังพื้นที่ชนบทมากขึ้น พร้อม ๆ กับการเรียกร้องให้กระตุ้นประชาชนให้มี การพัฒนาด้านการเมืองด้วย ในการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐนั้น ปัญหาที่พบในปัจจุบันอย่างหนึ่งก็คือ เมื่อรัฐเข้าไปสร้างสิ่งถาวรวัตถุหรือสิ่งสาธารณะประโยชน์แล้วก็จะค่อย ๆ เสื่อมสลายไปโดยที่ประชาชนมิได้ถือ เป็นหน้าที่ที่จะต้องช่วยกันบำรุงรักษา ในส่วนของการเมือง การปกครอง ก็เป็นที่ทราบว่าเป็นประชาชนในชนบทเป็นไพร่ฟ้า (subject) ที่ดีคือ คอยฟังแต่คำสั่งของรัฐบาล และขาดการริเริ่มกิจกรรมพัฒนาด้วยตนเอง จากสิ่งเหล่านี้จึงได้มีการกล่าวกันว่าเราจำเป็นที่จะต้องพัฒนาจิตสำนึกทางการเมือง ของประชาชนด้วย เพื่อให้เขารู้จักร่วมรับผิดชอบในการปกครองตนเองอันเป็นพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สำรวจทัศนคติของประชาชน ที่มีต่อการใช้สิ่งสาธารณะสมบัติ พฤติกรรมทางการเมือง และการปกครอง การเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มมวลชนต่าง ๆ ตลอดจนช่องทางของการรับข่าวสาร เนื่องจาก ข่าวสารจากภายนอกจะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนรับรู้เรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกและเป็นสิ่งโน้มน้าวใจประชาชนให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในชุมชนของตน

หัวข้อของการศึกษาแบ่งออกเป็นดังนี้ คือ

1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. กลุ่มและการเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สิ่งสาธารณะสมบัติ
4. ช่องทางในการรับข่าวสาร

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นการแสดงออกอย่างหนึ่งในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศตามสิทธิในการปกครองระบอบประชาธิปไตย Nie และ Verba ให้ความหมายของคำว่ามีส่วนร่วมทางการเมืองว่า "หมายถึงกิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมายของราษฎร ซึ่งอาจมากหรือน้อย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลในการเลือกและกำหนดบุคคลในวงการบริหารบาลหรือการกระทำของรัฐบาล¹ " จากความหมายดังกล่าว Nie และ Verba ได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 4 ประการดังนี้ คือ

1. การออกเสียงเลือกตั้ง (Voting) ได้แก่การที่ประชาชนได้แสดงเจตจำนงในการเลือกตัวแทนหรือเลือกนโยบายของพรรคการเมือง เพื่อชี้ขาดว่าใครหรือพรรคใดจะเป็นรัฐบาล หรือกำหนดนโยบายการปกครองในระดับต่าง ๆ

2. การรณรงค์หาเสียง (Campaign activity) เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเลือกตั้ง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียงแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจและสนใจในกิจกรรมของส่วนรวม

3. การติดต่ออย่างเอกเทศของบุคคล (Particularized contacts) หมายถึง การที่บุคคลได้ทำการติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อเรียกร้องหรือขอให้ช่วยเหลือในกิจการของตนหรือครอบครัวหรือของส่วนท้องถิ่น การกระทำเช่นนี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงการพยายามใช้อิทธิพลในการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ปกครองบ้านเมือง

4. การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม (Cooperative activity) ได้แก่การรวมตัวกันของประชาชนเพื่อกระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือหลายสิ่ง ที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง

หรือ สังคมโดยหวังผลเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม หรือเพื่อให้มีผลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลในเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อตน

นอกจากรูปแบบ 4 แบบข้างต้นแล้ว วิธีการที่แสดงออกถึงความสนใจทางการเมือง ยังมีอีกหลายวิธี เช่น การลงสมัครรับเลือกตั้งเองโดยตรง อันเป็นการแสดงออกถึงความต้องการในการเป็นผู้มีอำนาจทางการเมืองชั้นสูง และการมีสำนักทางการเมือง เช่น ความสนใจข่าวสารบ้านเมือง การรับรู้ถึงองค์การและกลุ่มการเมืองที่มีอำนาจในระดับชาติและท้องถิ่น เป็นต้น การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามเพื่อสำรวจหาระดับความรู้ ความสนใจทางการเมือง การปกครอง และระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในหมู่บ้านทุ่งงายในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. การลงสมัครรับเลือกตั้ง
2. การลงคะแนนการเลือกตั้ง
3. การเป็นหัวหน้าคะแนนการเลือกตั้ง
4. ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองท้องถิ่น : สภาตำบลและกรรมการหมู่บ้าน

ผลของการสำรวจการมีส่วนร่วมทางการเมืองในท้องถิ่น

1. การลงสมัครรับเลือกตั้ง ผลของการสำรวจพบว่าประชาชนในหมู่บ้านนี้ ไม่มีผู้ใดเคยลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับชาติหรือระดับจังหวัด ยกเว้นการสมัครเป็นผู้ใหญ่บ้าน
2. การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (voting) จากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ 95 คน 81 คน เคยไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งระดับต่าง ๆ ทั้งระดับชาติ ระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น ซึ่งคิดเป็นจำนวน 85.26 % และผู้ไปเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระดับชาติมีจำนวนร้อยละ 72.63 % นับว่าอยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ใช้สิทธิในการเลือกตั้งทั่วประเทศเท่ากับ 43.90 อีกระดับหนึ่งที่คนไปใช้สิทธิลงคะแนนมากเป็นอันดับสอง คือ การเลือกตั้งกำนัน (ดังตารางที่ 4-1 และ 4-2)

ตารางที่ 4-1 : พฤติกรรมการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ไปเลือกตั้ง	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
เคย	81	85.26
ไม่เคย	14	14.74
รวม	95	100.00

ตารางที่ 4-2 : ระดับการเลือกตั้ง

ระดับการเลือกตั้ง	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	69	72.63
สมาชิกสภาจังหวัด	21	22.11
กำนัน	58	61.05
ผู้ใหญ่บ้าน	45	47.37

3. การเป็นหัวคะแนนการเลือกตั้ง เป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงขึ้นกว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพราะผู้กระทำการนี้ ต้องมีความผูกพันกับการเลือกตั้ง เขาอาจจะแสดงให้ประชาชนทั่วไปเห็นว่า เขาสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด และเขาจะต้องใช้ความสามารถและบารมีส่วนตัวโน้มน้าวชักจูงใจบุคคลอื่นให้ลงคะแนนให้แก่บุคคลที่ต้องการ ดังนั้น การหาเสียงเลือกตั้งในระดับใด ๆ ก็ตามผู้ที่เป็นหัวคะแนนของผู้สมัครฯ จึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการชนะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ที่เป็นหัวคะแนนมีภาระหน้าที่จะต้องหากวิธีต่าง ๆ ในการใช้อิทธิพลของตนให้ประสบความสำเร็จ บุคคลเหล่านี้จะมีเพียงจำนวนไม่มากนักในหมู่บ้าน แต่อาจใช้อิทธิพลข้ามไปยังหมู่บ้านอื่น ๆ ด้วย ผู้ตอบแบบสอบถาม 16 คน หรือ 16.84 % ตอบว่าเคยเป็นหัวคะแนนหรือช่วยหาเสียงในการเลือกตั้งระดับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนอันดับ 2 คือช่วยหาเสียงในการเลือกตั้งระดับกำนัน ดังตารางที่ 4-3 และ 4-4 ดังนี้

ตารางที่ 4-3 : การเป็นหัวหน้า

เป็นหัวหน้า	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
เคยเป็น	16	16.84
ไม่เคยเป็น	79	83.16
รวม	95	100.00

ตารางที่ 4-4 : ระดับการมีส่วนร่วมในการหาเสียง

ระดับที่ช่วยหาเสียง	จำนวน	ร้อยละ
สมาชิกสภาผู้แทนฯ	10	10.52
สมาชิกสภาจังหวัด	3	3.16
กำนัน	6	6.31
ผู้ใหญ่บ้าน	4	4.21

4. ความรู้เรื่องการปกครองท้องถิ่น ผู้วิจัยได้เลือกองค์การปกครองท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด 2 ระดับคือ ระดับของหมู่บ้าน และสภาตำบล โดยมีสมมติฐานว่าประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ที่การตั้งใจทำงานของสมาชิกขององค์กร และการสนับสนุนของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการ สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้สมาชิกขององค์กรท้องถิ่นเกิดความกระตือรือร้นและตั้งใจทำงาน นั่นก็คือ การทำให้ประชาชนประจักษ์ว่าองค์กรนั้นมีอยู่และรู้ว่าใครเป็นสมาชิกขององค์กรบ้าง และทำหน้าที่อะไร เพื่อว่าประชาชนจะได้ขอรับบริการหรือแสดงการสนับสนุนได้ถูกต้องและเหมาะสม ในอดีตและปัจจุบันประเพณีของสังคมไทยยึดถือการยอมรับอำนาจของบุคคลคนเดียวสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การจัดตั้งองค์กรท้องถิ่น เช่น สภาตำบล และคณะกรรมการหมู่บ้านของรัฐบาลเป็นแนวทางในการสร้างประสิทธิภาพของการปกครองและการพัฒนาท้องถิ่น การจัดตั้งนี้หากประชาชนไม่ได้รับรู้

ว่ามีอยู่และสมาชิกมิได้มีส่วนแสดงบทบาทให้เห็นความสำคัญขององค์กร การจัดตั้งก็ไม่ไว้ประโยชน์ สมตั้งเจตนารมณ์ของรัฐบาล

ผู้วิจัยได้สำรวจถึงความรู้ในเรื่ององค์กรท้องถิ่นคือ สภาตำบล และคณะกรรมการหมู่บ้านของประชาชนในหมู่บ้านทุ่งงาย พบว่าจำนวน 57 คน หรือร้อยละ 60 ของผู้ตอบคำสัมภาษณ์ ตอบว่าไม่รู้จักสภาตำบลว่ามีอยู่หรือทำกันอย่างไร ในขณะที่ผู้ตอบ 79 คนหรือร้อยละ 83.16 ตอบว่า รู้จักคณะกรรมการหมู่บ้านว่ามีอยู่แต่ไม่รู้ว่าทำหน้าที่อะไรแน่ชัด เพียงแต่รู้ว่ามีการในหมู่บ้านบ้างที่เป็นกรรมการ แต่ไม่ใช่ทุกคนที่เป็นกรรมการ ดังตารางที่ 4-5 และ 4-6

ตารางที่ 4-5 : ความรู้เรื่องสภาตำบล

สภาตำบล	จำนวน	ร้อยละ
รู้จัก	38	40
ไม่รู้จัก	57	60
รวม	95	100

ตารางที่ 4-6 : ความรู้เรื่องคณะกรรมการหมู่บ้าน

คณะกรรมการหมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
รู้จัก	79	83.16
ไม่รู้จัก	16	16.84
รวม	95	100.00

เมื่อผู้วิจัยได้ถามผู้ที่ตอบว่า รู้จักสภาตำบลว่า "หน้าที่ของสภาตำบลตามความเข้าใจของท่านมีอะไรบ้าง" คำตอบจะมีความกระจัดกระจายมาก ซึ่งสรุปได้ 3 ประเด็น คือ

1. พืชมาตำบล (31 คนหรือ 32.63 %) การพัฒนาตำบลในทัศนะของชาวบ้านได้แก่ การสร้างถนน ขุดคลอง สร้างโรงเรียน การกำจัดวัชพืชในหมู่บ้าน
2. หน้าที่ทางการปกครอง (16 คนหรือ 16.84 %) ได้แก่การทำหน้าที่เป็นตัวแทนของรัฐ เป็นที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ การรับแจ้งเกิด-ตาย-ย้ายที่อยู่ การแจ้งข่าวของอำเภอให้ประชาชนรู้ เป็นต้น
3. หน้าที่ในการเป็นผู้แทนของประชาชน (48 คนหรือ 50.53 %) ได้แก่การขอความช่วยเหลือจากรัฐในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการขอเงินทำโครงการพัฒนาหมู่บ้าน

ในส่วนของหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้ตอบคำสัมภาษณ์ จะตอบได้คือว่า ความรู้ในเรื่องหน้าที่ของสภาตำบลซึ่งเป็นเพราะว่าคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน เป็นสิ่งที่ใกล้ชิดกว่า และความสัมพันธ์ของกรรมการหมู่บ้านบางคนกับประชาชนได้ดี โดยสรุปผู้ให้สัมภาษณ์ตอบว่าหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน มีดังนี้

1. พัฒนาหมู่บ้าน (จำนวนผู้ตอบ 38 คนหรือร้อยละ 40.00 %) ได้แก่ซ่อมถนน ขุดคลอง ซ่อมแซมวัดและโรงเรียน ในการพัฒนาหมู่บ้านนี้คณะกรรมการหมู่บ้านจะเรียกชาวบ้านมาช่วยทำงาน
2. หน้าที่ในการปกครอง ได้แก่การเป็นนายบ้าน (เฉพาะผู้ใหญ่บ้าน) ส่วนกรรมการเป็นที่ปรึกษาของชาวบ้าน และทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้ใหญ่บ้าน จัดเวรยามป้องกันเหตุร้ายในหมู่บ้าน ใกล้เกลี้ยคดียุติเหตุที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน และกระจายข่าวสารของทางการ ให้ประชาชนทราบ
3. หน้าที่ในการเป็นตัวแทนของประชาชน เป็นที่น่าสังเกตว่า ไม่มีผู้ใดตอบว่าคณะกรรมการหมู่บ้านทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนดังเช่นตอบในข้อของหน้าที่ของสภาตำบลแต่เป็นที่เข้าใจว่าหน้าที่นี้ชาวบ้านต้องพึ่งผู้ใหญ่บ้าน เพราะผู้ใหญ่บ้านจะเป็นที่ปรึกษาของชาวบ้านในเรื่องต่าง ๆ อยู่แล้ว และผู้ใหญ่บ้านก็สามารถเสนอผ่านความคิดเห็นของชาวบ้านไปยังสภาตำบลหรืออำเภอได้ในทางปฏิบัติ

กลุ่มและการเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน

การจัดตั้งกลุ่มมวลชนต่าง ๆ ในหมู่บ้านแสดงให้เห็นถึงความสนใจที่จะเข้าทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น เพื่อการพัฒนาชุมชนส่วนรวม หรือเพื่อช่วยเหลือแบ่งเบาภาระแรงงาน อย่างไรก็ตาม เราอาจกล่าวได้ว่าการมีกลุ่มแสดงให้เห็นถึงการรู้จักทำงานร่วมกัน (collective power) เพื่อผลประโยชน์ของหมู่คณะ ซึ่งสิ่งนี้เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการปกครองในระบบประชาธิปไตยแบบพหุนิยม (pluralistic society)

ในหมู่บ้านทุ่งงายมีกลุ่มต่าง ๆ อยู่หลายกลุ่ม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1. กลุ่มทางการ ได้แก่กลุ่มที่ทางหน่วยราชการมาจัดตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่น หรือเพื่อผลประโยชน์ของทางราชการในด้านความมั่นคงของประเทศ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่ม อ.พ.ป. เป็นต้น
2. กลุ่มที่ไม่เป็นทางการ หมายถึงกลุ่มที่ชาวบ้านจัดตั้งกันเอง เพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มโครงการ ได้แก่กลุ่มฌาปนกิจ กลุ่มแชร์งาน และกลุ่มแชร์เงิน เป็นต้น

การเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านจะพบว่า ทุก ๆ ครอบครัวจะเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ อย่างน้อยหนึ่งกลุ่มคือ กลุ่มฌาปนกิจ ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ก็เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มตามความสมัครใจ จากการศึกษาพบว่าประเภทของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพคือกลุ่มที่ไม่เป็นทางการหรือกลุ่มที่ชาวบ้านจัดตั้งกันเอง ทั้งนี้เพราะชาวบ้านเห็นประโยชน์และต้องการใช้ประโยชน์จากการรวมกลุ่มนั้นเอง เช่น กลุ่มแชร์งาน กลุ่มแชร์งานเป็นการรวมตัวของชาวบ้านจำนวนหนึ่งประมาณ 10-30 คน ผลัดกันไปทำงานในสวนของสมาชิกเหมือนกับการลงแขกของคนในภาคกลางนั่นเอง ส่วนกลุ่มที่เป็นทางการอันเป็นกลุ่มจัดตั้งโดยฝ่ายราชการนั้น เมื่อข้าราชการมิได้เข้าสั่งการต่อในหมู่บ้าน กลุ่มก็มิได้ทำกิจกรรมใด ๆ กันเองจึงเป็นกลุ่มเพียงแต่ชื่อ แต่เมื่อใดที่หน่วยราชการต้องการสร้างกลุ่มพลังมวลชนก็สามารถระดมชาวบ้านได้โดยผ่านทางผู้ใหญ่บ้าน อย่างไรก็ตามหน่วยราชการมิได้ให้ความสนใจหมู่บ้านทุ่งงายนัก ดังจะสังเกตได้จาก การเข้ามาจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านมีน้อยมาก แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าชาวบ้านจะไม่เห็นประโยชน์ของการ

มีกลุ่มทางการ จากการสัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่นพบว่า มีกลุ่มหลายประเภท เช่น กลุ่มอมมทรัพย์ และกลุ่มยาง เป็นต้น ที่ทางราชการเข้ามาแนะนำให้อัดตั้ง ชาวบ้านก็ทำตาม แต่เมื่อเริ่มดำเนินการไปสักระยะหนึ่งก็ต้องยุติกิจกรรมลง เนื่องจากการขาดความรู้ในด้านการจัดการ และปัญหาทางเทคนิคอื่น ๆ และไม่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐมาให้คำแนะนำหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เป็นต้น ดังนั้น การที่จะใช้กลุ่มเป็นแกนในการพัฒนาหมู่บ้านนั้นทางราชการจะต้องดำเนินการกันอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเข้ามาเป็นที่เลี้ย้อย่างสม่ำเสมอ จนกระทั่งกลุ่มสามารถที่จะทำงานกันเองได้ จึงค่อยปล่อยให้ชาวบ้านดำเนินการกันเอง มิฉะนั้นแล้วจะกลายเป็นว่า ทางราชการเข้ามาจัดตั้งกลุ่มเพียงเพื่อผลประโยชน์การประชาสัมพันธ์ของหน่วยราชการนั่นเอง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สิ่งสาธารณประโยชน์

สิ่งสาธารณะสมบัติเป็นสิ่งของ หรือทรัพยากรที่ทุกคนในชุมชนมีสิทธิและความเป็นเจ้าของร่วมกัน ดังนั้น จึงควรเป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องหวงแหน และรู้จักทะนุถนอม ตลอดจนบำรุงรักษาและต้องรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อให้เป็นสมบัติของมวลชนใช้ได้นานเท่าานการแสดงออกซึ่งการรับผิดชอบต่อสิ่งสาธารณะนี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความมีจิตใจที่เป็นสาธารณะ (public - spirit) อย่างหนึ่ง สิ่งสาธารณะสมบัติ หรือทรัพยากรสำคัญของชาตินั้น มีทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ในการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนต่อสิ่งสาธารณะสมบัตินี้ ได้ จากัดขอบเขตเฉพาะเพียงสิ่งของที่ใช้ร่วมกันในหมู่บ้าน และเห็นชัดเป็นรูปธรรมจับต้องได้ สิ่งสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้านได้แก่ สะพาน ถนน วัด โรงเรียน บ่อน้ำ และลำคลอง จากการสำรวจพบว่าคนส่วนใหญ่ได้ใช้ประโยชน์จากสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว (ยกเว้นลำคลองซึ่งมีอยู่สายเดียวและบางคนที่เห็นเช่นจึงทำให้บางบ้านมิได้ใช้ประโยชน์) เพื่อศึกษาดูว่าชาวบ้านมีความรู้สึกเป็นเจ้าของสิ่งสาธารณะสมบัติเพียงไร อันจะช่วยสะท้อนความคิดเห็นเรื่องสาธารณะอย่างหนึ่งของชาวบ้าน จึงได้สอบถามชาวบ้านว่าจะรู้สึกอย่างไรเมื่อพบว่ามิได้ทำลายสิ่งของเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะตอบว่ารู้สึกไม่พอใจโกรธไม่ยอม ต้องชดชวาง เสียใจ หรือน้อยใจ รวมร้อยละ 94.74 มีเพียงร้อยละ 5.26 เท่านั้นที่มีความรู้สึกเฉย ๆ ปล่อยให้ทำไป แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านมุ่งงายรู้จักหวงแหนสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกัน และมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของตน จึงไม่ยอมให้ใครทำลาย

เมื่อถามถึงการซ่อมบำรุงรักษา ว่าหากสิ่งสาธารณประโยชน์เหล่านี้มีการชำรุดเสียหาย เป็นหน้าที่ของใคร ส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนในหมู่บ้าน คือประมาณร้อยละ 59.31 อีกประมาณร้อยละ 26.96 เห็นว่าเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านและกรรมการหมู่บ้าน แต่ชาวบ้านต้องช่วยด้วย มีเพียงประมาณร้อยละ 6.08 เท่านั้นที่เห็นว่าเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านและกรรมการ อีกประมาณร้อยละ 7.83 เห็นว่าเป็นหน้าที่ของรัฐบาล

จึงอาจสรุปได้ว่าชาวบ้านทุ่งงายตระหนักถึงการระดมทุนในการรักษาซ่อมแซม สิ่งสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้านว่าเป็นหน้าที่ของราษฎรในหมู่บ้านทุกคนที่จะต้องช่วยกัน ส่วนในทางปฏิบัตินั้น การซ่อมแซมมักเป็นการริเริ่มของผู้อาวุโสในหมู่บ้าน และโดยการนำของผู้ใหญ่บ้านที่จะขอแรงชาวบ้าน อาสาสมัครมาช่วยกันทำ

ช่องทางในการติดต่อสื่อสาร (Channel of Communication)

การติดต่อสื่อสารเปรียบเสมือนเส้นเลือดในร่างกายของคน ที่จะต้องกระจายไปยังทุกส่วนของสังคมจึงจะทำให้สังคมนั้นมีสุขภาพที่ดีถ้วนทั่ว เพราะการติดต่อสื่อสารเป็นการถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็นทัศนคติของบุคคลหรือกลุ่มหนึ่ง ๆ ไปยังบุคคลหรือกลุ่มอื่น การติดต่อสื่อสารจะช่วยกระจายความรู้ ความคิดเห็นไปยังส่วนต่าง ๆ ของสังคม ในทางการเมืองการปกครองนั้นรัฐบาลมักจะอาศัยผู้นำท้องถิ่นที่เป็นทางการ คือ นายอำเภอและเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นช่องทางของการถ่ายทอดความต้องการของรัฐบาลไปสู่ประชาชน ในปัจจุบันสื่อของการติดต่อได้เพิ่มจากบุคคลมาใช้สื่อประเภทเครื่องมือ เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น โทรศัพท์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติความคิดเห็นของประชาชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรศัพท์ นับว่าโทรศัพท์เป็นสื่อมวลชนที่เชื่อมประชาชนในหมู่บ้านชนบทกับโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี เพราะได้ฟังเสียงและยังได้เห็นภาพที่เคลื่อนไหวได้อย่างชัดเจนสิ่งต่าง ๆ ที่เสนอในรายการโทรศัพท์จึงจำเป็นต้องมีความพิถีพิถันเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาสังคมของคนที่อยู่ห่างไกลและมีการศึกษาต่อยกว่าคนที่อยู่ในเมืองซึ่งสามารถรับข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ได้หลายแห่งมากกว่าคนที่อยู่ไกลเป็นเพียง

แหล่งข้อมูลข่าวสารที่มาจากสื่อมวลชน (mass media) ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการของหมู่บ้านทุ่งงายนี้ จำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. โทรทัศน์
2. วิทยุ
3. หนังสือพิมพ์
4. ร้านกาแฟ หรือร้านค้า
5. วงเหล้า วงแชร์ และเพื่อนบ้าน

สถิติจำนวนของผู้ใช้สื่อต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นในการติดต่อสื่อสาร จะพบว่าผู้มีรับข่าวสารจากโทรทัศน์สูงที่สุดคือถึงร้อยละ 81 รองลงมาได้แก่วิทยุเท่ากับ 57.89 % หนังสือพิมพ์มีร้อยละ 33.68 นอกจากนั้นการถ่ายทอดข่าวสารจะผ่านทางร้านค้าหรือร้านกาแฟ และเพื่อนบ้านเป็นต้น อีกวิธีหนึ่งของการถ่ายทอดข่าวที่ได้ผลคือ ในการสนทนาในกลุ่มวงแชร์ทำงาน (แบบลงแขกในภาคกลาง) ซึ่งมักจะทำกันทุกวันเสาร์หรืออาทิตย์ ส่วนพวกผู้ชายที่นิยมดื่มสุรา ก็ใช้วงสุราเป็นที่สังสรรค์และแจ้งข่าวสารหรือปรึกษาหารือกันต่าง ๆ ในวงสุรานั้นเรื่องที่คุยกัน มักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน หรือการทำมาหากินนั่นเอง

ตารางที่ 4-7 : แหล่งที่ชาวบ้านรับข่าวสาร

แหล่งข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
โทรทัศน์	77	81.0
วิทยุ	55	57.89
หนังสือพิมพ์	32	35.68
ร้านกาแฟ ร้านค้า	20	21.05
วงเหล้า	11	11.57
วงแชร์และเพื่อนบ้าน	11	11.57

ต่อคำถามที่ว่า ในสื่อแต่ละประเภทท่านสนใจรายการใด พบว่าส่วนใหญ่ประชาชนจะสนใจรายการข่าวจากสื่อมวลชนมาก โดยเฉพาะรายการโทรทัศน์ข่าวภาค 2 หุ่่ม ข่าวท้องถิ่น เป็นรายการที่ดูกันมากที่สุด เป็นที่น่าสังเกตว่า ข่าวในพระราชสำนักเป็นข่าวที่ประชาชนให้การสนใจและเอ่ยถึงมากเมื่อถามถึงประเภทของข่าวที่ชอบดู และตามมาด้วยข่าวการเมือง ข่าวทั่วไป และข่าวเศรษฐกิจ ส่วนรายการบันเทิงนั้นจะสนใจภาพยนตร์หนังสือหรือละครประเภทจักร ๆ วงศ์ ๆ มาก ตามมาด้วยรายการมวย

ในส่วนของหนังสือพิมพ์ ประชาชนอ่านข่าวอาชญากรรมมากที่สุด ตามมาด้วยรายการมวย ส่วนวิทยุก็มักจะฟังข่าวราคาขายและฟังเพลง ดังตารางที่ 1-2

ตารางที่ 4-8 : ประเภทของสื่อ

รายการที่สนใจ	ประเภทของสื่อ (%)		
	โทรทัศน์	วิทยุ	หนังสือพิมพ์
ข่าว	74.63	44.68	62.50
บันเทิง (ละคร ภาพยนตร์)	44.78	12.77	-
กีฬา (มวยและอื่น ๆ)	16.42	-	12.50
เพลง	-	53.19	-
อื่น ๆ	-	-	68.78

จากจำนวนผู้มีเครื่องรับโทรทัศน์ 67 เครื่อง มีผู้ตอบว่าสนใจรายการข่าวจากโทรทัศน์ถึง 50 คน หรือร้อยละ 74.63 ผู้ตอบว่า รับฟังข่าวสารจากวิทยุ จำนวน 21 คน จากจำนวนผู้มีเครื่องรับฟังวิทยุ 47 เครื่อง ซึ่งเท่ากับร้อยละ 44.68 ผู้ที่ตอบว่า อ่านหนังสือพิมพ์ มี 32 คน จากจำนวนนี้ 20 คนตอบว่า ชอบอ่านข่าวทั่วไป ซึ่งเท่ากับร้อยละ 62.5 จะพบว่าผู้ที่อ่านหนังสือพิมพ์จะตอบว่าอ่านหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้องเพราะหนังสือพิมพ์จะเสนอข่าวเป็นหลัก ส่วนรายการนวนิยายเป็นส่วนประกอบเล็กน้อยเท่านั้น

กล่าวโดยสรุปก็คือ ชาวบ้านทุ่งงายมีความสนใจ ในข่าวสารบ้านเมืองมากและ
เนื่องจากอยู่ไม่ไกลจากเมืองใหญ่มากจึงได้พบเห็นสิ่งต่าง ๆ และหาซื้อสินค้าที่เกิดจากการกระตุ้น
จากสื่อมวลชนได้ ส่วนความสนใจทางการเมืองนั้น ถ้าวัดจากการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแล้ว
จะเห็นว่าอยู่ในระดับสูง แต่ความรู้ในเรื่องการปกครองท้องถิ่นนั้นน้อยมากทั้ง ๆ ที่เป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสภาตำบล หรือไม่ได้
เห็นผลงาน หรือบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านหรือสภาตำบลเลย กลุ่มต่าง ๆ ที่ทางรัฐบาลเข้าไปจัดตั้งนั้นก็มิได้เป็นไปตามความต้องการอย่างแท้จริงของประชาชน หรือมีฉันทันทีก็ไม่สามารถ
แสดงให้ประชาชนเห็นผลประโยชน์ที่แท้จริงของกลุ่ม ดังนั้นกลุ่มที่มีประสิทธิผลจริง ๆ จึงเป็นกลุ่มที่
ชาวบ้านจัดตั้งกันเอง

บทที่ 5

บทสรุปและข้อคิดเห็น

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้จากการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามและการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่นพอสรุปได้ว่า หมู่บ้านทุ่งงาย ซึ่งเป็นหมู่บ้านชานเมืองภาคใหญ่ ประกอบด้วยครัวเรือน 101 ครัวเรือน และประชากรประมาณ 528 คน อาชีพส่วนใหญ่ของราษฎร คือ การเกษตรซึ่งได้แก่ การปลูกยางพารา ทำนาข้าว ปลูกมะพร้าว และผลไม้ชนิดอื่นเป็นส่วนใหญ่ อาชีพการทำสวนยาง นับวันจะมีความสำคัญเพิ่มขึ้น เนื่องจากได้มีการปลูกยางพันธุ์ดีแทนยางเก่าทุกปีประมาณปีละ 50-100 ไร่ ฐานะของชาวทุ่งงายส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คือ พอมีพอกิน ไม่ยากจนจนเกินไปมีรายได้โดยเฉลี่ย 35,648 บาทต่อปีต่อครอบครัว การศึกษาส่วนใหญ่จบ ป.4 แต่มีแนวโน้มจะสูงขึ้นในชนรุ่นหลัง เพราะรัฐบาลขยายการศึกษาภาคบังคับไปถึง ป.7

แม้ทุ่งงายจะอยู่ใกล้เมืองภาคใหญ่ แต่สภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อมยังเป็นสังคมชนบท มีผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว มีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย ๆ ตามลักษณะของชนบท ประชาชนนับถือศาสนาพุทธร้อยละ 95.26 จึงไม่มีปัญหาการขัดแย้งเรื่องศาสนา ฉะนั้นพุทธศาสนาและวัดจึงเป็นศูนย์รวมของจิตใจและความสามัคคีของชาวทุ่งงาย ประชาชนรู้จักการรวมกลุ่มกันในลักษณะกลุ่มไม่เป็นทางการ เช่น กลุ่มแชร์งาน กลุ่มแชร์เงิน และรวมกันพัฒนาหมู่บ้านและสิ่งสาธารณประโยชน์อยู่เสมอ

ในด้านที่มีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น แม้ว่าหมู่บ้านทุ่งงายจะไม่มีผู้ใดเคยลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ตาม แต่การไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในเกณฑ์สูงมากถึงร้อยละ 85.26 สาเหตุอาจเป็นเพราะเกิดจากการประชาสัมพันธ์ที่ดีของรัฐ หรือ เป็นเพราะแรงกระตุ้นจากกลุ่มหัวคะแนนก็ได้ จากสถิติของผู้ไปเลือกตั้งก็นับว่าอยู่ในเกณฑ์สูงถึงร้อยละ 61.05 ในขณะที่การไปเลือกสมาชิกสภาจังหวัด กลับไม่ค่อยมีผู้สนใจ โดยไปลงคะแนนกันเพียงร้อยละ 21.11 เท่านั้น

สำหรับความรู้เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นนั้นประชาชนมีความรู้เพียงเล็กน้อย คือรู้เฉพาะในเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับตนเท่านั้น เช่น รู้จักกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการหมู่บ้าน บางคนที่เป็นญาติ หรือเป็นเพื่อนบ้าน ประชาชนจะรู้จักสภาตำบลเพียงว่าเป็นที่แจ้งข่าวสารของทางการ และเป็นที่ยี่ผู้ใหญ่บ้านจะไปถ่ายทอดความต้องการของประชาชนให้รัฐทราบ ส่วนหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านนั้นประชาชนจะไม่รู้ว่าทำหน้าที่อะไรแม้ว่าบางคนจะรู้ว่ามืองค์กรนี้อยู่ประชาชนจะรู้เพียงว่าหากเขามีปัญหาทางการปกครอง เขาจะไปหาผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย หรือสารวัตร กำนัน จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการหมู่บ้านจำนวนหนึ่งทำให้ทราบว่า แม้กระทั่งกรรมการหมู่บ้านเอง บางคนยังไม่รู้ว่าตนมีหน้าที่อะไรบ้าง บางคนรู้ว่าตนเป็นกรรมการหมู่บ้านฝ่ายสาธารณสุข หรือฝ่ายอื่น ๆ แต่ก็ไม่รู้จะต้องทำอะไรบ้างจะต้องรอให้เจ้าหน้าที่อำเภอมาสั่งการจึงจะทำ เป็นทีม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแม้ว่าจะมีการจัดตั้งองค์กรการปกครองท้องถิ่นขึ้น แต่ที่จริงแล้วองค์กรที่มีอยู่ก็เป็นเพียงแต่รูปแบบเท่านั้น เพราะประชาชนยังไม่มี ความเข้าใจหรือตระหนักในความสำคัญขององค์กรนั้น ซึ่งเราก็ไม่สามารถจะไปโทษชาวบ้านได้เพราะองค์กรเหล่านี้เกิดขึ้นตามความต้องการของรัฐ มีองค์กรของประชาชนอย่างแท้จริง ดังที่เราประจักษ์ชัดว่า หากเป็นองค์กรหรือกลุ่มที่ชาวบ้านจัดตั้งเองแล้ว องค์กรเหล่านี้มักจะดำเนินการได้ดี เช่นกลุ่มทำงานต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวถึงในบทต้น ๆ แล้ว

ในด้านอนามัย ห้างอนามัยส่วนบุคคล อนามัยครอบครัว และอนามัยชุมชน ยังนับว่ายังไม่เป็นที่น่าพอใจ เช่น บ้านเรือนที่สร้างมานานตั้งอยู่เป็นกระจุกหนาแน่น มีการเลี้ยงสัตว์ที่ดูบ้านไม่รักษาวินัย บ้านให้สะอาดทำให้สกปรกและเป็นภัยต่อสุขภาพ ประชาชนใช้น้ำป่อทั้งหมด เพราะไม่มีประปานอกจากที่วัด นอกจากนี้ยังไม่มีการสร้างส้วมกันทุกครัวเรือนราษฎรส่วนใหญ่จึงเป็นพยาธิกันมาก การเจ็บไข้ได้ป่วยมีมากพอสมควร แต่ส่วนใหญ่เป็นไข้หวัด เมื่อมีการเจ็บป่วยไปรักษาที่โรงพยาบาลหรือคลินิกในภาคใหญ่หรือชื้อยากินเอง ในหมู่บ้านไม่มีสถานอนามัย

จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ทุ่งงายเป็นหมู่บ้านที่จะต้องปรับปรุงและพัฒนาอีกหลายด้านทั้งในด้านเศรษฐกิจ อนามัย ประชากร และสิ่งแวดล้อม

ข้อคิดเห็น

จากข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นว่าทุ่งงายมีสภาพเหมือนชนบททั่ว ๆ ไป แต่มีข้อได้เปรียบหลายอย่างทั้งในสภาพภูมิศาสตร์ ประชากร และสิ่งแวดล้อม ในแง่สภาพภูมิศาสตร์ทุ่งงายเป็นหมู่บ้านบริวารของเมืองหาดใหญ่ ซึ่งเป็นเมืองหลักของภาคใต้ตอนล่าง การติดต่อไปมาไม่ยากลำบากเกินไป แม้ว่าสภาพถนนจะไม่คึกคัก แต่ประชาชนก็ไปมาหาสู่กันโดยสะดวก ความเจริญต่าง ๆ ที่เกิดในเมืองสามารถแผ่ขยายออกไปสู่ทุ่งงายได้ง่าย ในแง่ประชากร ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง นับถือศาสนาพุทธ ไม่มีความขัดแย้งเรื่องศาสนา แต่กลับเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจและศรัทธา และยิ่งกว่านั้นประชาชนยังสามัคคีกลมเกลียวกัน ร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในทางเศรษฐกิจและการพัฒนาท้องถิ่น ในแง่สิ่งแวดล้อม ทุ่งงายอยู่ในพื้นที่ราบที่ล้อมรอบด้วยภูเขา ทุ่งงายจึงมีพื้นที่ทั้งที่เป็นที่ราบสำหรับทำนาปลูกข้าว สามารถเลี้ยงคนในหมู่บ้านได้ และพื้นที่ราบคอนบางส่วน พื้นที่ตามไหล่เขาสำหรับปลูกยางพารา ผลไม้และพืชไร่ เพราะฉะนั้น ทุ่งงายจึงเป็นหมู่บ้านที่จะพัฒนาให้เจริญได้ง่ายและมีู่ทางที่จะพัฒนาได้สูงมาก จะขอเสนอข้อพิจารณาเรื่องแนวทางการพัฒนาเป็น ด้านสังคม เศรษฐกิจ และการพัฒนาองค์กรดังต่อไปนี้

การพัฒนาสังคม

ชาวบ้านทุ่งงายมีวิถีการดำรงชีวิต ตามแบบอย่างวัฒนธรรมไทยที่เรียบง่าย ประชาชนมีความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ และยึดมั่นในประเพณีอันดีงามอย่างเคร่งครัด ชาวบ้านจะมีการจัดระเบียบสังคมของตนเองอย่างเข้มงวด เช่นหากใครทำผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็จะมีการลงโทษกันเองตามกฎหมายของหมู่บ้าน โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานการพิจารณาและหากคู่ความไม่พอใจก็จะจัดการส่งไปให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองเพื่อลงโทษตามกฎหมายต่อไป ความขยันขันแข็งของชาวบ้านจะเห็นได้จากการทำงานอยู่ตลอดเวลาตอนเช้ากรีดยาง ตกบ้ายจะถางหญ้าและเลี้ยงวัวและสัตว์เลี้ยงอื่น ๆ รวมทั้งบางบ้านจะทำสวนครัว ในวันสำคัญทางศาสนาก็จะพากันไปทำบุญที่วัด และเมื่อถึงสาธารณูปโภคประโชชน์ชำรุด ก็จะมีการระดมแรงงานไปช่วยซ่อมแซม ซึ่งทุก ๆ ครัวเรือนจะต้องมีคนไปร่วมทำงานอย่างน้อย 1 คน เป็นการแสดงถึงความมีน้ำใจและความพร้อมเพียงของชาวชนบท วัฒนธรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่ดีและจะต้องรักษาให้คงอยู่ต่อไป

ปัญหาของหมู่บ้านทุ่งงายที่มีอยู่แต่เป็นสิ่งที่ชาวบ้านมิได้ตระหนัก คือ ปัญหาเรื่องสุขภาพอนามัย และสิ่งแวดล้อม ปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้านอื่น ๆ ในชนบทเช่นกัน กล่าวคือ ชาวชนบทมักจะดำรงชีวิตตามความเคยชิน และทำการต่าง ๆ อย่างง่าย ๆ เช่น การเลี้ยงสัตว์ ใต้ถุนบ้านหรือบริเวณบ้าน การไม่นิยมใส่รองเท้าในการเดินทาง การกองขยะไว้ข้าง ๆ บ้านโดยไม่มีภาชนะปกปิด และไม่เผาทำลาย ตลอดจนการปล่อยให้มีน้ำท่วมขังตามบริเวณบ้าน และการไม่มีส้วมใช้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพแก่ผู้อยู่อาศัยโดยไม่รู้ตัว และเป็นต้นเหตุของโรคต่าง ๆ ได้ง่าย ในหมู่บ้านทุ่งงายประมาณว่ามีผู้เป็นโรคพยาธิกันไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70 โรคพยาธินี้แม้จะไม่เป็นอันตรายร้ายแรงก็ตาม แต่ก็ทำให้สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงและเป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคอื่น ๆ แทรกแซงได้ง่าย ดังนั้นปัญหานี้ควรได้รับการแก้ไขด้วยการแนะนำให้ประชาชนรู้จักความสำคัญของการรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสิ่งแวดล้อม ตลอดจนรู้จักรักษาสุขภาพของตนเอง การพัฒนาด้านอนามัยและสิ่งแวดล้อมนี้เป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ยากนักแม้ว่าอาจต้องอาศัยระยะเวลาก็ตาม สิ่งที่สามารถจะปรับปรุงได้คือ การสร้างส้วม การให้ความรู้เรื่องความสะอาด การกำจัดขยะในบ้านและบริเวณบ้าน การโภชนาการ เป็นต้น

การพัฒนาทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษาสภาพความเป็นไปได้ ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านทุ่งงาย น่าจะมีแนวความคิดอยู่สองรูปแบบ (Model) คือ

รูปแบบที่ 1 พัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเกษตรก้าวหน้า

รูปแบบที่ 2 พัฒนาให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรม

รูปแบบที่ 1 พัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเกษตรก้าวหน้า

โดยที่ทุ่งงายอยู่ใกล้เมืองหาดใหญ่ ซึ่งมีผลเมืองในเขตเทศบาล ประมาณ 108,389 คน นอกเขตเทศบาลประมาณ 103,861 คน รวม 239,240 คน และเนื่องจากเป็นศูนย์กลางของการค้าและการท่องเที่ยว จึงมีนักท่องเที่ยวและผู้ผ่านไปมาอีกจำนวนมาก เมื่อมีผู้คนมาก การบริโภคย่อมมีมากเป็นเงาตามตัว การบริโภคก็มีทั้งสินค้าเกษตรกรรมและสินค้าอุตสาหกรรม

กรรมเมื่อทุ่งงายอยู่ใกล้เมืองหาคีใหญ่และเหมาะที่จะทำการเกษตรก็อาจพัฒนาผลผลิตการเกษตรมากขึ้นสามารถที่จะป้อนกับการบริโภคในเมืองหาคีใหญ่ได้ อย่างเช่น ผัก ผลไม้ ไข่ เป็ด ไก่ หมู วัว ควาย ฯลฯ ปัจจุบันนี้สินค้าบางอย่างเหล่านี้เกือบทั้งหมดส่งมาจากที่อื่นที่ไกล อย่างเช่น ผลไม้เงาะ ทุเรียน มาจากจังหวัดระยอง จันทบุรี สุราษฎร์ธานี หลังสวน หรือผักสดบางอย่างส่งมาจากกรุงเทพฯ ซึ่งทำให้ต้องเสียภาษีค่าขนส่งมากมายและเสียเวลา ทำให้สินค้าไม่สดและไม่ทันต่อความต้องการ ในเมื่อทุ่งงายสามารถพัฒนาให้สามารถผลิตสิ่งเหล่านี้ได้ ก็ย่อมจะได้เปรียบในอันที่จะลดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง รวมทั้งลดความสูญเสียค่าอื่น ๆ อีกมาก

สู่ทางในการพัฒนาด้านเกษตร อาจทำได้ทั้งการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืชได้แก่การทำสวนผัก สวนดอกไม้ สวนผลไม้และพืชไร่พืชสวนบางชนิด ส่วนการเลี้ยงสัตว์ นับตั้งแต่การเลี้ยงไก่ เป็ด หมู แพะ แกะ วัว ควาย ซึ่งการเลี้ยงสัตว์นี้ได้มีโรงฆ่าสัตว์ของเทศบาลเมืองหาคีใหญ่ที่ทันสมัยที่กำลังจะเปิดทำการและอยู่ห่างเพียง 1 กม. เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะพัฒนาการเกษตรด้านอื่น ๆ แต่อาชีพหลักที่เป็นอยู่ ในปัจจุบันของชาวทุ่งงายก็คือการปลูกยางพันธ์ดี ทำนาข้าว และสวนมะพร้าว ซึ่งการเกษตรเหล่านี้ยังมีอยู่ แต่จะต้องปรับปรุงการผลิตให้ดีขึ้น ในด้านการปลูกยาง ก็ควรขยายการปลูกยางพันธ์ดีออกไปเรื่อย ๆ ปีหนึ่งประมาณ 50-100 ไร่ โดยเปลี่ยนยางเก่าที่รกร้างหรือทอดทิ้งแล้ว อย่างไรก็ตามเนื่องจากพื้นที่ปลูกยางมีจำกัด อีกไม่กี่ปีก็คงขยายออกไปเต็มเนื้อที่ ที่จะสามารถปลูกยางได้ ส่วนการปลูกข้าวก็ถูกจำกัดด้วยพื้นที่ซึ่งขยายไม่ได้แล้ว

ฉะนั้น สู่ทางในการพัฒนาสวนยางก็ดี นาข้าวก็ดี หรือพืชสวนก็ดี จึงต้องมุ่งไปในทางส่งเสริมให้มีการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตเพื่อให้ผลผลิตสูงขึ้น ด้วยการปรับปรุงดิน ปุ๋ย น้ำ และกรรมวิธีในการผลิตให้ทันสมัยยิ่งขึ้น เช่น การขุดลอกคลอง การทำทำนบเก็บกักน้ำ การแนะนำให้ใช้ปุ๋ยและเมล็ดพันธุ์ที่ดี ตลอดจนการนำเอาเครื่องทุ่นแรงเข้าไปใช้ในการบุกเบิก เตรียมดิน ไถ คราด เป็นต้น

ปัญหาสำคัญของการเกษตรก็คือ การตลาด แม้จะเพิ่มผลผลิตได้มาก แต่ถ้าแก้ปัญหาการตลาดของผลผลิตไม่ได้ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาของเกษตรกรได้ ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องเตรียมการสำหรับการตลาดไว้ด้วย การแก้ปัญหาการตลาดก็อาจทำได้โดยให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันอย่าง

เช่น กลุ่มยาง หรือกลุ่มเกษตรกร เพื่อการต่อรองราคาหรือรวมกันขายผลผลิตผล รวมทั้งการเก็บรักษาไว้เพื่อรอราคาที่ดีจะสูงขึ้น และเพื่อประหยัดในการขนส่ง การรวมกลุ่มของเกษตรกรนี้ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก การรวมกลุ่มกันอาจเป็นในรูป Single-purpose เช่น กลุ่มยาง รวมกันเพื่อการขายอย่างเดียวหรือรวมกลุ่มกันในลักษณะ Multi-purposes คือให้กลุ่มทำหน้าที่หลาย ๆ อย่าง เช่น การเครดิต การขาย และในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่จัดซื้อสิ่งจำเป็นให้แก่การเกษตรด้วยก็ได้ เช่น บัญ และเครื่องมือเครื่องมือที่จำเป็น เป็นต้น

ลู่ทางในการพัฒนาด้านการเกษตรนั้น มีลู่ทางมากกว่าการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม เพราะมิได้เปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวทุ่งงาย ชาวทุ่งงายได้คลุกคลีชีวิตทางด้านเกษตรมาตั้งแต่ปู่ย่า ตายาย ย่อมจะมีความชำนาญ และประสบการณ์ตลอดจนมีความเคยชินกับชีวิตเกษตรมาก เพราะฉะนั้น การพัฒนาด้านการเกษตรจึงไม่เป็นการเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวทุ่งงายแต่อย่างใด จึงมีข้อได้เปรียบและสะดวกมากกว่า การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม

รูปแผนที่ 2 การพัฒนาทางด้านการเกษตรขนาดย่อม

เนื่องจากทุ่งงายเป็นหมู่บ้านชนเมืองภาคใหญ่ ซึ่งเป็นเมืองใหญ่ และเป็นเมืองหลักของภาคใต้ดังกล่าวแล้ว ทุ่งงายจึงมีแนวโน้มที่จะพัฒนาทางด้านการเกษตรได้ โดยพัฒนาให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรมขนาดย่อมเพื่อผลิตสินค้าป้อนตลาด ในเมืองภาคใหญ่ เช่น โรงงานปลากกระป๋อง โรงงานเต้าเจี้ยว น้ำซาวข้าว เส้นก๋วยเตี๋ยว ฯลฯ หรือพัฒนาเพื่อรองรับอุตสาหกรรมที่ขยายตัวออกมาอันเนื่องมาจากการขยายตัวของเมืองภาคใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากมีสิ่งสาธารณูปโภค หรือสามารถจัดสร้างได้โดยไม่ต้องลงทุนสูง เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ยิ่งกว่านั้นยังมีเส้นทางคมนาคมที่สามารถเชื่อมกับเส้นทางอื่น ๆ ได้สะดวกถ้าหากมีการก่อสร้างและปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยเฉพาะเส้นทางสายเอเชีย

หากพัฒนาทุ่งงายให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรมชาวทุ่งงายส่วนหนึ่งจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงด้านการประกอบอาชีพ เช่น อาจต้องเปลี่ยนจากการเป็นเกษตรกรมาเป็นลูกจ้างในโรงงาน และปัญหาที่คิดตามมาก็คือชาวบ้านจะพยายามขายที่ดินทำกินให้แก่นายทุนเพราะที่ดินจะมีราคาสูงขึ้น

และชาวบ้านต้องการขายเพื่อชำระหนี้สินอยู่แล้ว และในที่สุดที่ตีกันก็จะเหลือน้อยลงไปที่ทุกที่และชาวทุ่งงายก็กลับสภาพเป็นลูกจ้างของนายทุนไป

ในการเปลี่ยนแปลงทุ่งงาย ให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรมนั้น เท่ากับ เป็นการเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวทุ่งงายซึ่งคุ้นเคยกับการเป็นเกษตรกรมาเป็นเวลานาน จึงเป็นปัญหาอยู่มากและต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนาน ซึ่งในเวลานั้นก็หมายถึงอุตสาหกรรมได้แผ่ขยายและความเจริญได้ขยายตัวเข้าไปครอบคลุมหมู่บ้านทุ่งงายแล้ว วิถีชีวิตจึงจะเปลี่ยนแปลงไป

อย่างไรก็ตาม แนวความคิดที่จะพัฒนาทุ่งงายให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรมเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองหาดใหญ่ หรือ เพื่อป้อนผลิตผลเข้าสู่เมืองหาดใหญ่นั้น จำต้องศึกษาถึงผังเมืองหาดใหญ่แน่ชัดเสียก่อน ว่าผังเมืองจะขยายตัวไปทางทิศใด อย่างไร

เมื่อพิจารณาลู่ทางทั้งสองแนวความคิดแล้วจะเห็นว่าลู่ทางในการพัฒนาด้านเกษตรจะไม่มีผลต่อการเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวทุ่งงายแต่อย่างใด และเป็นการพัฒนาที่ไม่ต้องลงทุนและใช้ระยะเวลามากนัก แต่โอกาสที่จะประสบความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการของชาวบ้านที่จะดำรงวิถีชีวิตแบบเดิม และพยายามพัฒนาแนวทางการเกษตรเพื่อการพาณิชย์กรรม แทนการผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือน นอกจากนี้ยังจะต้องกระจายการผลิตทางด้านการเกษตรให้มีความหลากหลายแทนการพึ่งพาผลิตจากยางพาราเพียงอย่างเดียว ซึ่งราคาของพารานั้นยังผูกติดกับระบบการกำหนดราคาจากตลาดโลก

การพัฒนาองค์กร

เป้าหมายสุดท้ายการพัฒนาชนบทของรัฐบาลคือ การยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ส่วนแนวทางในการพัฒนาชนบทนั้น แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันไปบ้างแต่กลวิธีอันหนึ่งที่หน่วยราชการต่าง ๆ นิยมใช้ ในการพัฒนา คือ การจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นมาเป็นแกนนำในการพัฒนา กลุ่มดังกล่าวนี้อาจแบ่งตามลักษณะทางกายภาพ เช่น กลุ่มเด็กเล็กเยาวชน กลุ่มชาวสวนมะพร้าว และกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น เมื่อตั้งกลุ่มขึ้นมาแล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐก็จะเข้าไปจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามนโยบายของหน่วยงานและกำลังงบประมาณของตน ลักษณะ

การทำงานโดยทั่วไปแล้วมักจะเข้าไปชักจูงและแนะนำให้ทำเป็นโครงการ ๆ ไป เมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้วก็มุ่งหวังให้ประชาชนได้ดำเนินการกันเองต่อไปซึ่งบางโครงการประชาชนก็สามารถทำกันเองได้ ส่วนบางโครงการนั้นประชาชนก็ไม่ได้ดำเนินการต่อ ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น บางโครงการมิได้เป็นความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง บางโครงการประชาชนเห็นความสำคัญแต่เป็นงานที่ยากเกินไป ไม่สามารถทำกันเองได้ และบางโครงการก็ต้องการกำลังคนและกำลังเงินที่เกินความสามารถของประชาชน จึงทำให้กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นต้องหยุดชะงักไป

ประสิทธิภาพของหมู่บ้านทุ่งงาย ในด้านการจัดตั้งกลุ่มและองค์กรก็มีเช่นเดียวกับหมู่บ้านอื่น ๆ อีกหลายแห่ง กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐได้เข้ามาจัดตั้งองค์กรขึ้นแล้ว แต่มิได้มาเป็นพี่เลี้ยงให้จนเขาสามารถดำเนินการด้วยตนเองได้ ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา จะขอยกตัวอย่างของกลุ่มออมทรัพย์ เจ้าหน้าที่ได้เข้ามาชี้แนะให้เห็นความสำคัญของกลุ่มออมทรัพย์และได้จัดตั้งกลุ่มขึ้น ในขั้นต้นมีสมาชิกเข้าร่วมด้วยจำนวนหนึ่ง แต่เมื่อดำเนินการไปได้เพียงไม่กี่เดือนการดำเนินการของกลุ่มนี้ก็ต้องหยุดชะงัก ทั้งนี้เนื่องจากชาวบ้านขาดความรู้ในเรื่องการควบคุมทางการเงิน ไม่รู้จักวิธีการทำบัญชีที่ถูกต้องและการจัดการที่เป็นระบบ ทำให้สมาชิกเกิดความสงสัยคณะกรรมการกลุ่มว่าจะไม่ซื่อตรง จึงไม่ส่งเงินในงวดต่อไป ในส่วนของคณะกรรมการเองก็รู้สึกไม่พอใจ เนื่องจากได้ทำหน้าที่ด้วยความเสียสละแต่กลับมากถูกกล่าวหาจากสมาชิกอีกตัวอย่างหนึ่งได้แก่การจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านของกระทรวงมหาดไทย ดังที่ได้ชี้ให้เห็นในตอนต้นว่าชาวบ้านไม่รู้ว่าคณะกรรมการหมู่บ้านทำหน้าที่อะไร แม้กระทั่งบางคนก็ไม่รู้ว่ามีความหมายของคณะกรรมการหมู่บ้านตลอดจนตัวกรรมการบางท่านเองก็ไม่รู้ว่าตนมีหน้าที่อะไร สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า แม้ว่าทางรัฐบาลจะมีเจตนารมณ์ที่ดีเพียงไรก็ตาม แต่ถ้าการจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ เป็นแต่เพียงรูปแบบแล้วในทางปฏิบัติก็จะไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาอะไรเลย ดังนั้นจึงเป็นปัญหาที่สำคัญที่จะต้องเร่งสร้างประสิทธิภาพขององค์กรต่าง ๆ ที่ได้จัดตั้งขึ้นให้สามารถทำงาน ได้อย่างจริงจังจริงจังจนบรรลุเจตนารมณ์ของการจัดตั้งองค์กร

แนวทางที่คณะผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะใช้ คือ การพัฒนาองค์กรที่มีประโยชน์และเป็นความต้องการของประชาชนให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ในหมู่บ้านทุ่งงายประชาชนเห็นว่า

กลุ่มออมทรัพย์มีประโยชน์ แต่ยังขาดความรู้ในเรื่องการจัดการ ดังนั้นเมื่อรัฐเข้าไปจัดตั้งกลุ่มแล้ว ควรจะให้ความรู้ในเรื่องการจัดการด้วยมิใช่ให้ความรู้เฉพาะวิธีดำเนินงานเท่านั้น ความรู้ในเรื่องการจัดการนั้นควรจะเริ่มตั้งแต่การวางแผน วิธีดำเนินงาน ตลอดจนการควบคุมด้วยวิธีการทางบัญชี และการรายงานผลงานอย่างเป็นระบบ สำหรับองค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับหมู่บ้านอันได้แก่คณะกรรมการหมู่บ้านนั้น นับได้ว่า เป็นองค์กรที่ดีมีประโยชน์แก่ชุมชนมากถ้าหากองค์กรนี้มีการทำงานกันอย่างจริงจังซึ่งอาจต้องเริ่มด้วย การทำให้คณะกรรมการทราบว่าตนเป็นใคร มีหน้าที่อะไร และจะทำงานได้อย่างไร จะสามารถสร้างประโยชน์ให้ชุมชนได้มากน้อยเพียงไร ต่อจากนั้นก็จะต้องให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รู้และเห็นผลงานที่เกิดจากการมีองค์กรนี้ เพื่อเขาทั้งหลายจะได้ช่วยกันสนับสนุนให้องค์กรนี้มีอยู่ต่อไป และช่วยกันสรรสร้างความจริงใจให้แก่ท้องถิ่นของตน

หนังสืออ้างอิง

บทที่ 1

(1). จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าแห่งหมู่บ้าน คือ นางศรี ไม่ทราบนามสกุล อายุ 87 ปี นางคำ ปานเฉลิม อายุ 77 ปี และนายแก้ว อายุ 58 ปี

บทที่ 2

(1). โสสิต บัณฑิตชัย และสมชาย คุรุสวนสมบัติ "การจ้างงาน การอบรม และความยากจนในชนบทไทย : ลำดับแนวความคิดและนโยบาย" ชนบทไทย 2525 (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2525) หน้า 129 -130

(2). นิพนธ์ เทพวัลย์ ประชากรศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด 2519) หน้า 186 - 187

(3). สุกัตรา สุภาพ สังคมวิทยา (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด 2519) หน้า 148 - 158

(4). คณาจารย์ ภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สังคมวิทยา มนุษย์วิทยา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รามคำแหง 2523) หน้า 94 - 95

(5) เฟิงอ้าง หน้า 95 - 96

บทที่ 3

(1). โสสิต บัณฑิตชัย ชนบทไทย : ความก้าวหน้าและล้าหลัง (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงรุ่งการพิมพ์ 2526) หน้า 13

(2). เฟิงอ้าง หน้า 15

(3). จุฑา เทียนไทย วีรัช สงวนวงศ์วานและไพศาล แฉวมาลี การเงินธุรกิจ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิง 2519) หน้า 71

- (4). จันทรเพ็ญ จาปะเกษตร "บทบาทตลาดเงินนอกระบบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย"
(กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2526) หน้า 79
- (5). ทองโรจน์ อ่อนจันทร์ หลักเศรษฐศาสตร์เกษตร (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์ จำกัด 2521) หน้า 35
- (6). สุนี ศักรินทร์ การบริหารเครดิต (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2522) หน้า 6 - 7

บทที่ 4

- (1). Norman H. Nie and Sidney Verba, Political Participation ใน นวนิติเศรษฐบุตร "การมีส่วนร่วมทางการเมืองในสหภาพโซเวียต" รัฐศาสตร์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2526 หน้า 111 และ 118 - 119

..... บทที่ 5

- (1). ตัวอย่างเช่น ถ้าใครลักทรัพย์ ก็จะมีหลักเกณฑ์วางไว้ว่า มะพร้าวราคาผลละ 30 บาท สะตอฝักละ 20 บาท เป็นต้น เป็นการลงโทษปรับตัวเอง ซึ่งขโมยที่ถูกจับได้จะต้องจ่ายให้แก่เจ้าทรัพย์ ถ้าไม่จ่ายก็จะจับตัวส่งตำรวจ
- (2). จากการสำรวจโรคพยาธิของนักเรียนโรงเรียนทุ่งงายทั้งโรงเรียนโดยคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เมื่อ พ.ศ. 2527 พบว่านักเรียนนี้เป็นโรคนี้อันถึงร้อยละ 90
- (3). คณะผู้วิจัยได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้นำหมู่บ้านจำนวน 26 คนขึ้น เมื่อวันที่ 3-5 เมษายน 2528 การประชุมครั้งนั้นได้ตั้งคำถามให้ชาวบ้านช่วยกันคิดว่าอะไรคือปัญหาของชุมชน และชาวบ้านจะแก้ปัญหาคด้วยตนเองได้อย่างไรคำตอบที่ได้อันหนึ่งคือ เรื่องความสะอาดผลของการประชุมครั้งนั้นได้มีการตั้งกลุ่มขึ้นมา 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มรวมตัวกันโดยสมัครใจ เพื่อช่วยเหลือกันในการ "สร้างส้วม" โดยทางคณะกรรมการจัดการร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข จัดการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่อง "สุขภาพอนามัยการจัดการเพื่อคุณภาพชีวิต" ให้แก่ชาวบ้านในวันที่ 3-5 เมษายน 2528 และได้ส่งชาวบ้าน 2 คนในหมู่บ้านที่มีความรู้เรื่องช่างอบรมเรื่องการสร้างส้วมตามโครงการของกระทรวงสาธารณสุข ชาวบ้าน 2 คนนี้ จะทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำให้ความช่วยเหลือกับทุก ๆ บ้านที่สร้างส้วม

บรรณานุกรม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม ผลการพิมพ์ตามแบบพัฒนา
การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520-2524) (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนัก
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี 2526)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ชนบทไทย 2525
(กรุงเทพมหานคร : ยูนิคัฟลิเคชัน 2526)

คณาจารย์ภาควิชา สังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สังคม
ศึกษามนุษยวิทยา กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รามคำแหง 2523

จันทร์เพ็ญ จาปะเกษตร "บทบาทตลาดเงินนอกระบบต่อเศรษฐกิจของประเทศ
ไทย (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2526)

จุฑา เทียนไทย วิรัช สงวนวงศ์วาน และ ไพศาล แวมาลี การเงิน
ธุรกิจ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิง 2519)

โสสิต บันเปี่ยมราษฎร์ และสมชาย ครุสวนสมบัติ "การจ้างงาน การอบรม และ
ความยากจน" ในชนบทไทย : ลำดับแนวความคิด และนโยบาย" ชนบทไทย 2525 (กรุงเทพ
มหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2525)

โสสิต บันเปี่ยมราษฎร์ ชนบทไทย : ความก้าวหน้าและล้าหลัง (กรุงเทพ
มหานคร : โรงพิมพ์แสงรุ่งการพิมพ์ 2526)

ทองโรจน์ อ่อนจันทร์ หลักเศรษฐศาสตร์เกษตร (กรุงเทพมหานคร บริษัท
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์ จำกัด 2521)

นิพนธ์ เทพวัลย์ ประชากรศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร
บริษัทสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิชย์ จำกัด 2519)

สุณี ศักรนนท์ การบริหารเครดิต (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ 2522)

วารสารเศรษฐกิจ (ปีที่ 17 ฉบับที่ 5 พฤษภาคม 2528)
รัฐศาสตร์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2526

รัฐศาสตร์สาร (ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2526)